

Bruxelles, 5. srpnja 2023.
(OR. en)

Međuinstitucijski predmet:
2023/0258(NLE)

11505/23
ADD 3

POLCOM 151
SERVICES 29
FDI 17
COLAC 83

PRIJEDLOG

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	5. srpnja 2023.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2023) 434 final - ANNEX 1 - PART 3/3
Predmet:	PRILOG Prijedlogu odluke Vijeća o potpisivanju, u ime Europske unije, Privremenog sporazuma o trgovini između Europske unije i Republike Čilea

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2023) 434 final - ANNEX 1 - PART 3/3.

Priloženo: COM(2023) 434 final - ANNEX 1 - PART 3/3

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 5.7.2023.
COM(2023) 434 final

ANNEX 1 – PART 3/3

PRILOG

Prijedlogu odluke Vijeća

**o potpisivanju, u ime Europske unije, Privremenog sporazuma o trgovini između
Europske unije i Republike Čilea**

POGLAVLJE 22.

PODUZEĆA U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU, PODUZEĆA KOJIMA SU ODOBRENA POSEBNA PRAVA ILI POVLASTICE I ODREĐENI MONOPOLI

ČLANAK 22.1.

Područje primjene

1. Stranke potvrđuju svoja prava i obveze na temelju članka XVII. stavaka od 1. do 3. GATT-a iz 1994., Sporazuma o tumačenju članka XVII. GATT-a iz 1994. te članka VIII. stavaka 1., 2. i 5. GATS-a.
2. Ovo se poglavlje primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole („subjekte”) koji obavljaju komercijalne djelatnosti. Ako subjekt obavlja i komercijalne i nekomercijalne djelatnosti¹, ovim su poglavljem obuhvaćene samo komercijalne djelatnosti.
3. Ovo se poglavlje primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole na svim razinama vlasti.

¹ Nekomercijalne djelatnosti mogu uključivati obavljanje legitimnog mandata za pružanje javnih usluga ili bilo kakve druge djelatnosti izravno povezane s osiguravanjem nacionalne obrane i postizanjem javne sigurnosti.

4. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na javnu nabavu robe ili usluge koju stranka nabavlja za državne potrebe, a ne radi preprodaje na tržištu ili za isporuku robe ili usluge za komercijalnu prodaju, bez obzira na to je li ta nabava „obuhvaćena nabava” u smislu članka 21.2.
5. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na usluge koje se pružaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti.
6. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole u slučajevima kada je u jednoj od prethodnih triju uzastopnih fiskalnih godina godišnji prihod od komercijalnih djelatnosti tog subjekta iznosio manje od 100 milijuna posebnih prava vučenja (PPV)¹.
7. Članak 22.4. ne primjenjuje se na uslužne sektore izvan područja primjene ovog Sporazuma.
8. Članak 22.4. ne primjenjuje se u mjeri u kojoj poduzeće u državnom vlasništvu, poduzeće kojem su odobrena posebna prava ili povlastice ili određeni monopol stranke obavlja kupnju i prodaju robe ili usluga u skladu s:
 - (a) bilo kojom postojećom nesukladnom mjerom koju stranka provodi, nastavi provoditi, obnovi ili izmijeni u skladu s člancima 10.11., 11.8. ili 18.10., kako je utvrđeno u njezinu rasporedu iz Priloga 10.-A; ili

¹ Prvih pet godina nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma prag će iznositi manje od 200 milijuna posebnih prava vučenja.

- (b) bilo kojom nesukladnom mjerom koju stranka donosi ili provodi u pogledu sektora, podsektora ili aktivnosti u skladu s člancima 10.11., 11.8. ili 18.10. kako je utvrđeno u njezinu rasporedu iz Priloga 10.-B.

ČLANAK 22.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja i Priloga 22.:

- (a) „komercijalne djelatnosti” znači djelatnosti koje obavlja poduzeće, a čiji je krajnji rezultat proizvodnja robe ili pružanje usluge za prodaju na relevantnom tržištu u količinama i po cijenama koje odredi poduzeće i koje se obavljaju radi ostvarivanja dobiti¹;
- (b) „komercijalni kriteriji” znači kriteriji u pogledu cijene, kvalitete, dostupnosti, utrživosti, prijevoza i ostalih uvjeta kupnje ili prodaje, ili ostali čimbenici koje bi pri donošenju poslovnih odluka obično uzelo u obzir privatno poduzeće koje posluje u skladu s načelima tržišnoga gospodarstva u relevantnoj djelatnosti ili industriji;

¹ Podrazumijeva se da „komercijalne djelatnosti” ne uključuju djelatnosti koje obavlja poduzeće koje posluje na neprofitnoj osnovi ili na osnovi povrata troškova.

- (c) „odrediti” znači uspostaviti ili odobriti monopol ili proširiti područje primjene monopola na dodatnu robu ili usluge;
- (d) „određeni monopol” znači subjekt, uključujući skupinu subjekata ili državnu agenciju, koji je na relevantnom tržištu na području stranke određen kao jedini dobavljač ili kupac određene robe ili usluge, ali ne uključuje subjekt kojem je odobreno isključivo pravo intelektualnog vlasništva samo na temelju takvog odobrenja;
- (e) „poduzeće kojem su odobrena posebna prava ili povlastice”¹ znači svako poduzeće, javno ili privatno, kojem je stranka pravno ili činjenično odobrila posebna prava ili povlastice; stranka odobrava posebna prava ili povlastice kad određuje broj poduzeća ili ograničava broj poduzeća na dva ili više poduzeća ovlaštenih za dostavljanje neke robe ili usluge, uzimajući pritom u obzir posebne sektorske propise prema kojima je došlo do odobravanja prava ili povlastice, na način koji nije u skladu s objektivnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim kriterijima, čime se znatno utječe na sposobnost svih drugih poduzeća da isporučuju istu robu ili uslugu na istom zemljopisnom području pod u bitnom jednakim uvjetima;
- (f) „usluga koja se pruža u okviru izvršavanja javnih ovlasti” znači usluga koja se pruža u okviru izvršavanja javnih ovlasti, kako je definirano u članku 1. stavku 3. točki (b) GATS-a i, među ostalim, ako je primjenjivo, u Prilogu o financijskim uslugama GATS-u; i

¹ Podrazumijeva se da odobravanje dozvole ograničenom broju poduzeća u okviru dodjele ograničenih resursa u skladu s objektivnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim kriterijima nije samo po sebi isključiva i posebna povlastica.

- (g) „poduzeće u državnom vlasništvu” znači poduzeće koje je u vlasništvu ili pod kontrolom stranke¹.

ČLANAK 22.3.

Opće odredbe

Ne dovodeći u pitanje prava i obveze stranaka na temelju ovog poglavlja, nijednom se odredbom ovog poglavlja stranke ne sprečavaju da osnuju ili zadrže poduzeća u državnom vlasništvu, odrede ili zadrže monopole ili da poduzećima odobre posebna prava ili povlastice.

ČLANAK 22.4.

Nediskriminirajuće postupanje i komercijalni kriteriji

1. Svaka stranka osigurava da sva njezina poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određeni monopoli za vrijeme obavljanja komercijalnih djelatnosti:
 - (a) pri kupnji ili prodaji robe ili usluga postupaju u skladu s komercijalnim kriterijima, osim za ispunjavanje bilo kakvih uvjeta svojih zadaća javne službe koje nisu neusklađene s točkom (b) ili (c);

¹ Za određivanje vlasništva ili kontrole svi relevantni pravni i činjenični elementi ispituju se za svaki slučaj posebno.

(b) pri kupnji robe ili usluga:

- i. za robu koju dobavlja ili uslugu koju pruža poduzeće druge stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju za sličnu robu koju dobavljaju ili sličnu uslugu koju pružaju poduzeća te stranke; i
- ii. za robu ili uslugu koje dobavlja poduzeće koje je obuhvaćeno poduzeće kako je definirano u članku 10.2. stavku 1. točki (d) na području te stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju za sličnu robu koju dobavljaju ili uslugu koju pružaju poduzeća na relevantnom tržištu na području te stranke koja su ulaganja ulagatelja stranke; i

(c) pri prodaji robe ili usluge:

- i. poduzeću druge stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju poduzećima stranke; i
- ii. poduzeću koje je obuhvaćeno poduzeće kako je definirano u članku 10.2. stavku 1. točki (d) na području te stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju poduzećima na relevantnom tržištu na području te stranke koja su ulaganja ulagatelja stranke.

2. Stavkom 1. ne isključuje se mogućnost da poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice ili određeni monopoli:

- (a) kupuju ili isporučuju robu ili usluge pod različitim uvjetima, uključujući uvjete cijene, ako se takvi različiti uvjeti provode u skladu s komercijalnim kriterijima; ili
- (b) odbiju kupiti ili isporučiti robu ili usluge ako do takvog odbijanja dođe u skladu s komercijalnim kriterijima.

ČLANAK 22.5.

Regulatorni okvir

1. Stranke na najbolji način primjenjuju međunarodne norme, ako je primjenjivo, uključujući Smjernice OECD-a za korporativno upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu.

2. Svaka stranka osigurava da regulatorna tijela ili druga tijela koja obavljaju regulatornu funkciju koja stranka osnuje ili zadrži:

- (a) ne ovise i ne odgovaraju nijednom poduzeću koje to tijelo regulira kako bi se osigurala djelotvornost regulatorne funkcije; i

(b) u sličnim okolnostima djeluju nepristrano¹ u odnosu na sva poduzeća koja to tijelo regulira, uključujući poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole².

3. Svaka stranka primjenjuje svoje zakone i propise na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole na dosljedan i nediskriminirajući način.

ČLANAK 22.6.

Transparentnost

1. Stranka („stranka koja je podnijela zahtjev”) koja posumnja da na njezine interese iz ovog poglavlja negativno utječu komercijalne djelatnosti poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojem su odobrena posebna prava ili povlastice ili određenog monopola druge stranke može od te druge stranke („stranke kojoj je podnesen zahtjev”) zahtijevati da dostavi informacije o komercijalnim djelatnostima tog subjekta s obzirom na provedbu ovog poglavlja u pisanom obliku.

¹ Podrazumijeva se da se nepristranost regulatornog tijela pri obavljanju regulatorne funkcije ocjenjuje prema općem obrascu ili praksi tog regulatornog tijela.

² Podrazumijeva se da u slučaju sektora za koje su stranke u drugim poglavljima ovog Sporazuma dogovorile posebne obveze u pogledu regulatornog tijela prednost imaju relevantne odredbe iz tih drugih poglavlja.

2. Stranka koja je podnijela zahtjev u zahtjevu koji je u skladu sa stavkom 1. navodi kako smatra da bi aktivnosti subjekta mogle utjecati na njezine interese u skladu s ovim poglavljem te navodi koje od informacija navedenih u stavku 3. traži.

3. Stranka kojoj je podnesen zahtjev dostavlja sljedeće informacije, kako je utvrđeno u skladu sa stavkom 1.:

- (a) informacije o vlasničkoj i glasačkoj strukturi subjekta s navedenim postotkom udjelâ koje ta stranka, njezina poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice ili određeni monopoli kumulativno posjeduju i postotkom glasačkih prava koja kumulativno imaju u tom subjektu;
- (b) opis svih posebnih udjela ili posebnih glasačkih ili drugih prava koje imaju ta stranka, njezina poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice ili određeni monopoli ako se takva prava razlikuju od onih povezanih s općim redovnim udjelima u tom subjektu;
- (c) organizacijsku strukturu subjekta i sastav njegova upravnog odbora ili bilo kojeg istovrijednog tijela;

- (d) opis državnih službi ili javnih tijela koja reguliraju ili nadziru taj subjekt; opis zahtjeva za izvješćivanje koje su joj nametnule te službe ili javna tijela; prava i prakse tih državnih službi ili bilo kojih javnih tijela u pogledu imenovanja, razrješenja ili nagrađivanja viših izvršnih direktora i članova njegova upravnog odbora ili istovrijednog upravljačkog tijela;
- (e) godišnji prihod subjekta i njegova ukupna imovina u zadnje tri godine za koje su informacije dostupne;
- (f) podatke o izuzećima, imunitetima i povezanim mjerama od kojih subjekt ima koristi u skladu sa zakonima i propisima stranke kojoj je podnesen zahtjev; i
- (g) sve dodatne javno dostupne informacije o subjektu, uključujući godišnje financijske izvještaje i revizije koje su provele treće strane.

4. Stavcima 1., 2. i 3. ni od jedne se stranke ne zahtijeva objavljivanje povjerljivih informacija koje ne bi bilo u skladu s njezinim zakonima i propisima, kojim bi se ometalo izvršavanje zakonodavstva, koje bi na drugi način bilo protivno javnom interesu ili bi moglo ugroziti legitimne komercijalne interese određenih poduzeća.

5. Ako zatražene informacije nisu dostupne stranci kojoj je podnesen zahtjev, ta stranka stranci koja je podnijela zahtjev dostavlja razloge za to u pisanom obliku.

ČLANAK 22.7.

Prilog za određenu stranku

1. Članak 22.4. ne primjenjuje se na nesukladne djelatnosti poduzeća u državnom vlasništvu ili određenih monopola koje stranka navodi u svojem rasporedu iz Priloga 22. u skladu s uvjetima iz tog rasporeda.
2. Na zahtjev bilo koje stranke Vijeće za trgovinu može donijeti odluku o izmjeni Priloga 22. u skladu s člankom 33.1. stavkom 6. te u svakom slučaju razmatra izmjene Priloga 22. u roku od pet godina od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

POGLAVLJE 23.

POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA

ČLANAK 23.1.

Načela

Stranke prepoznaju važnost slobodnog i nenarušenog tržišnog natjecanja u trgovini i ulaganjima. Stranke potvrđuju da poslovna praksa protivna tržišnom natjecanju može poremetiti pravilno funkcioniranje tržišta i umanjiti koristi liberalizacije trgovine.

ČLANAK 23.2.

Regulatorni okvir

1. Svaka stranka zadržava ili donosi pravo tržišnog natjecanja koje se primjenjuje na sve sektore gospodarstva¹ i kojim se na učinkovit način u obzir uzimaju sljedeće prakse:
 - (a) sporazumi između poduzeća, odluke udruženja poduzeća i usklađene prakse čiji je cilj ili učinak sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja;
 - (b) zloupotreba vladajućeg položaja koju čini jedno ili više poduzeća; i
 - (c) spajanja poduzeća kojima se znatno ometa učinkovito tržišno natjecanje, a posebno zbog stvaranja ili jačanja dominantnog položaja.
2. Svaka stranka osigurava da su sva poduzeća, privatna ili javna, obvezna primjenjivati pravo tržišnog natjecanja iz stavka 1.

¹ Radi jasnoće, pravo tržišnog natjecanja u Europskoj uniji primjenjuje se na poljoprivredni sektor u skladu s Uredbom (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 (SL EU L 347, 20.12.2013., str. 671.).

3. Primjenom prava tržišnog natjecanja svake od stranaka ne bi se trebalo sprečavati, pravno ili činjenično, obavljanje ikakvih zadaća od javnog interesa dodijeljenih predmetnim poduzećima. Izuzeća od prava tržišnog natjecanja stranke trebala bi biti ograničena na zadaće od javnog interesa koje su nužne za postizanje željenog cilja javne politike i transparentna.

ČLANAK 23.3.

Provedba

1. Svaka stranka ima uspostavljeno funkcionalno neovisno tijelo koje je odgovorno za cjelovitu primjenu i djelotvornu provedbu zakonodavstva u području tržišnog natjecanja iz članka 23.2. i koje ima odgovarajuće ovlasti i resurse potrebne za takvu primjenu i provedbu.
2. Svaka stranka primjenjuje svoje zakonodavstvo u području tržišnog natjecanja na transparentan i nediskriminirajući način, uz poštovanje načela poštenog postupka i prava na obranu predmetnih poduzeća, bez obzira na to kojoj državi pripadaju ili koji im je status vlasništva.

ČLANAK 23.4.

Suradnja

1. Stranke potvrđuju da je promicanje suradnje u područjima povezanim s politikom tržišnog natjecanja i njezinom provedbom u njihovu zajedničkom interesu.

2. Kako bi se olakšala suradnja, tijela stranaka nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja mogu razmjenjivati informacije, podložno pravilima o povjerljivosti predviđenima u njihovim zakonima i propisima.
3. Tijela stranaka nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja nastoje, u mjeri u kojoj je to moguće i ako je primjereno, uskladiti svoje provedbene aktivnosti kad je riječ o istim ili povezanim postupcima ili predmetima.

ČLANAK 23.5.

Savjetovanja

1. Radi promicanja uzajamnog razumijevanja između stranaka¹ ili rješavanja posebnih pitanja o tumačenju ili primjeni ovog poglavlja, stranke na zahtjev bilo koje od njih odmah započinju savjetovanje o svakom pitanju koje se odnosi na tumačenje ili primjenu ovog poglavlja. Stranka koja traži savjetovanje navodi, prema potrebi, kako to pitanje utječe na trgovinu ili ulaganje između stranaka.
2. Kako bi se olakšala savjetovanja iz stavka 1., svaka stranka nastoji drugoj stranci dostaviti relevantne informacije koje nisu povjerljive.

¹ Za Europsku uniju sugovornik je Glavna uprava Europske komisije za tržišno natjecanje.

ČLANAK 23.6.

Neprimjena rješavanja sporova

Poglavlje 31. ne primjenjuje se na ovo poglavlje.

POGLAVLJE 24.

SUBVENCije

ČLANAK 24.1.

Načela

Stranke priznaju da se subvencije mogu dodijeliti ako je to potrebno za ostvarenje ciljeva javne politike. Međutim, stranke potvrđuju da se određenim subvencijama može poremetiti uredno funkcioniranje tržišta i umanjiti koristi liberalizacije trgovine i tržišnog natjecanja. Stoga stranka u načelu ne dodjeljuje subvencije ako negativno utječu ili bi mogle negativno utjecati na trgovinu ili tržišno natjecanje između stranaka.

ČLANAK 24.2.

Definicija i područje primjene

1. Za potrebe ovog poglavlja „subvencija” znači mjera koja ispunjava uvjete iz članka 1.1. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama neovisno o tome odobrava li se poduzeću koje isporučuje robu ili poduzeću koje pruža usluge¹.
2. Ovo se poglavlje primjenjuje na subvencije koje su specifične u skladu s člankom 2. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama.
3. Ovo se poglavlje primjenjuje na subvencije bilo kojem poduzeću, uključujući privatna i javna poduzeća.
4. Svaka stranka osigurava da se na subvencije koje se dodjeljuju poduzećima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa primjenjuju pravila utvrđena u ovom poglavlju, u mjeri u kojoj se primjenom tih pravila ne ometa, pravno ili činjenično, obavljanje određenih zadaća dodijeljenih tim poduzećima. Dodijeljene zadaće moraju biti transparentne, a svako ograničenje ili odstupanje od primjene pravila utvrđenih u ovom poglavlju ne smije prelaziti ono što je nužno za obavljanje tih zadaća.

¹ Podrazumijeva se da ovaj članak ne dovodi u pitanje ishod budućih rasprava u WTO-u ili povezanim plurilateralnim forumima o definiciji subvencija za usluge.

5. Članak 24.5. ne primjenjuje se na subvencije povezane s trgovinom robom obuhvaćenom Prilogom 1. Sporazumu o poljoprivredi.
6. Članci 24.5. i 24.6. ne primjenjuju se na audiovizualni sektor.
7. Članci 24.5. i 24.6. ne primjenjuju se na subvencije koje se dodjeljuju autohtonim narodima i njihovim zajednicama za pomoć u gospodarskom razvoju¹. Takve subvencije moraju biti ciljane, proporcionalne i transparentne.
8. Članci 24.5 i 24.6 ne primjenjuju se na subvencije dodijeljene kako bi se nadoknadila šteta nastala zbog prirodnih katastrofa ili drugih iznimnih događaja.
9. Članak 24.5. ne primjenjuje se na subvencije koje se dodjeljuju privremeno kao odgovor na gospodarsku izvanrednu situaciju². Te subvencije moraju biti proporcionalne i ciljane kako bi se riješila takva situacija.

¹ Za potrebe ovog stavka autohtonim narodima i njihovim zajednicama smatraju se oni narodi definirani u zakonima svake stranke. Za Europsku uniju njezini zakoni obuhvaćaju i zakone Europske unije i zakone svake od njezinih država članica.

² „Gospodarska izvanredna situacija” znači gospodarski događaj koji uzrokuje ozbiljan poremećaj u gospodarstvu stranke. Za Europsku uniju „gospodarstvo stranke” znači gospodarstvo Europske unije, odnosno jedne ili više njezinih država članica.

10. Vijeće za trgovinu može donijeti odluku o izmjeni definicije „subvencije” iz stavka 1. ovog članka u mjeri u kojoj se odnosi na poduzeća koja pružaju usluge, u cilju uključivanja ishoda budućih rasprava o tom pitanju u okviru WTO-a ili povezanih plurilateralnih foruma, u skladu s člankom 33.1. stavkom 6. točkom (a).

ČLANAK 24.3.

Povezanost sa Sporazumom o WTO-u

Ovim poglavljem ne dovode se u pitanje prava i obveze koje svaka stranka ima na temelju članka XV. GATS-a, članka XVI. GATT-a iz 1994., Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama i Sporazuma o poljoprivredi.

ČLANAK 24.4.

Transparentnost

1. Svaka stranka objavljuje sljedeće informacije povezane sa subvencijom koja se dodjeljuje ili nastavlja dodjeljivati na njezinu području:

(a) pravnu osnovu i svrhu subvencije;

- (b) oblik subvencije;
- (c) iznos subvencije ili iznos predviđen u proračunu za subvenciju; i
- (d) ako je to moguće, ime primatelja subvencije.

2. Stranka ispunjava zahtjeve utvrđene u stavku 1. ovog članka:

- (a) na temelju obavijesti u skladu s člankom 25. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama, pod uvjetom da obavijest sadržava sve informacije iz stavka 1. ovog članka i da se dostavlja najmanje svake dvije godine;
- (b) na temelju obavijesti u skladu s člankom 18. Sporazuma o poljoprivredi; ili
- (c) na temelju objave stranke ili u njezino ime na javno dostupnim internetskim stranicama do 31. prosinca kalendarske godine koja slijedi nakon godine u kojoj je subvencija dodijeljena ili se nastavila dodjeljivati.

ČLANAK 24.5.

Savjetovanja

1. Ako stranka smatra da subvencija koju je dodijelila druga stranka ima ili bi mogla imati negativan učinak na njezine trgovinske interese ili tržišno natjecanje, ta stranka („stranka koja je podnijela zahtjev”) može pisanim putem izraziti svoju zabrinutost drugoj stranci („stranci kojoj je podnesen zahtjev”) i zatražiti savjetovanje o tom pitanju. Takav zahtjev uključuje objašnjenje o tome kako subvencija ima ili bi mogla imati negativan učinak na trgovinske interese stranke koja je podnijela zahtjev ili na tržišno natjecanje.
2. Za potrebe stavka 1. stranka koja je podnijela zahtjev može od stranke kojoj je podnesen zahtjev zatražiti sljedeće informacije o subvenciji:
 - (a) pravnu osnovu i cilj politike ili svrhu subvencije;
 - (b) oblik subvencije;
 - (c) datume i trajanje subvencije i sve druge rokove povezane s njom;
 - (d) zahtjeve prihvatljivosti za subvenciju;
 - (e) ukupni iznos ili godišnji iznos predviđen u proračunu za subvenciju;

(f) ako je to moguće, ime primatelja subvencije; i

(g) sve druge informacije koje omogućuju procjenu negativnih učinaka subvencije.

3. Stranka kojoj je podnesen zahtjev dostavlja tražene informacije u skladu sa stavkom 2. u pisanom obliku najkasnije 60 dana od datuma primitka zahtjeva.

4. Ako stranka kojoj je podnesen zahtjev u cijelosti ili djelomično ne dostavi informacije zatražene u skladu sa stavcima 2. i 3., obrazlaže to u pisanom obliku.

5. Ako nakon primitka zatraženih informacija i nakon savjetovanja stranka koja je podnijela zahtjev smatra da predmetna subvencija ima ili bi mogla imati znatan negativan učinak na njezine trgovinske interese ili tržišno natjecanje, stranka kojoj je podnesen zahtjev ulaže maksimalan trud kako bi uklonila ili svela te učinke na najmanju moguću mjeru.

ČLANAK 24.6.

Subvencije koje podliježu uvjetima

1. Pri dodjeli sljedećih subvencija svaka stranka primjenjuje sljedeće uvjete:
 - (a) kad je riječ o subvencijama kojima je vlada, izravno ili neizravno, odgovorna za jamčenje dugova ili obveza određenih poduzeća, da pokriće tih dugova i obveza nije neograničeno s obzirom na iznos tih dugova i obveza ili da trajanje odgovornosti vlade nije neograničeno; i
 - (b) kad je riječ o subvencijama nesolventnim poduzećima ili poduzećima u problemima (kao što su zajmovi i jamstva, bespovratna novčana sredstva, injekcije kapitala, davanje imovine ispod tržišnih cijena i oslobođenje od poreza) čije je trajanje dulje od godine dana, da je na temelju realističnih pretpostavki sastavljen vjerodostojan plan restrukturiranja kako bi se osiguralo da se u razumnom roku obnovi dugoročna održivost nesolventnih poduzeća ili poduzeća u problemima i da poduzeće, uz iznimku malih i srednjih poduzeća, doprinosi troškovima restrukturiranja.
2. Stavak 1. točka (b) ne primjenjuje se na subvencije koje se dodjeljuju poduzećima kao privremena potpora likvidnosti u obliku jamstava za zajmove ili zajmova ograničenog iznosa dovoljnog da se poduzeće u problemima zadrži na tržištu dovoljno dugo kako bi se donio plan restrukturiranja ili likvidacije.

3. Ovaj se članak primjenjuje samo na subvencije koje negativno utječu ili bi mogle negativno utjecati na trgovinu i tržišno natjecanje druge stranke.

4. Ovaj se članak ne primjenjuje na subvencije:

- (a) koje su odobrene kako bi se osigurao uredan izlazak društva s tržišta; ili
- (b) čiji su kumulativni iznosi ili proračuni manji od 170 000 posebnih prava vučenja po poduzeću tijekom razdoblja od tri uzastopne godine.

ČLANAK 24.7.

Upotreba subvencija

Svaka stranka osigurava da poduzeća upotrebljavaju subvencije samo za izričito definirani cilj politike za koju su te subvencije dodijeljene¹.

¹ Podrazumijeva se da se obveza smatra ispunjenom ako je stranka u tu svrhu uspostavila odgovarajući zakonodavni okvir i upravne postupke.

ČLANAK 24.8.

Neprimjena rješavanja sporova

Poglavlje 31. ne primjenjuje se na članak 24.5. stavak 5.

ČLANAK 24.9.

Povjerljivost

1. Pri razmjeni informacija u skladu s ovim poglavljem stranke uzimaju u obzir ograničenja uvedena njihovim pravom u pogledu profesionalne i poslovne tajne te osiguravaju zaštitu poslovnih tajni i ostalih povjerljivih informacija.
2. Ako stranka proslijedi informacije na temelju ovog poglavlja, stranka koja prima te informacije čuva njihovu povjerljivost.

POGLAVLJE 25.

INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO

ODJELJAK A

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 25.1.

Ciljevi

1. Ciljevi su ovog poglavlja:
 - (a) olakšati proizvodnju i komercijalizaciju inovativne i kreativne robe i usluga između stranaka te time pridonijeti održivijem i uključivom gospodarstvu stranaka;
 - (b) olakšati i urediti trgovinu između stranaka te smanjiti poremećaje i prepreke u takvoj trgovini;
i

(c) postići odgovarajuću i djelotvornu razinu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva.

2. Ciljevi utvrđeni u članku 7. Sporazuma o TRIPS-u primjenjuju se *mutatis mutandis* na ovo poglavlje.

ČLANAK 25.2.

Područje primjene

1. Svaka stranka poštuje svoje obveze iz međunarodnih ugovora u području intelektualnog vlasništva kojih je stranka, uključujući Sporazum o TRIPS-u.

2. Ovim se poglavljem dopunjuju i dodatno preciziraju prava i obveze stranaka u okviru Sporazuma o TRIPS-u i drugih međunarodnih ugovora u području intelektualnog vlasništva.

3. Ništa u ovom poglavlju ne sprečava stranku da primijeni odredbe svojeg prava kojima se uvode viši standardi za zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva, pod uvjetom da su te odredbe u skladu s ovim poglavljem. Svaka stranka slobodna je odrediti odgovarajući način provedbe ovog poglavlja u okviru svojeg pravnog sustava i prakse.

ČLANAK 25.3.

Načela

1. Načela u članku 8. Sporazuma o TRIPS-u primjenjuju se *mutatis mutandis* na ovo poglavlje.
2. Uzimajući u obzir temeljne ciljeve javne politike nacionalnih sustava, stranke prepoznaju da je potrebno:
 - (a) promicati inovacije i kreativnost; i
 - (b) olakšati širenje informacija, znanja, tehnologija, kulture i umjetnosti;

u okviru svojih sustava intelektualnog vlasništva, istodobno poštujući načelo transparentnosti te uzimajući u obzir interese relevantnih dionika, uključujući nositelje prava, korisnike i javnost.

ČLANAK 25.4.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja i priloga 25.-A, 25.-B i 25.-C:

- (a) „Bernska konvencija” znači Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela, sastavljena u Bernu 9. rujna 1886., kako je izmijenjena 28. rujna 1979.;
- (b) „prava intelektualnog vlasništva” znači sve kategorije prava intelektualnog vlasništva obuhvaćene pododjeljcima od 1. do 7. odjeljka B ovog poglavlja ili odjeljcima od 1. do 7. dijela II. Sporazuma o TRIPS-u; zaštita intelektualnog vlasništva uključuje zaštitu od nepoštenog tržišnog natjecanja u skladu s člankom 10.a Pariške konvencije;
- (c) „Pariška konvencija” znači Pariška konvencija za zaštitu industrijskog vlasništva od 20. ožujka 1883., kako je zadnje revidirana u Stockholmu 14. srpnja 1967. i izmijenjena 28. rujna 1979.;
- (d) „Rimska konvencija” znači Međunarodna konvencija za zaštitu umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju koja je sastavljena u Rimu 26. listopada 1961.; i

(e) „WIPO” znači Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo.

ČLANAK 25.5.

Nacionalni tretman

1. Kad je riječ o svim kategorijama prava intelektualnog vlasništva obuhvaćenima ovim poglavljem, svaka stranka državljanima druge stranke odobrava tretman koji nije manje povoljan od onog koji odobrava svojim državljanima u pogledu zaštite¹ prava intelektualnog vlasništva, podložno iznimkama koje su već predviđene u Pariškoj konvenciji, Bernskoj konvenciji, Rimskoj konvenciji ili Ugovoru o intelektualnom vlasništvu s obzirom na integrirane sklopove, sastavljenom u Washingtonu 26. svibnja 1989., te Ugovoru o izvedbama i fonogramima Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, sastavljenom u Ženevi 20. prosinca 1996. Kad je riječ o umjetnicima izvođačima, proizvođačima fonograma i organizacijama za radiodifuziju, ta se obveza primjenjuje samo u pogledu prava predviđenih u okviru ovog poglavlja.

¹ Za potrebe ovog stavka „zaštita” uključuje pitanja koja utječu na raspoloživost, stjecanje, područje primjene, održavanje i izvršavanje prava intelektualnog vlasništva, kao i pitanja koja utječu na upotrebu prava intelektualnog vlasništva kojom se posebno bavi u ovom poglavlju. Nadalje, za potrebe ovog stavka „zaštita” uključuje i mjere za sprečavanje izbjegavanja djelotvornih tehničkih mjera i mjera koje se odnose na informacije o upravljanju pravima.

2. Stranka može iskoristiti iznimke dopuštene na temelju stavka 1. u vezi sa svojim sudskim i upravnim postupcima, među ostalim i to da od državljanina druge stranke zahtijeva da odredi adresu za dostavu pismena na njezinu području ili da imenuje zastupnika na njezinu području, pod uvjetom da je riječ o iznimci:

- (a) koja je potrebna radi usklađenosti sa zakonima ili drugim propisima stranke koji nisu u suprotnosti s ovim poglavljem; i
- (b) ako se takve iznimke ne primjenjuju na način koji bi činio prikriveno ograničavanje trgovine.

3. Stavak 1. ne primjenjuje se na postupke predviđene u multilateralnim sporazumima sklopljenima pod okriljem WIPO-a koji se odnose na stjecanje ili održavanje prava intelektualnog vlasništva.

ČLANAK 25.6.

Intelektualno vlasništvo i javno zdravlje

1. Stranke priznaju važnost Deklaracije o Sporazumu o TRIPS-u i javnom zdravlju, koja je donesena u Dohi na ministarskoj konferenciji WTO-a 14. studenoga 2001. (dalje u tekstu „Deklaracija iz Dohe”). Stranke pri tumačenju i provedbi prava i obveza iz ovog poglavlja osiguravaju usklađenost s Deklaracijom iz Dohe.

2. Stranke provode članak 31.*a* Sporazuma o TRIPS-u, kao i Prilog i Dodatak Prilogu tom sporazumu, koji je stupio na snagu 23. siječnja 2017.

ČLANAK 25.7.

Iscrpljenje

Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava stranku da utvrdi primjenjuje li se na temelju njezina pravnog sustava iscrpljenje prava intelektualnog vlasništva i pod kojim uvjetima.

ODJELJAK B

STANDARDI U PODRUČJU PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

PODODJELJAK 1.

AUTORSKO PRAVO I SRODNA PRAVA

ČLANAK 25.8.

Međunarodni sporazumi

1. Svaka stranka potvrđuje svoju predanost sljedećim međunarodnim ugovorima i u skladu je s njima:

- (a) Bernska konvencija;
- (b) Rimska konvencija;
- (c) Ugovor o autorskom pravu WIPO-a, sastavljen u Ženevi 20. prosinca 1996.;

- (d) WPPT; i
 - (e) Marakeški ugovor o olakšanju pristupa objavljenim djelima za osobe koje su slijepe, koje imaju oštećenje vida ili imaju drugih poteškoća u korištenju tiskanim materijalima, sastavljen u Marakešu 27. lipnja 2013.
2. Svaka stranka poduzima sve mjere koje su potrebne za ratifikaciju Pekinškog ugovora o audiovizualnim izvedbama donesenog u Pekingu 24. lipnja 2012. ili za pristup tom ugovoru.

ČLANAK 25.9.

Autori

Svaka stranka autorima osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

- (a) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje svojih djela bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;
- (b) svaki oblik javne distribucije izvornika svojih djela ili njegovih umnoženih primjeraka prodajom ili na drugi način;

- (c) svako priopćavanje svojih djela javnosti, žično ili bežično, uključujući stavljanje svojih djela na raspolaganje javnosti tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere; i
- (d) komercijalno iznajmljivanje javnosti izvornika ili umnoženih primjeraka svojih računalnih programa i kinematografskih djela.

ČLANAK 25.10.

Umjetnici izvođači

Svaka stranka umjetnicima izvođačima osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

- (a) fiksaciju¹ vlastitih izvedbi;
- (b) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno umnožavanje fiksacija svojih izvedbi bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;
- (c) distribuiranje javnosti fiksacija svojih izvedbi, prodajom ili na drugi način;

¹ „Fiksacija” znači ugrađivanje zvukova ili njihova predstavljanja na podlogu s koje se mogu slušati, umnožavati ili priopćavati putem nekog uređaja.

- (d) stavljanje na raspolaganje javnosti fiksacija svojih izvedbi, žično ili bežično, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere; i
- (e) bežično radiodifuzijsko emitiranje i priopćavanje javnosti svojih izvedbi, osim ako već sama izvedba predstavlja radiodifuzijsko emitiranje ili se izvedba reproducira s fiksirane podloge.

ČLANAK 25.11.

Proizvođači fonograma

Svaka stranka proizvođačima fonograma osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

- (a) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno, umnožavanje svojih fonograma bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;
- (b) distribuciju svojih fonograma javnosti, uključujući njihove kopije, prodajom ili drugim prijenosom vlasništva;

- (c) stavljanje na raspolaganje javnosti svojih fonograma, žično ili bežično, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere; i
- (d) komercijalno iznajmljivanje svojih fonograma javnosti.

ČLANAK 25.12.

Organizacije za radiodifuziju

Svaka stranka organizacijama za radiodifuziju osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

- (a) fiksaciju svojih emitiranja koja se prenose bežičnim putem;
- (b) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje fiksacija emitiranja koja se prenose bežičnim putem, bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično; i
- (c) ponovno bežično emitiranje svojih programa i priopćavanje svojih emitiranja javnosti¹ ako se to priopćavanje odvija na javno dostupnim mjestima uz plaćanje ulaznice.

¹ Podrazumijeva se da ništa u ovom stavku ne sprečava stranku da odredi uvjete pod kojima se to pravo može ostvariti, u skladu s člankom 13. točkom (d) Rimske konvencije.

ČLANAK 25.13.

Radiodifuzijsko emitiranje i priopćavanje javnosti fonograma objavljenih u komercijalne svrhe¹

1. Svaka stranka predviđa pravo kako bi se osiguralo da korisnik plaća jedinstvenu primjerenu naknadu umjetnicima izvođačima i proizvođačima fonograma ako se fonogram objavljen u komercijalne svrhe ili umnoženi primjerak takva fonograma upotrebljava za radiodifuzijsko emitiranje ili priopćavanje javnosti².
2. Svaka stranka osigurava da relevantni umjetnici izvođači i proizvođači fonograma dijele jedinstvenu primjerenu naknadu iz stavka 1. Stranke mogu donijeti zakonodavni akt koji, u nedostatku sporazuma između umjetnika izvođača i proizvođača fonograma, utvrđuje uvjete pod kojima umjetnici izvođači i proizvođači fonograma dijele takvu jedinstvenu primjerenu naknadu.

¹ Svaka stranka može umjetnicima izvođačima i proizvođačima fonograma dodijeliti opsežnija prava u pogledu radiodifuzijskog emitiranja i priopćavanja javnosti fonograma objavljenih u komercijalne svrhe.

² Za potrebe ovog članka „priopćavanje javnosti” ne uključuje stavljanje fonograma na raspolaganje javnosti, žično ili bežično, tako da fonogramu svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere.

ČLANAK 25.14.

Trajanje zaštite

1. Prava autora djela traju doživotno i najmanje 70 godina nakon njegove smrti, bez obzira na dan na koji je djelo zakonito stavljeno na raspolaganje javnosti¹.
2. Trajanje zaštite iz stavka 1. za djelo za koje postoji zajedničko autorsko pravo računa se od smrti posljednjeg preživjelog autora.
3. Trajanje zaštite anonimnih djela i djela pod pseudonimima iznosi najmanje 70 godina od zakonitog stavljanja djela na raspolaganje javnosti. Međutim, ako pseudonim autora ne dovodi u sumnju identitet autora ili ako autor otkrije svoj identitet tijekom razdoblja iz prve rečenice, primjenjuje se trajanje zaštite propisano u stavku 1.
4. Trajanje zaštite kinematografskih ili audiovizualnih djela istječe najranije 70 godina nakon smrti posljednjeg preživjelog autora. Zakonima i propisima stranaka određuju se osobe koje će se smatrati autorima kinematografskog ili audiovizualnog djela.

¹ Ako stranka navodi posebno razdoblje zaštite u slučajevima u kojima je pravna osoba imenovana nositeljem prava, zaštita traje najmanje 70 godina nakon što je djelo zakonito stavljeno na raspolaganje javnosti.

5. Prava organizacija za radiodifuziju istječu 50 godina od datuma prvog emitiranja.
6. Prava umjetnikâ izvođačâ istječu najranije 50 godina nakon datuma fiksacije izvedbe; međutim:
- (a) ako je fiksacija izvedbe zakonito objavljena ili, ako je to stranka predvidjela, zakonito priopćena javnosti u roku od 50 godina iz ovog stavka, trajanje zaštite računa se od datuma prve takve objave ili, ako je to stranka predvidjela, od prvog takvog priopćavanja javnosti. Ako stranka predviđa obje mogućnosti, trajanje zaštite izračunava se na temelju onog događaja koji nastupi ranije; i
 - (b) ako je fiksacija izvedbe na fonogramu zakonito objavljena ili, ako je to stranka predvidjela, zakonito priopćena javnosti u roku od 50 godina iz ovog stavka, trajanje zaštite istječe najranije 70 godina nakon datuma prve takve objave ili, ako je to stranka predvidjela, nakon prvog takvog priopćavanja javnosti. Ako stranka predviđa obje mogućnosti, trajanje zaštite izračunava se na temelju onog događaja koji nastupi ranije.

7. Prava proizvođača fonograma istječu najranije 50 godina nakon fiksacije fonograma. Međutim, ako je fonogram zakonito objavljen ili, ako je to stranka predvidjela, zakonito priopćen javnosti u tom razdoblju, ta prava istječu najranije 70 godina od prve takve objave ili, ako je to stranka predvidjela, prvog takvog priopćavanja javnosti. Stranke mogu donijeti ili zadržati djelotvorne mjere kako bi osigurale da umjetnici izvođači i proizvođači fonograma pravedno dijele dobit ostvarenu tijekom 20 godina zaštite nakon isteka 50 godina.

ČLANAK 25.15.

Pravo slijeđenja

1. Svaka stranka u korist autora izvornika djela grafičke ili likovne umjetnosti predviđa „pravo slijeđenja”, koje se definira kao neotuđivo pravo, kojeg se nije moguće odreći, čak ni unaprijed, na udio dobiti ostvarene od svake preprodaje tog djela koja uslijedi nakon što ga autor proda prvi put¹.
2. Pravo slijeđenja iz stavka 1. primjenjuje se na sve radnje preprodaje u koje su kao prodavatelji, kupci ili posrednici uključene osobe koje se profesionalno bave trgovinom umjetninama, kao što su javne aukcije, umjetničke galerije i, općenito, svi trgovci umjetninama.

¹ Neovisno o ovom članku, za Čile se i dalje u pogledu izračuna dobiti može primjenjivati članak 36. stavak prvi Zakona br. 17.366 od 28. kolovoza 1970., kako je izmijenjen Zakonom br. 21.045 od 13. listopada 2017.

3. Svaka stranka može predvidjeti da se pravo slijeđenja iz stavka 1. ne primjenjuje na radnje preprodaje ako je prodavatelj stekao djelo izravno od autora u razdoblju kraćem od tri godine prije te preprodaje i ako prodajna cijena nije veća od određenog minimalnog iznosa.

ČLANAK 25.16.

Kolektivno ostvarivanje prava

1. Stranke promiču suradnju između svojih organizacija za kolektivno ostvarivanje prava u svrhe promicanja raspoloživosti djela i drugih zaštićenih sadržaja na područjima stranaka i prijenosa prihoda od prava za upotrebu takvih djela ili drugih zaštićenih sadržaja između odgovarajućih organizacija za kolektivno ostvarivanje prava.
2. Stranke promiču transparentnost organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, posebno u smislu prihoda od prava koje prikupljaju, odbitaka koje primjenjuju na prihode od prava koje prikupljaju, upotrebe prikupljenih prihoda od prava, politike raspodjele i njihova repertoara.
3. Svaka stranka osigurava da se organizacije za kolektivno ostvarivanje prava sa sjedištem na području stranke koje zastupaju drugu organizaciju za kolektivno ostvarivanje prava sa sjedištem na području druge stranke putem ugovora o zastupanju potiču da točno, redovito i savjesno isplaćuju iznose koje duguju organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava koju zastupaju te joj dostavljaju informacije o iznosu prihoda od prava naplaćenih u njezino ime i svim odbicima od prihoda od tih prava.

ČLANAK 25.17.

Ograničenja i iznimke

Svaka stranka osigurava ograničenja ili iznimke od prava utvrđenih u člancima od 25.9. do 25.13. samo za određene posebne slučajeve koji nisu u suprotnosti s uobičajenim iskorištavanjem djela ili drugih sadržaja i koji neopravdano ne dovode u pitanje zakonite interese nositelja prava.

ČLANAK 25.18.

Zaštita tehnoloških mjera

1. Svaka stranka osigurava odgovarajuću pravnu zaštitu protiv izbjegavanja bilo kakvih djelotvornih tehnoloških mjera ako predmetna osoba koja izbjegava mjeru zna ili ima opravdanih razloga znati da to čini.
2. Svaka stranka osigurava odgovarajuću pravnu zaštitu protiv proizvodnje, uvoza, distribucije, prodaje, iznajmljivanja, oglašavanja u svrhu prodaje ili iznajmljivanja, ili posjedovanja uređaja, proizvoda ili komponenata u komercijalne svrhe ili pružanja usluga:
 - (a) koji se promiču, oglašavaju ili prodaju na tržištu radi izbjegavanja djelotvornih tehnoloških mjera;

- (b) koji osim izbjegavanja djelotvornih tehnoloških mjera imaju samo ograničenu komercijalnu svrhu ili upotrebu; ili
- (c) koji su ponajprije osmišljeni, proizvedeni, prilagođeni ili se izvode u svrhu omogućavanja ili olakšavanja izbjegavanja bilo kakvih djelotvornih tehnoloških mjera.

3. Za potrebe ovog pododjeljka „tehnološka mjera” znači svaka tehnologija, uređaj ili komponenta koja je, u uobičajenom okviru rada, osmišljena za sprečavanje ili ograničavanje radnji, u pogledu djela ili drugih sadržaja¹, koje nije odobrio nositelj autorskih ili srodnih prava kako je predviđeno pravom stranke. Tehnološke mjere smatraju se djelotvornima ako nositelji prava upotrebu zaštićenog djela ili drugog sadržaja kontroliraju putem primjene postupka nadzora pristupa ili postupka zaštite, poput enkripcije, premetanja ili druge transformacije djela ili drugog sadržaja ili primjenom mehanizma kontrole umnožavanja kojim se ostvaruje cilj zaštite.

4. Neovisno o pravnoj zaštiti predviđenoj u stavku 1. ovog članka, ako nositelji prava ne poduzimaju dobrovoljne mjere, svaka stranka može prema potrebi poduzeti odgovarajuće mjere kako bi osigurala da odgovarajuća pravna zaštita od izbjegavanja djelotvornih tehnoloških mjera utvrđenih u skladu s ovim člankom ne sprečava korisnike iznimaka ili ograničenja utvrđenih u skladu s člankom 25.17. da imaju koristi od takvih iznimaka ili ograničenja.

¹ Podrazumijeva se da se „djela ili drugi sadržaji” u ovoj rečenici ne primjenjuju na djela ili sadržaje za koje je istekla zaštita.

ČLANAK 25.19.

Obveze koje se odnose na informacije o upravljanju pravima

1. Svaka stranka osigurava primjerenu pravnu zaštitu protiv svake osobe koja svjesno i neovlašteno obavlja jednu od sljedećih radnji ako ta osoba zna ili ima opravdanih razloga znati da na taj način potiče, omogućuje, olakšava ili prikriva povredu autorskih ili srodnih prava, kako je predviđeno u pravu stranke:
 - (a) uklanjanje ili izmjena bilo kakvih elektroničkih informacija o upravljanju pravima; i
 - (b) distribucija, uvoz za distribuciju, radiodifuzijsko emitiranje, priopćavanje javnosti ili stavljanje na raspolaganje javnosti djela i drugog sadržaja zaštićenog na temelju ovog pododjeljka s kojeg su neovlašteno uklonjene ili na kojem su izmijenjene elektroničke informacije o upravljanju pravima.
2. Za potrebe ovog članka „informacije o upravljanju pravima” znači sve informacije od nositelja prava koje identificiraju djelo ili drugi sadržaj iz ovog članka, autora ili bilo kojeg drugog nositelja prava ili informacije o uvjetima upotrebe djela ili drugog sadržaja te svi brojevi ili kodovi koji predstavljaju takve informacije.
3. Stavak 2. primjenjuje se ako je bilo koja od navedenih informacija povezana s umnoženim primjerkom djela ili drugog sadržaja iz ovog članka ili ako se pojavljuje u vezi s priopćavanjem javnosti tog djela ili drugog sadržaja.

PODODJELJAK 2.

ŽIGOVI

ČLANAK 25.20.

Međunarodni sporazumi

Svaka stranka:

- (a) postupa u skladu s protokolom koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova, donesen u Madridu 27. lipnja 1989., kako je izmijenjen 12. studenoga 2007.;
- (b) postupa u skladu s Ugovorom o pravu žiga sklopljenim u Ženevi 27. listopada 1994. i Nicanskim sporazumom o međunarodnoj klasifikaciji roba i usluga u svrhu registriranja žigova od 15. lipnja 1957., kako je izmijenjen 28. rujna 1979.; i
- (c) poduzima sve potrebne mjere kako bi pristupila Singapurskom ugovoru o pravu žigova potpisanom u Singapuru 27. ožujka 2006.

ČLANAK 25.21.

Prava koja proizlaze iz žigova

Svaka stranka osigurava da vlasnik registriranog žiga ima isključivo pravo na sprečavanje trećih strana koje nemaju pristanak vlasnika da u trgovačkom prometu upotrebljavaju znakove istovjetne ili slične onima za koje je žig registriran ako bi takva upotreba dovela do vjerojatnosti dovođenja u zabludu. Ako se isti znak upotrebljava za istu robu ili usluge, pretpostavlja se da postoji vjerojatnost dovođenja u zabludu.

ČLANAK 25.22.

Postupak registracije

1. Svaka stranka osigurava sustav za registraciju žigova u kojem se svaka konačna negativna odluka koju donese nadležno tijelo za žigove, uključujući djelomično odbijanje registracije, propisno obrazlaže i u pisanom obliku priopćuje relevantnoj stranci.
2. Svaka stranka trećim stranama pruža mogućnost da ulože prigovor na prijavu žiga ili, prema potrebi i na temelju svojeg prava, registraciju žiga. Takvi su postupci prigovora kontradiktorni.

3. Svaka stranka osigurava javno dostupnu elektroničku bazu podataka o prijavama i registracijama žigova.

ČLANAK 25.23.

Dobro poznati žigovi

U svrhu provedbe zaštite dobro poznatih žigova u skladu s člankom 6.a Pariške konvencije i člankom 16. stavcima 2. i 3. Sporazuma o TRIPS-u stranke potvrđuju važnost Zajedničke preporuke o zaštiti dobro poznatih žigova koju su donijele Skupština Pariške unije za zaštitu industrijskog vlasništva i Opća skupština WIPO-a na 34. seriji zasjedanja skupština država članica WIPO-a održanoj od 20. do 29. rujna 1999.

ČLANAK 25.24.

Iznimke od prava koja proizlaze iz žigova

1. Svaka stranka:

(a) osigurava prikladnu uporabu opisnih pojmova kao ograničenu iznimku od prava koja proizlaze iz žigova; i

(b) može predvidjeti druge ograničene iznimke.

2. Stavak 1. primjenjuje se pod uvjetom da iznimke uzimaju u obzir legitimne interese vlasnika žigova i trećih strana.

3. Žig nositelju ne daje pravo da trećoj strani u trgovačkom prometu zabrani upotrebu sljedećeg:

(a) vlastitog imena ili adrese;

(b) podataka koji se odnose na vrstu, kvalitetu, količinu, namjenu, vrijednost, zemljopisno podrijetlo, vrijeme proizvodnje robe ili pružanja usluge ili karakteristike robe ili usluga; ili

(c) žiga ako je taj žig potreban da bi se naznačila namjena robe ili usluge, posebno ako je riječ o priboru ili rezervnim dijelovima.

4. Stavak 2. primjenjuje se kada treća strana rabi žig u skladu s dobrom poslovnom praksom u industriji i trgovini¹.

¹ Druga je mogućnost da stranka takvu upotrebu učini podložnom tome da ne bude obmanjujuća ili da ne stvara zabluđu kod relevantnog dijela javnosti.

5. Stranka može odrediti da žig ne daje nositelju pravo zabraniti trećoj strani da se u trgovačkom prometu koristi ranijim pravom koje se odnosi samo na određeni lokalitet ako je to pravo priznato prema zakonodavstvu predmetne stranke i u granicama državnog područja na kojem je priznato.

ČLANAK 25.25.

Razlozi za opoziv

1. Svaka stranka propisuje da žig može biti opozvan ako se u neprekinutom razdoblju od pet godina nije stvarno upotrebljavao na odgovarajućem području u odnosu na robu ili usluge za koje je registriran, a ne postoje opravdani razlozi za neupotrebu. Međutim, stranka može odrediti da nitko ne smije zahtijevati da se prava nositelja na žig opozovu ako je u razdoblju između isteka petogodišnjeg razdoblja i podnošenja zahtjeva za opoziv započela ili se nastavila stvarna upotreba žiga. Međutim, početak ili nastavak upotrebe u razdoblju od tri mjeseca koje prethodi podnošenju zahtjeva za opoziv, a koje je započelo najranije nakon isteka neprekinutog petogodišnjeg razdoblja neupotrebe, ne uzima se u obzir ako su pripreme za početak ili nastavak upotrebe počele tek nakon što je nositelj saznao da zahtjev za opoziv može biti podnesen.

2. Žig se može opozvati i ako nakon datuma na koji je registriran zbog djelovanja ili nedjelovanja nositelja postane uobičajeni naziv u trgovini za robu ili uslugu za koje je registriran¹.

ČLANAK 25.26.

Prijave u zloj vjeri

Žig se može proglasiti ništavim ako je podnositelj podnio prijavu za registraciju žiga u zloj vjeri. Svaka stranka može odrediti i da se takav žig ne registrira.

¹ Žig se može opozvati i ako nakon datuma na koji je registriran zbog upotrebe od strane nositelja žiga ili uz njegovu suglasnost postoji mogućnost da, u odnosu na robu ili usluge za koje je registriran, javnost dovede u zabludu, posebno u pogledu vrste, kvalitete ili zemljopisnog podrijetla te robe ili usluga.

PODODJELJAK 3.

DIZAJN¹

ČLANAK 25.27.

Međunarodni sporazumi

Svaka stranka ulaže sva razumna nastojanja kako bi pristupila Ženevskom aktu Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna donesenom u Ženevi 2. srpnja 1999.

ČLANAK 25.28.

Zaštita registriranog dizajna²

1. Svaka stranka osigurava zaštitu neovisno stvorenog dizajna koji je nov ili originalan³. Ta se zaštita osigurava registracijom te nositelju dodjeljuje isključivo pravo u skladu s odredbama ovog članka.

¹ U ovom poglavlju upućuje se na dizajn koji se odnosi na registrirani industrijski dizajn.

² Unija dodjeljuje zaštitu i neregistriranom dizajnu ako ispunjava zahtjeve Uredbe Vijeća (EZ) br. 6/2002 od 12. prosinca 2001. o dizajnu Zajednice (SL L 3, 5.1.2002., str. 1.).

³ Stranka svojim zakonima može predvidjeti i mogućnost zahtijevanja individualnog karaktera dizajna. Europska unija smatra da dizajn ima individualni karakter ako se ukupni dojam koji ostavlja na upućene korisnike razlikuje od ukupnog dojma koji na takvog korisnika ostavlja bilo koji dizajn koji je stavljen na raspolaganje javnosti.

2. Nositelj registriranog dizajna ima pravo spriječiti treće strane koje nemaju njegovu suglasnost barem da proizvode, prodaju, uvoze, izvoze proizvod koji nosi ili sadržava zaštićeni dizajn ili upotrebljavaju proizvod koji nosi ili sadržava zaštićeni dizajn ako su takve radnje poduzete u komercijalne svrhe, ako se njima nepropisno nanosi šteta uobičajenom iskorištavanju dizajna ili ako nisu u skladu s poštenom trgovinskom praksom.
3. Smatra se da je dizajn koji je primijenjen na proizvod ili ugrađen u proizvod koji predstavlja sastavni dio složenog proizvoda, nov ili originalan samo:
- (a) ako sastavni dio, nakon što je ugrađen u složeni proizvod, ostaje vidljiv pri uobičajenoj upotrebi složenog proizvoda; i
 - (b) u mjeri u kojoj vidljiva obilježja sastavnog dijela iz točke (a) sama po sebi ispunjavaju zahtjeve novosti ili originalnosti.
4. Za potrebe stavka 3. točke (a) „uobičajena upotreba” znači upotreba krajnjeg korisnika, osim održavanja, servisiranja ili popravaka.

ČLANAK 25.29.

Trajanje zaštite

Trajanje dostupne zaštite iznosi najmanje 15 godina od datuma podnošenja zahtjeva.

ČLANAK 25.30.

Iznimke i isključenja

1. Svaka stranka može propisati ograničene iznimke od zaštite dizajna, pod uvjetom da takve iznimke nisu neopravdano u suprotnosti s uobičajenim iskorištavanjem zaštićenog dizajna i da se njima neopravdano ne dovode u pitanje legitimni interesi nositelja zaštićenog dizajna, uzimajući u obzir legitimne interese trećih strana.
2. Zaštita dizajna ne proširuje se na dizajn koji u biti određuju tehnički ili funkcionalni uvjeti.

3. Dizajn ne proizlazi iz obilježja izgleda proizvoda koja je nužno umnožiti u istom obliku i dimenzijama da bi se proizvod u koji je dizajn ugrađen ili na koji se primjenjuje mogao mehanički spojiti s drugim proizvodom odnosno smjestiti u ili uz drugi proizvod ili oko njega, kako bi svaki od tih proizvoda mogao ispunjavati vlastitu funkciju.

4. Odstupajući od stavka 3., dizajn može postojati na dizajnu čija je svrha omogućiti višestruko sklapanje ili povezivanje međusobno zamjenjivih proizvoda unutar modularnog sustava.

ČLANAK 25.31.

Odnos prema autorskom pravu

Dizajn je prikladan i za zaštitu prema autorskom pravu stranke od dana na koji je dizajn stvoren ili utvrđen u bilo kojem obliku. Svaka stranka određuje opseg takve zaštite i uvjete pod kojima se takva zaštita pruža, uključujući potreban stupanj originalnosti.

PODODJELJAK 4.

OZNAKE ZEMLJOPISNOG PODRIJETLA

ČLANAK 25.32.

Definicija i područje primjene

1. Za potrebe ovog Sporazuma „oznaka zemljopisnog podrijetla” znači oznaka kojom se označava da je roba s podrijetlom s područja stranke ili regije ili lokacije na tom području, pri čemu se kvaliteta, ugled ili druge značajke te robe mogu u bitnome pripisati zemljopisnom podrijetlu.
2. Ovaj se pododjeljak primjenjuje na oznake zemljopisnog podrijetla kojima se identificiraju proizvodi navedeni u Prilogu 25.-C.
3. Stranke su suglasne da će nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma razmotriti proširenje područja primjene oznaka zemljopisnog podrijetla obuhvaćenih ovim pododjeljkom na druge vrste proizvoda s oznakama zemljopisnog podrijetla koje nisu obuhvaćene stavkom 2., a posebno na rukotvorine, uzimajući u obzir zakonodavne promjene stranaka.

4. Stranka štiti oznake zemljopisnog podrijetla druge stranke u skladu s ovim pododjeljkom ako su te oznake zemljopisnog podrijetla kao takve zaštićene u zemlji podrijetla.

ČLANAK 25.33.

Oznake zemljopisnog podrijetla uvrštene na popis

Svaka stranka, nakon što je ispitala zakonodavstvo druge stranke iz Priloga 25.-A i oznake zemljopisnog podrijetla druge stranke navedene u Prilogu 25.-C te nakon što je provela odgovarajuće mjere objave u skladu sa svojim zakonima i praksama, štiti oznake zemljopisnog podrijetla druge stranke navedene u Prilogu 25.-C u skladu s razinom zaštite utvrđenom u ovom pododjeljku.

ČLANAK 25.34.

Izmjena popisa oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Stranke su suglasne o mogućnosti izmjene popisa oznaka zemljopisnog podrijetla iz članka 25.33. u skladu s člankom 25.40. stavkom 1. Broj ukupnih dodavanja stranke Prilogu 25.-C ne prelazi 45 oznaka zemljopisnog podrijetla svake tri godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma. Stranke dodaju nove oznake zemljopisnog podrijetla nakon završetka postupka prigovora u skladu s kriterijima utvrđenima u Prilogu 25.-B i nakon ispitivanja oznaka zemljopisnog podrijetla na zadovoljstvo obiju stranaka.
2. Ako se izmjena oznake zemljopisnog podrijetla navedene u Prilogu 25.-C odnosi na manju izmjenu povezanu s pisanjem navedene oznake zemljopisnog podrijetla ili upućivanjem na naziv zemljopisnog područja kojem se ta oznaka može pripisati, primjenjuje se postupak iz članka 25.40. stavka 4.
3. Oznaka zemljopisnog podrijetla u skladu sa stavcima 1. i 2. uključuje se na popis uz uzajamnu suglasnost stranaka.

ČLANAK 25.35.

Opseg zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Oznake zemljopisnog podrijetla navedene u Prilogu 25.-C, kao i one dodane na temelju članka 25.34., zaštićene su od:

- (a) svake komercijalne upotrebe oznake zemljopisnog podrijetla za proizvod koji je ista vrsta proizvoda i koji:
 - i. ne potječe iz mjesta podrijetla navedenog u Prilogu 25.-C za tu oznaku zemljopisnog podrijetla; ili
 - ii. potječe iz mjesta podrijetla navedenog u Prilogu 25.-C za tu oznaku zemljopisnog podrijetla, ali nije proizveden ili izrađen u skladu sa specifikacijom proizvoda zaštićenog naziva, čak i ako je naziv popraćen izrazima kao što su „vrsta”, „tip”, „stil”, „imitacija”, „aroma” ili drugim izrazima te vrste;
- (b) upotrebe bilo kakvog sredstva pri imenovanju ili prikazivanju proizvoda kojim se ukazuje ili navodi na zaključak da je predmetni proizvod podrijetlom iz zemljopisnog područja koje nije njegovo pravo mjesto podrijetla na način koji dovodi do potencijalne obmane javnosti u pogledu zemljopisnog podrijetla tog proizvoda;

- (c) svake upotrebe koja predstavlja čin nepoštenog tržišnog natjecanja u smislu članka 10.a Pariške konvencije, uključujući iskorištavanje ugleda oznake zemljopisnog podrijetla ili svaku lažnu ili obmanjujuću oznaku u pogledu podrijetla, izvora, prirode ili bitnih svojstava proizvoda, na unutarnjoj ili vanjskoj ambalaži, na promidžbenom materijalu ili na dokumentima koji se odnose na samu robu, te svaku praksu koja potrošača može dovesti u zabludu u pogledu pravog podrijetla proizvoda.
2. Zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla ne postaju generičke na područjima stranaka.
3. U skladu s ovim pododjeljkom ne postoji obveza zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla koje u području podrijetla nisu zaštićene ili su prestale biti zaštićene.
4. Stranka ne isključuje mogućnost da nadležna tijela mogu poništiti zaštitu ili priznanje oznake zemljopisnog podrijetla na području njezina podrijetla na temelju toga što je zaštićeni ili priznati pojam prestao ispunjavati uvjete pod kojima je zaštita ili priznanje prvotno odobreno na njezinu području podrijetla.
5. Svaka stranka obavješćuje drugu stranku ako oznaka zemljopisnog podrijetla prestane biti zaštićena u svojem području podrijetla. To se obavješćivanje obavlja u skladu s postupcima iz članka 25.40.

6. Ništa u ovom pododjeljku ne dovodi u pitanje pravo osobe da tijekom trgovine upotrebljava svoje ime ili ime svojeg prethodnika u poslovanju, osim ako se to ime upotrebljava kako bi se javnost dovelo u zabludu.
7. Zaštita predviđena ovim pododjeljkom primjenjuje se na prijevod oznaka zemljopisnog podrijetla navedenih u Prilogu 25.-C ako upotreba takvog prijevoda nosi rizik dovođenja javnosti u zabludu.
8. Ako je prijevod oznake zemljopisnog podrijetla istovjetan generičkim ili opisnim izrazima, uključujući imenice i pridjeve, koji su uobičajeni u svakodnevnom jeziku kao opći nazivi za proizvod na području stranke ili u sebi sadržava takve izraze, ili ako oznaka zemljopisnog podrijetla nije istovjetna tom izrazu, ali ga u sebi sadržava, odredbama ovog pododjeljka ne dovodi se u pitanje pravo osobe da upotrebljava taj izraz u vezi s tim proizvodom.
9. Zaštita predviđena ovim pododjeljkom ne primjenjuje se na pojedinačni sastavni dio višekomponentnog izraza koji je zaštićen kao oznaka zemljopisnog podrijetla navedena u Dodatku 25.-C-1. ako je pojedinačni sastavni dio¹ izraz u svakodnevnom jeziku kao uobičajeni naziv povezanog proizvoda.

¹ U skladu s Dodatkom 25.-C-1., koji sadržava pojmove za koje se ne traži zaštita.

10. Ništa u ovom pododjeljku ne sprečava upotrebu naziva biljne sorte ili životinjske pasmine na području stranke za bilo koji proizvod¹.

11. Da bi se nove oznake zemljopisnog podrijetla dodale u skladu s člankom 25.34., od stranke se ne zahtijeva da zaštiti oznaku zemljopisnog podrijetla koja je jednaka izrazu koji je u svakodnevnom jeziku uobičajeni naziv za povezani proizvod na području te stranke².

ČLANAK 25.36.

Pravo na upotrebu oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Naziv koji je na temelju ovog pododjeljka zaštićen kao oznaka zemljopisnog podrijetla može upotrebljavati svaki gospodarski subjekt koji stavlja na tržište proizvod koji je u skladu s odgovarajućom specifikacijom.

2. Naziv zaštićen na temelju ovog pododjeljka kao oznaka zemljopisnog podrijetla ne podliježe registraciji korisnika ni dodatnim naknadama.

¹ U objašnjenjima u Prilogu 25.-C definiraju se nazivi biljnih sorti i životinjskih pasmina čija se upotreba ne smije spriječiti.

² Kad se određuje koje će se nove oznake zemljopisnog podrijetla dodati, bez obzira na to je li izraz uobičajen u svakodnevnom jeziku kao opći naziv za predmetnu robu na području stranke, nadležna tijela te stranke ovlaštena su uzeti u obzir način na koji potrošači shvaćaju taj izraz na području stranke. Čimbenici relevantni za takvo shvaćanje potrošača mogu uključivati: (a) upotrebljava li se izraz za upućivanje na vrstu predmetnog proizvoda, kako je navedeno u mjerodavnim izvorima kao što su rječnici, novine i relevantne internetske stranice; ili (b) način na koji se proizvod na koji se upućuje izrazom stavlja na tržište i upotrebljava u trgovini na području te stranke.

ČLANAK 25.37.

Odnos između žigova i oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Stranke odbijaju registraciju žiga čija bi upotreba bila u suprotnosti s člankom 25.35. i koji se odnosi na istu vrstu proizvoda, pod uvjetom da je zahtjev za registraciju takvog žiga podnesen nakon datuma podnošenja zahtjeva za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla na području predmetne stranke.
2. Žigovi registrirani kršenjem stavka 1. proglašavaju se ništavima po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresirane stranke, u skladu s pravom i praksom stranaka.
3. Za oznake zemljopisnog podrijetla iz članka 25.33. datum podnošenja zahtjeva za zaštitu iz stavaka 1. i 2. jest 1. studenoga 2022.
4. Za oznake zemljopisnog podrijetla dodane Prilogu 25.-C u skladu s člankom 25.34. datum podnošenja zahtjeva za zaštitu jest datum slanja zahtjeva drugoj stranci za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla, podložno uspješnom završetku postupka izmjene popisa zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla iz članka 25.34.

5. Stranke zaštićuju oznake zemljopisnog podrijetla i u slučaju postojanja ranijeg žiga. Raniji žigovi registrirani u dobroj vjeri mogu se obnoviti i podlijegati izmjenama koje zahtijevaju podnošenje novih prijava za registraciju žiga, pod uvjetom da te izmjene ne ugrožavaju zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla i da ne postoje razlozi za proglašenje žiga ništavim na temelju prava stranaka.

6. Za potrebe stavka 5. ovog članka „raniji žig” znači žig čija je upotreba u suprotnosti s člankom 25.35., za koji je podnesen zahtjev za registraciju ili koji je uspostavljen upotrebom ako je ta mogućnost predviđena predmetnim zakonodavstvom, u dobroj vjeri, na području jedne od stranaka prije datuma na koji je druga stranka podnijela zahtjev za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla na temelju ovog Sporazuma.

ČLANAK 25.38.

Provedba zaštite

Svaka stranka provodi zaštitu predviđenu u člancima 25.35., 25.36. i 25.37. upravnom mjerom na zahtjev zainteresirane stranke. Svaka stranka u okviru svojeg prava i prakse predviđa dodatne administrativne i sudske korake za sprečavanje ili zaustavljanje nezakonite upotrebe zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla.

ČLANAK 25.39.

Opća pravila

1. Stranka na temelju ovog pododjeljka nije dužna kao oznaku zemljopisnog podrijetla zaštititi naziv koji se podudara s nazivom neke biljne sorte ili životinjske pasmine te stoga može potrošača dovesti u zabludu o pravom podrijetlu proizvoda.
2. Ako su oznake zemljopisnog podrijetla stranaka homonimne, druga stranka dodjeljuje zaštitu svakoj oznaci zemljopisnog podrijetla, pod uvjetom da u praksi postoji dovoljna razlika između uvjeta upotrebe i prezentiranja naziva kako se potrošača ne bi dovelo u zabludu.
3. Ako stranka u kontekstu bilateralnih pregovora s trećom zemljom predloži zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla te treće zemlje koja je homonimna oznaci zemljopisnog podrijetla druge stranke, o tome obavješćuje drugu stranku, kojoj se daje mogućnost očitovanja prije nego što se ta oznaka zemljopisnog podrijetla zaštiti.
4. Uvoz, izvoz i stavljanje na tržište proizvoda koji nose oznake zemljopisnog podrijetla navedene u Prilogu 25.-C obavljaju se u skladu sa zakonima i propisima koji se primjenjuju na području stranke u kojoj se proizvodi stavljaju na tržište.
5. Sva pitanja koja proizlaze iz specifikacija proizvoda zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla rješava Pododbor iz članka 25.40.

6. Oznake zemljopisnog podrijetla zaštićene prema ovom pododjeljku može poništiti samo stranka iz koje proizvod potječe. Stranka obavještuje drugu stranku ako oznaka zemljopisnog podrijetla navedena u Prilogu 25.-C prestane biti zaštićena na njezinu području. Nakon takve obavijesti Prilog 25.-C mijenja se u skladu s člankom 25.40. stavkom 3.

7. Specifikacijom proizvoda iz ovog pododjeljka smatra se ona specifikacija, uključujući sve njezine odobrene izmjene, koju su odobrila tijela stranke iz koje proizvod potječe.

ČLANAK 25.40.

Pododbor, suradnja i transparentnost

1. Za potrebe ovog pododjeljka Pododbor iz članka 25.66. može preporučiti Vijeću za trgovinu da u skladu s člankom 33.1. stavkom 6. točkom (a) izmijeni:

- (a) Prilog 25.-A u pogledu upućivanja na pravo koje se primjenjuje u strankama;
- (b) Prilog 25.-B u pogledu kriterija koje treba uključiti u postupak prigovora; i
- (c) Prilog 25.-C u pogledu oznaka zemljopisnog podrijetla.

2. Za potrebe ovog pododjeljka Pododbor iz članka 25.66. odgovoran je za razmjenu informacija o:

- (a) razvoju zakonodavstva i politika u području oznaka zemljopisnog podrijetla;
- (b) oznakama zemljopisnog podrijetla za potrebe razmatranja njihove zaštite u skladu s ovim pododjeljkom; i
- (c) bilo kojem drugom pitanju od zajedničkog interesa u području oznaka zemljopisnog podrijetla.

3. Slijedom obavijesti iz članka 25.39. stavka 6. Pododbor preporučuje Vijeću za trgovinu da izmijeni Prilog 25.-C u skladu sa stavkom 1. točkom (c) ovog članka kako bi se ukinula zaštita na temelju ovog Sporazuma.

4. U slučaju manje izmjene povezane s pisanjem oznake zemljopisnog podrijetla s popisa ili upućivanjem na naziv zemljopisnog područja kojem se ta oznaka može pripisati, stranka obavješćuje drugu stranku u Pododboru o takvoj izmjeni i navodi objašnjenje izmjene. Pododbor preporučuje Vijeću za trgovinu da u slučaju takve manje izmjene izmijeni Prilog 25.-C u skladu s člankom 33.1. stavkom 6. točkom (a).

5. Stranke izravno ili preko Pododbora ostaju u kontaktu u pogledu svih pitanja povezanih s provedbom i funkcioniranjem ovog pododjeljka. Stranka posebno može zahtijevati od druge stranke informacije o specifikacijama proizvoda i njihovim izmjenama te kontaktnim točkama za administrativno izvršenje.

6. Stranke mogu objaviti specifikacije proizvoda ili njihov sažetak i kontaktne točke za administrativno izvršenje u vezi s oznakama zemljopisnog podrijetla druge stranke koje su zaštićene na temelju ovog pododjeljka.

ČLANAK 25.41.

Druge vrste zaštite

1. Ovaj se pododjeljak primjenjuje ne dovodeći u pitanje prava i obveze stranaka u skladu sa Sporazumom o WTO-u ili bilo kojim drugim multilateralnim sporazumom o pravu intelektualnog vlasništva čije su stranke Europska unija i Čile.

2. Ovim pododjeljkom ne dovodi se u pitanje pravo na traženje priznavanja i zaštite oznake zemljopisnog podrijetla na temelju odgovarajućeg zakonodavstva stranaka.

PODODJELJAK 5.

PATENTI

ČLANAK 25.42.

Međunarodni sporazumi

Svaka stranka¹ postupa u skladu s Ugovorom o suradnji na području patenata, sastavljenim u Washingtonu 19. lipnja 1970., kako je izmijenjen 28. rujna 1979. i zadnje prilagođen 3. listopada 2001.

ČLANAK 25.43.

Dodatna zaštita u slučaju kašnjenja odobrenja za stavljanje na tržište za farmaceutske proizvode

1. Stranke potvrđuju da farmaceutske proizvode zaštićeni patentom na njihovu području mogu podlijegati odobrenju za stavljanje na tržište ili postupku izdavanja sanitarne dozvole prije stavljanja na tržište.

¹ Za Europsku uniju obvezu iz ovog članka ispunjavaju države članice.

2. Svaka stranka predviđa odgovarajući i djelotvoran mehanizam kojim se osigurava produljenje roka zaštite kako bi se nositelju patenta nadoknadilo smanjenje stvarnog trajanja patenta koje je posljedica neopravdanih kašnjenja¹ u izdavanju prvog odobrenja za stavljanje na tržište ili sanitarne dozvole na njezinu području. Dodatno trajanje zaštite ne smije biti dulje od pet godina.
3. Neovisno o stavku 2., stranka može osigurati daljnju zaštitu, u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima, za proizvod koji je zaštićen patentom i koji je bio predmet odobrenja za stavljanje na tržište ili postupka za izdavanje sanitarnih dozvola kako bi se nositelju patenta nadoknadilo smanjenje trajanja učinkovite patentne zaštite. Takvo dodatno razdoblje zaštite ne smije biti dulje od pet godina².
4. Podrazumijeva se da pri provođenju obveza iz ovog članka svaka stranka može predvidjeti uvjete i ograničenja, pod uvjetom da stranka nastavi provoditi ovaj članak.

¹ Za potrebe ovog članka „neopravdano kašnjenje” uključuje najmanje kašnjenje dulje od dvije godine u prvom stvarnom odgovoru podnositelju zahtjeva nakon datuma podnošenja zahtjeva za odobrenje za stavljanje na tržište ili odobrenje sanitarne dozvole. Sva kašnjenja pri izdavanju odobrenja za stavljanje na tržište ili sanitarnih dozvola do kojih dođe zbog razdoblja koja se mogu pripisati podnositelju zahtjeva ili razdoblja koja nisu pod kontrolom tijela za izdavanje odobrenja za stavljanje na tržište ili sanitarnih dozvola nije potrebno uzeti u obzir pri određivanju takvog kašnjenja.

² To maksimalno trajanje ne dovodi u pitanje moguće daljnje produljenje razdoblja zaštite u slučaju lijekova za koje su provedena pedijatrijska ispitivanja, a rezultati tih ispitivanja navode se u informacijama o lijeku.

5. Svaka stranka čini sve što je u njezinoj moći da zahtjeve za odobrenje za stavljanje farmaceutskih proizvoda na tržište ili osiguravanje sanitarnih dozvola za njih obradi učinkovito i pravodobno kako bi se izbjegla neopravdana ili nepotrebna kašnjenja. Radi izbjegavanja neopravdanih kašnjenja stranka može donijeti ili provoditi postupke kojima se ubrzava obrada zahtjeva za odobrenje za stavljanje na tržište ili izdavanje sanitarnih dozvola.

PODODJELJAK 6.

ZAŠTITA NEOBJAVLJENIH INFORMACIJA

ČLANAK 25.44.

Opseg zaštite poslovnih tajni

1. Pri ispunjavanju svoje obveze usklađivanja sa Sporazumom o TRIPS-u, a posebno s člankom 39. stavcima 1. i 2. Sporazuma o TRIPS-u, svaka stranka osigurava odgovarajuće građanske sudske postupke i pravne lijekove za sve nositelje poslovne tajne radi dobivanja pravne zaštite te sprečavanja pribavljanja, korištenja ili odavanja poslovne tajne kad se god to provodi na način koji je u suprotnosti s poštenom poslovnom praksom.

2. Za potrebe ovog pododjeljka:

(a) „poslovna tajna” znači informacije:

- i. koje su tajne u smislu da nisu, u svojoj ukupnosti ili u točnoj strukturi i sklopu svojih sastavnih dijelova, općenito poznate ili lako dostupne osobama iz krugova koji se uobičajeno bave predmetnom vrstom informacija;
- ii. koje imaju komercijalnu vrijednost zbog toga što su tajne; i
- iii. u odnosu na koje je osoba koja te informacije zakonito nadzire poduzela razumne korake u tim okolnostima kako bi sačuvala njihovu tajnost;

(b) „nositelj poslovne tajne” znači svaka fizička ili pravna osoba koja zakonito kontrolira poslovnu tajnu.

3. Za potrebe ovog pododjeljka smatra se da su barem sljedeći oblici postupanja protivni poštenim poslovnim praksama:

- (a) pribavljanje poslovne tajne bez suglasnosti nositelja poslovne tajne kad je ono učinjeno s pomoću neovlaštenog pristupa, prisvajanja ili umnožavanja bilo kojih dokumenata, predmeta, materijala, stvari ili elektroničkih spisa koje zakonito kontrolira nositelj poslovne tajne i koji sadržavaju poslovnu tajnu ili iz kojih se poslovna tajna može izvesti;

- (b) upotreba ili otkrivanje poslovne tajne ako to bez suglasnosti nositelja poslovne tajne učini osoba za koju je utvrđeno da ispunjava bilo koji od sljedećih uvjeta:
 - i. pribavila je poslovnu tajnu na način iz točke (a);
 - ii. prekršila je sporazum o povjerljivosti ili drugu obvezu o čuvanju poslovne tajne; ili
 - iii. prekršila je ugovornu ili drugu obvezu kojom se ograničava korištenje poslovnom tajnom;
 - (c) pribavljanje, korištenje ili otkrivanje poslovne tajne kad god to učini osoba koja je u trenutku pribavljanja, korištenja ili otkrivanja znala ili je trebala znati, u tim okolnostima, da je poslovna tajna pribavljena izravno ili neizravno od druge osobe koja je nezakonito koristila ili otkrila poslovnu tajnu u smislu točke (b).
4. Ništa u ovom pododjeljku ne tumači se na način da se od stranke zahtijeva da bilo koji od sljedećih oblika postupanja smatra protivnim poštenim poslovnim praksama:
- (a) osoba neovisno otkriva ili stvara relevantne informacije;
 - (b) osoba koja nije vezana nikakvom pravno valjanom obvezom da ograniči pribavljanje relevantnih informacija provodi obrnuti inženjering proizvoda koji je zakonito u njezinu posjedu;

- (c) pribavljanje, upotreba ili otkrivanje informacija koje se zahtijevaju ili dopuštaju pravom te stranke; ili
 - (d) zaposlenici upotrebljavaju svoje iskustvo i vještine koje su pošteno stekli za uobičajenog tijeka zaposlenja.
5. Ništa u ovom pododjeljku ne tumači se na način da se ograničava sloboda izražavanja i informiranja, uključujući slobodu medija kako je zaštićena u svakoj stranci.

ČLANAK 25.45.

Građanski sudski postupci i pravni lijekovi za poslovne tajne

1. Svaka stranka osigurava da nijednoj osobi koja sudjeluje u građanskim sudskim postupcima iz članka 25.44. ili ima pristup dokumentima koji čine dio tih pravnih postupaka nije dopuštena upotreba ili otkrivanje nijedne poslovne tajne ili navodne poslovne tajne koju su nadležna pravosudna tijela, u odgovoru na propisno obrazložen zahtjev zainteresirane strane, utvrdila kao povjerljivu i za koju je osoba saznala na temelju takvog sudjelovanja ili pristupa.

2. U građanskim sudskim postupcima iz članka 25.44. svaka stranka osigurava da njezina pravosudna tijela imaju barem sljedeće ovlasti:

- (a) naložiti privremene mjere, u skladu sa zakonima i pravilima stranke, za sprečavanje pribavljanja, upotrebe ili otkrivanja poslovne tajne na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama;
- (b) naložiti sudsku zabranu kako bi se spriječilo pribavljanje, upotreba ili otkrivanje poslovne tajne na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama;
- (c) naložiti osobama koje su znale ili trebale znati da pribavljaju, upotrebljavaju ili otkrivaju poslovnu tajnu na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama da nositelju poslovne tajne plate naknadu štete koja odgovara šteti pretrpljenoj zbog takvog pribavljanja, upotrebe ili otkrivanja poslovne tajne;
- (d) poduzeti posebne mjere kako bi se sačuvala povjerljivost poslovne tajne ili navodne poslovne tajne koja je iznesena u građanskim sudskim postupcima koji se odnose na navodno pribavljanje, upotrebu ili otkrivanje poslovne tajne na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama; takve posebne mjere mogu uključivati, u skladu s pravom predmetne stranke, mogućnost:
 - i. ograničavanja pristupa određenim dokumentima u cijelosti ili djelomično;
 - ii. ograničavanja pristupa raspravama i zapisniku ili transkriptu s tih rasprava;

- iii. stavljanja na raspolaganje verzije sudske odluke koja nije povjerljiva i u kojoj su odlomci koji sadržavaju poslovne tajne uklonjeni ili redigirani;
 - (e) izricati sankcije strankama i bilo kojoj drugoj osobi koja sudjeluje u sudskom postupku i koja ne poštuje ili odbija poštovati naloge nadležnog pravosudnog tijela o zaštiti poslovne tajne ili navodne poslovne tajne.
3. Svaka stranka osigurava da njezina pravosudna tijela ne moraju primjenjivati sudske postupke i pravne lijekove iz članka 25.44. u slučaju postupanja koje je protivno poštenim poslovnim praksama, u skladu s pravom stranke, radi otkrivanja propusta, prijestupa ili nezakonite aktivnosti ili zaštite legitimnog interesa priznatog pravom stranke.

ČLANAK 25.46.

Zaštita neobjavljenih podataka povezanih s farmaceutskim proizvodima

1. Ako stranka kao preduvjet za odobrenje za stavljanje na tržište ili sanitarnu dozvolu za farmaceutske proizvode u kojima se upotrebljavaju novi kemijski sastojci koji nisu prethodno odobreni zahtijeva dostavljanje neobjavljenih podataka o ispitivanju ili ostalih podataka koji su potrebni da bi se moglo utvrditi je li upotreba tih proizvoda sigurna i učinkovita, stranka takve podatke mora zaštititi od otkrivanja trećim stranama ako dobivanje takvih podataka iziskuje znatan trud, osim ako je otkrivanje nužno radi prevladavajućeg javnog interesa ili ako su poduzete mjere kako bi se osiguralo da su podaci zaštićeni od nepoštene komercijalne upotrebe.

2. Svaka stranka osigurava da se, najmanje pet godina od datuma prvog odobrenja za stavljanje na tržište ili sanitarne dozvole u predmetnoj stranci, farmaceutski proizvod naknadno odobren na temelju rezultata pretkliničkih i kliničkih ispitivanja dostavljenih u zahtjevu za prvo odobrenje za stavljanje na tržište ili sanitarne dozvole ne stavlja na tržište bez izričitog pristanka nositelja prvog odobrenja za stavljanje na tržište ili sanitarne dozvole.
3. Ni na jednu stranku ne primjenjuju se ograničenja u pogledu provedbe skraćenih postupaka odobrenja za farmaceutske proizvode na temelju studija o bioekvivalenciji i bioraspoloživosti.
4. Svaka stranka može predvidjeti uvjete i ograničenja u okviru provedbe obveza iz ovog članka, pod uvjetom da stranka nastavi primjenjivati ovaj članak.

ČLANAK 25.47.

Zaštita podataka povezanih s agrokemijskim proizvodima

1. Ako stranka kao preduvjet za izdavanje odobrenja za stavljanje na tržište agrokemijskih proizvoda u kojima se upotrebljavaju novi kemijski sastojci zahtijeva podnošenje izvješća o ispitivanjima ili istraživanjima sigurnosti i učinkovitosti tog proizvoda, ta stranka ne izdaje odobrenje za drugi proizvod na temelju tih izvješća o ispitivanjima ili istraživanjima bez suglasnosti osobe koja ih je prethodno podnijela, najmanje deset godina nakon datuma odobrenja za stavljanje na tržište agrokemijskog proizvoda.

2. Stranka može ograničiti zaštitu iz ovog članka na izvješća o ispitivanjima ili istraživanjima koja ispunjavaju sljedeće uvjete:

- (a) potrebna su za odobrenje ili izmjenu odobrenja u cilju dopuštanja upotrebe na drugim usjevima; i
- (b) potvrđena su kao usklađena s načelima dobre laboratorijske prakse ili dobre pokusne prakse.

3. Svaka stranka može utvrditi pravila za izbjegavanje udvostručavanja pokusa na kralježnjacima.

4. Pri provođenju obveza iz ovog članka svaka stranka može odrediti uvjete i ograničenja, pod uvjetom da stranka nastavi provoditi ovaj članak.

PODODJELJAK 7.

BILJNE SORTE

ČLANAK 25.48.

Zaštita oplemenjivačkih prava na biljnu sortu

Stranke štite oplemenjivačka prava na biljnu sortu, u skladu s Međunarodnom konvencijom za zaštitu novih biljnih sorti od 2. prosinca 1961., kako je zadnje izmijenjena u Ženevi 19. ožujka 1991. (dalje u tekstu „Konvencija UPOV”), uključujući iznimke od oplemenjivačkog prava iz članka 15. te konvencije, te surađuju na promicanju i provedbi tih prava.

ODJELJAK C

PROVEDBA PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

PODODJELJAK 1.

PROVEDBA U GRAĐANSKIM I UPRAVNIM STVARIMA

ČLANAK 25.49.

Opće obveze

1. Svaka stranka ponovno potvrđuje svoje obveze na temelju Sporazuma o TRIPS-u i osigurava provedbu prava intelektualnog vlasništva u skladu sa svojim pravom i praksom. Stranke osiguravaju mjere, postupke i pravne lijekove predviđene ovim pododjeljkom.
2. Ovaj se odjeljak ne primjenjuje na prava obuhvaćena odjeljkom B pododjeljkom 6.
3. Stranke predviđaju mjere, postupke i pravne lijekove koji moraju biti pošteni i pravični, ne smiju biti nepotrebno složeni ili skupi niti nametati nerazumne rokove ili neopravdana kašnjenja.

4. Te mjere, postupci i pravni lijekovi moraju biti i djelotvorni, proporcionalni i odvraćajući te se primjenjivati tako da se izbjegne stvaranje prepreka zakonitoj trgovini i da se osiguraju zaštitne mjere protiv njihove zloupotrebe.

5. Ništa u ovom odjeljku ne obvezuje nijednu stranku:

- (a) da uspostavi pravosudni sustav za provedbu prava intelektualnog vlasništva koji se razlikuje od onog koji se primjenjuje na provedbu zakonodavstva općenito; ili
- (b) u odnosu na raspodjelu sredstava između provedbe prava intelektualnog vlasništva i provedbe zakonodavstva općenito.

ČLANAK 25.50.

Osobe koje imaju pravo zatražiti primjenu mjera provedbe, postupaka i pravnih lijekova

Svaka stranka priznaje sljedeće osobe kao osobe koje imaju pravo zatražiti primjenu mjera, postupaka i pravnih lijekova iz ovog odjeljka i dijela III. Sporazuma o TRIPS-u:

- (a) nositelje prava intelektualnog vlasništva u skladu s pravom svake stranke;
- (b) sve ostale osobe koje su ovlaštene koristiti se tim pravima, a posebno stjecatelji licencije, u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s pravom svake stranke;

- (c) tijela za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva kojima se redovito priznaje pravo zastupanja nositelja prava intelektualnog vlasništva u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s pravom svake stranke;
- (d) subjekte¹ kojima se redovito priznaje pravo zastupanja nositelja prava intelektualnog vlasništva u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s pravom svake stranke.

ČLANAK 25.51.

Dokazi

1. Svaka stranka osigurava da, čak i prije početka postupka za donošenje odluke o meritumu predmeta, nadležna pravosudna tijela mogu, na zahtjev stranke koja je predložila razumno dostupne dokaze dostatne za potporu svojih tvrdnji da je njezino pravo intelektualnog vlasništva povrijeđeno ili da će biti povrijeđeno, naložiti hitne i djelotvorne privremene mjere radi očuvanja relevantnih dokaza u vezi s navodnom povredom, podložno zaštiti povjerljivih informacija u skladu s pravom te stranke. Pri određivanju privremenih mjera pravosudna tijela uzimaju u obzir legitimne interese navodnog počinitelja povrede.

¹ Kad je riječ o Čileu, pojam „subjekti” znači „savezi i udruženja”. Za Europsku uniju pojam „subjekti” znači „stručna tijela za obranu”.

2. Privremene mjere iz stavka 1. mogu uključivati detaljan opis, s uzimanjem uzoraka ili bez njega, ili fizičku zapljenu proizvoda kojima se navodno čini povreda te, u odgovarajućim slučajevima, materijala i sredstava koji se pretežito primjenjuju u proizvodnji ili distribuciji tih proizvoda, kao i dokumenata koji se na njih odnose.

3. Ako dođe do povrede prava intelektualnog vlasništva na komercijalnoj razini, svaka stranka poduzima potrebne mjere kako bi se nadležnim pravosudnim tijelima omogućilo da, prema potrebi, na zahtjev stranke nalože dostavu bankovnih, financijskih ili komercijalnih dokumenata koje posjeduje suprotna stranka u skladu s odredbama o zaštiti povjerljivih informacija.

ČLANAK 25.52.

Pravo na informacije

1. Svaka stranka osigurava da, tijekom građanskog postupka koji se odnosi na povredu prava intelektualnog vlasništva te kao odgovor na opravdani i proporcionalni zahtjev tužitelja, nadležna pravosudna tijela mogu počinitelju povrede ili bilo kojoj drugoj osobi naložiti da dostavi informacije o podrijetlu i distribucijskim mrežama proizvoda ili usluga kojima se čini povreda prava intelektualnoga vlasništva.

2. Za potrebe stavka 1. „bilo koja druga osoba” znači osoba za koju vrijedi barem jedno od sljedećeg:

- (a) u komercijalno relevantnom opsegu posjeduje robu kojom se čini povreda;
- (b) u komercijalno relevantnom opsegu koristi se uslugama kojima se čini povreda;
- (c) u komercijalno relevantnom opsegu pruža usluge koje se upotrebljavaju u djelatnostima kojima se čini povreda; ili
- (d) osoba iz ovog stavka navela ju je kao osobu koja sudjeluje u proizvodnji, izradi ili distribuciji robe kojom se čini povreda ili u pružanju usluga kojima se čini povreda.

3. Informacije iz stavka 1., ovisno o slučaju, mogu sadržavati:

- (a) imena i adrese proizvođača, izrađivača, distributera, dobavljača i drugih prethodnih posjednika robe ili usluga te trgovaca na veliko i malo kojima su bile namijenjene; i
- (b) informacije o proizvedenim, izrađenim, dostavljenim, primljenim ili naručenim količinama te o cijeni koja je postignuta za predmetnu robu ili usluge.

4. Ovaj članak primjenjuje se ne dovodeći u pitanje druge zakone stranke kojima se:

- (a) nositelju prava dodjeljuju prava na detaljnije informacije;

- (b) uređuje korištenje informacijama dostavljenima na temelju ovog članka u građanskom postupku;
- (c) uređuje odgovornost za zloupotrebu prava na informacije;
- (d) daje mogućnost odbijanja pružanja informacija koje bi osobu iz stavka 1. prisililo da prizna svoje sudjelovanje ili sudjelovanje njezinih bliskih srodnika u povredi prava intelektualnoga vlasništva; ili
- (e) uređuje zaštita povjerljivosti izvora informacija ili obrade osobnih podataka.

ČLANAK 25.53.

Privremene mjere i mjere opreza

1. Svaka stranka osigurava da pravosudna tijela mogu, na zahtjev podnositelja, protiv navodnog počinitelja povrede izdati privremeni sudski nalog kako bi se spriječilo predstojeću povredu prava intelektualnog vlasništva ili kako bi se, privremeno i, ako je to primjereno, uz plaćanje novčane kazne ako je to predviđeno pravom te stranke, zabranilo nastavak navodnih povreda tog prava, ili kako bi se taj nastavak uvjetovao pružanjem jamstava namijenjenih osiguranju naknade štete nositelju prava. Privremeni sudski nalog može se prema potrebi pod istim uvjetima izdati i protiv treće strane¹ koja je u nadležnosti relevantnog pravosudnog tijela i čije se usluge upotrebljavaju za povredu prava intelektualnog vlasništva.

2. Svaka stranka osigurava da njezina pravosudna tijela mogu, na zahtjev podnositelja, naložiti privremeno oduzimanje ili predaju² robe za koju postoji sumnja da se njome čini povreda prava intelektualnog vlasništva, kako bi se spriječio ulazak te robe u trgovinske kanale ili kretanje njima.

¹ Za potrebe ovog članka stranka može predvidjeti da „treća strana” uključuje posrednika.

² U cilju provedbe ovog stavka, stranka može birati između oduzimanja i predaje.

3. U slučaju navodne povrede koja je počinjena u komercijalno relevantnom opsegu, svaka stranka osigurava da, ako podnositelj zahtjeva dokaže postojanje okolnosti koje bi mogle ugroziti naknadu štete, pravosudna tijela mogu naložiti preventivno privremeno oduzimanje pokretne i nepokretne imovine navodnog počinitelja povrede, uključujući blokadu bankovnih računa i druge imovine te osobe. U te svrhe nadležna tijela mogu naložiti dostavu bankovnih, financijskih ili komercijalnih dokumenata ili odgovarajući pristup relevantnim informacijama.

ČLANAK 25.54.

Pravni lijekovi

1. Svaka stranka osigurava da su nadležna pravosudna tijela ovlaštena naložiti, na zahtjev podnositelja i ne dovodeći u pitanje bilo kakvu naknadu štete nositelju prava zbog povrede te bez bilo kakve vrste naknade, uništenje ili barem trajno uklanjanje iz trgovinskih kanala robe za koju utvrde da se njome čini povreda prava intelektualnog vlasništva. Prema potrebi, pravosudna tijela mogu naložiti i uništenje materijala i sredstava koji se uglavnom upotrebljavaju pri izradi ili proizvodnji te robe.
2. Pravosudna tijela svake stranke imaju ovlast naložiti provedbu tih mjera o trošku počinitelja povrede, osim u slučaju pozivanja na posebne razloge da se to ne učini.
3. Pri razmatranju zahtjeva za pravne lijekove uzimaju se u obzir potreba za razmjernošću između težine povrede i naloženih pravnih lijekova te interesi trećih strana.

ČLANAK 25.55.

Sudske zabrane

Svaka stranka osigurava da, ako je donesena sudska odluka kojom je utvrđena povreda prava intelektualnog vlasništva, pravosudna tijela mogu protiv počinitelja povrede i, ako je primjereno, protiv treće strane¹ koja je u nadležnosti relevantnog pravosudnog tijela i čije se usluge upotrebljavaju za povredu prava intelektualnog vlasništva, odrediti sudsku zabranu usmjerenu na zabranu nastavka povrede.

ČLANAK 25.56.

Alternativne mjere

Svaka stranka može propisati da, u odgovarajućim slučajevima i na zahtjev osobe protiv koje se mogu odrediti mjere utvrđene u članku 25.54. ili 25.55., pravosudna tijela mogu umjesto primjene mjera utvrđenih u članku 25.54. ili 25.55. naložiti plaćanje novčane naknade oštećenoj stranci, ako predmetna osoba nije postupala s namjerom ili nehajem, ako bi izvršenje predmetnih mjera toj osobi prouzročilo nerazmjernu štetu i ako se novčana naknada oštećenoj stranci čini, prema razumnoj procjeni, zadovoljavajućom.

¹ Za potrebe ovog članka stranka može predvidjeti da „treća strana” uključuje posrednika.

ČLANAK 25.57.

Naknada štete

1. Svaka stranka osigurava da pravosudna tijela, na zahtjev oštećene stranke, počinitelju povrede koji je znao ili je imao opravdanih razloga znati da sudjeluje u aktivnosti koja predstavlja povredu nalože da nositelju prava plati naknadu štete kojom se primjereno može nadoknaditi šteta koju je nositelj prava pretrpio kao posljedicu povrede njegovih prava.
2. Pri utvrđivanju iznosa naknade štete iz stavka 1., pravosudna tijela svake stranke ovlaštena su razmotriti, između ostalog, svaku legitimnu mjeru vrijednosti koju predloži nositelj prava, a koja može uključivati izgubljenu dobit, vrijednost robe ili usluga koji su predmet povrede u odnosu na tržišnu cijenu ili predloženu maloprodajnu cijenu¹. Svaka stranka predviđa da su u građanskim sudskim postupcima njezina pravosudna tijela, barem u slučaju povreda autorskog ili povezanih prava i krivotvorenja žiga, ovlaštena naložiti osobi koja je počinila povredu da nositelju prava isplati dobit koju je osoba koja je počinila povredu ostvarila povredom kao alternativu uz naknadu štete ili kao dio naknade štete.
3. Kao alternativa stavku 2., svaka stranka može predvidjeti da njezina pravosudna tijela mogu u primjerenim slučajevima odrediti naknadu štete u obliku paušalnog iznosa na temelju elemenata kao što je barem iznos tantijema ili pristojbi koje bi osoba koja je počinila povredu morala platiti da je zatražila odobrenje za korištenje tog prava intelektualnog vlasništva.

¹ Za Europsku uniju to bi uključivalo, gdje je to primjereno, elemente koji nisu gospodarski čimbenici, kao što je nematerijalna šteta koja je povredom uzrokovana nositelju prava.

4. Ničim u ovom članku ne sprečava se stranka da propiše da njezina pravosudna tijela mogu u korist oštećene stranke naložiti povrat dobiti ili plaćanje naknade štete čija se visina može unaprijed utvrditi ako počinitelj povrede nije znao ili nije imao opravdanih razloga znati da sudjeluje u aktivnosti koja čini povredu.

ČLANAK 25.58.

Sudski troškovi

Svaka stranka predviđa da njezina pravosudna tijela, prema potrebi, imaju ovlasti naložiti, po okončanju građanskog sudskog postupka o povredi prava intelektualnog vlasništva, da stranka koja je izgubila spor mora nadoknaditi stranci u čiju je korist donesena presuda sudske troškove i ostale troškove predviđene u zakonodavstvu predmetne stranke.

ČLANAK 25.59.

Objava sudskih odluka

Svaka stranka osigurava da u postupcima koji su pokrenuti zbog povrede prava intelektualnog vlasništva pravosudna tijela mogu naložiti, na zahtjev podnositelja i o trošku počinitelja povrede, primjerene mjere za širenje informacija o odluci, uključujući izlaganje odluke i njezinu objavu u cijelosti ili djelomično.

ČLANAK 25.60.

Pretpostavka autorstva ili vlasništva

U svrhu primjene mjera, postupaka i pravnih lijekova predviđenih ovim odjeljkom, stranke priznaju sljedeće:

- (a) kako bi se autor književnog ili umjetničkog djela, u nedostatku suprotnih dokaza, takvim smatrao i kako bi, slijedom toga, bio ovlašten pokrenuti postupak zbog povrede, dostatno je da je njegovo ime navedeno na djelu na uobičajeni način; i
- (b) točka (a) primjenjuje se *mutatis mutandis* na nositelje prava srodnih autorskom pravu u odnosu na njihove predmete zaštite.

ČLANAK 25.61.

Upravni postupci

U mjeri u kojoj je moguće naložiti građanskopravnu mjeru na temelju ishoda upravnih postupaka o meritumu predmeta, navedeni postupci u skladu su s načelima koja su materijalno istovrijedna načelima iz relevantnih odredaba ovog pododjeljka.

PODODJELJAK 2.

PROVEDBA NA GRANICAMA

ČLANAK 25.62.

Mjere na granicama

1. U odnosu na robu pod carinskim nadzorom svaka stranka donosi ili zadržava postupke u skladu s kojima nositelj prava može podnijeti zahtjev nadležnim tijelima da suspendiraju puštanje u promet sumnjive robe ili je zadrže. Za potrebe ovog pododjeljka „sumnjiva roba” znači roba za koju postoji sumnja da se njome čini povreda žigova, autorskog prava i srodnih prava, oznaka zemljopisnog podrijetla, patenata, uporabnih modela, industrijskog dizajna i topografija integriranih sklopova.
2. Svaka stranka uspostavlja elektroničke sustave nadležnih tijela za upravljanje odobrenim ili evidentiranim zahtjevima.
3. Svaka stranka osigurava da njezina nadležna tijela ne naplaćuju naknadu za pokrivanje administrativnih troškova koji proizlaze iz obrade zahtjeva ili evidentiranja.
4. Svaka stranka osigurava da njezina nadležna tijela u razumnom roku donose odluke o odobravanju ili evidentiranju zahtjeva.

5. Svaka stranka osigurava da se odobreni ili evidentirani zahtjev ili evidentiranje primjenjuju na višestruke pošiljke.
6. U odnosu na robu pod carinskim nadzorom svaka stranka osigurava da njezina carinska tijela mogu na vlastitu inicijativu suspendirati puštanje u promet robu za koju se sumnja da povređuje žigove ili autorska prava ili zadržati takvu robu.
7. Carinska tijela primjenjuju analizu rizika za identifikaciju robe za koju se sumnja da povređuje prava intelektualnog vlasništva. Svaka stranka provodi ovaj stavak u skladu sa svojim zakonodavstvom.
8. Svaka stranka može imati uspostavljene postupke koji omogućuju uništenje robe za koju se sumnja da se njome povređuju prava intelektualnog vlasništva, bez potrebe za prethodnim upravnim ili sudskim postupcima za formalno utvrđivanje povreda u slučajevima u kojima se predmetne osobe slažu ili se ne protive takvom uništenju. Ako se takva roba ne uništi, svaka stranka osigurava da se, osim u iznimnim okolnostima, takva roba zbrine izvan trgovinskih kanala na način kojim se izbjegava nanošenje štete nositelju prava.
9. Svaka stranka uspostavlja postupke koji omogućuju brzo uništenje krivotvorenih žigova i piratske robe poslano poštanskim ili brzim kurirskim pošiljkama.
10. Stranka može odlučiti da neće primjenjivati ovaj članak na uvoz robe koju je na tržište u trećoj zemlji stavio nositelj prava ili koja je na to tržište stavljena uz njegovu suglasnost. Stranka može odlučiti i da neće primijeniti ovaj članak na nekomercijalnu robu koja se nalazi u osobnoj prtljazi putnika.

11. Carinska tijela stranaka vode redoviti dijalog i promiču suradnju s relevantnim dionicima i drugim tijelima uključenima u provedbu prava intelektualnog vlasništva.
12. Stranke surađuju u vezi s međunarodnom trgovinom sumnjivom robom. Stranke osobito, što je više moguće, razmjenjuju relevantne informacije o trgovini sumnjivom robom koja utječe na drugu stranku.
13. Ne dovodeći u pitanje druge oblike suradnje, Protokol uz ovaj Sporazum o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima primjenjuje se u pogledu povreda zakonodavstva o pravima intelektualnog vlasništva za čiju su provedbu carinska tijela stranke nadležna u skladu s ovim člankom.

ČLANAK 25.63.

Usklađenost s GATT-om i Sporazumom o TRIPS-u

Svaka stranka pri provedbi mjera na granici kojima njezina carinska tijela provode prava intelektualnog vlasništva, neovisno o tome jesu li obuhvaćena ovim pododjeljkom, osigurava usklađenost sa svojim obvezama u okviru GATT-a iz 1994. i Sporazuma o TRIPS-u, a posebno s člankom V. GATT-a iz 1994. te člankom 41. i odjeljkom 4. dijela III. Sporazuma o TRIPS-u.

ODJELJAK D

ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 25.64.

Suradnja

1. Stranke surađuju radi pružanja potpore provedbi obveza preuzetih na temelju ovog poglavlja.
2. Područja suradnje u pogledu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva mogu uključivati, ali nisu ograničena na sljedeće aktivnosti:
 - (a) razmjenu informacija o pravnom okviru u vezi s pravima intelektualnoga vlasništva i odgovarajućim pravilima o zaštiti i provedbi;
 - (b) razmjenu iskustava stranaka o napretku postignutom u području zakonodavstva;
 - (c) razmjenu iskustava između stranaka o provedbi prava intelektualnog vlasništva;
 - (d) razmjenu iskustava između stranaka o provedbi koju obavljaju carinska, policijska, upravna i pravosudna tijela na središnjoj i lokalnoj razini;

- (e) koordinaciju, među ostalim i s trećim zemljama, radi sprečavanja izvoza krivotvorene robe;
- (f) tehničku pomoć, izgradnju kapaciteta; razmjenu i osposobljavanje osoblja;
- (g) zaštitu i obranu prava intelektualnog vlasništva i širenje informacija o tome, među ostalim u poslovnim krugovima i civilnom društvu;
- (h) informiranje javnosti o potrošačima i nositeljima prava, kao i jačanje institucionalne suradnje, posebno između njihovih ureda za intelektualno vlasništvo;
- (i) aktivan rad na informiranju i educiranju široke javnosti o politikama u području prava intelektualnog vlasništva;
- (j) javno-privatnu suradnju koja uključuje MSP-ove, među ostalim na događanjima ili okupljanjima usmjerenima na MSP-ove, u pogledu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva i smanjenja broja njihovih povreda; i
- (k) formuliranje djelotvornih strategija za utvrđivanje ključnih ciljnih skupina i osmišljavanje komunikacijskih programa za bolje informiranje potrošača i medija o učincima povreda prava intelektualnog vlasništva, uključujući zdravstvene i sigurnosne rizike te povezanost s organiziranim kriminalom.

3. Svaka stranka može objaviti specifikacije proizvoda ili njihov sažetak i relevantne kontaktne točke za kontrolu oznaka zemljopisnog podrijetla ili upravljanje oznakama zemljopisnog podrijetla druge stranke koje su zaštićene u skladu s pododjeljkom 4. odjeljka B.

4. Stranke izravno ili putem Pododbora iz članka 25.66. komuniciraju o svim pitanjima povezanim s provedbom i funkcioniranjem ovog poglavlja.

ČLANAK 25.65.

Dobrovoljne inicijative dionika

Svaka stranka nastoji olakšati provedbu dobrovoljnih inicijativa dionika za smanjenje broja povreda prava intelektualnog vlasništva, među ostalim na internetu i na drugim tržištima, koje su usmjerene na konkretne probleme i pronalazak praktičnih rješenja koja su realistična, uravnotežena, proporcionalna i pravična za sve zainteresirane strane, među ostalim na sljedeće načine:

- (a) svaka stranka nastoji sporazumno okupiti dionike na svojem području radi lakše provedbe dobrovoljnih inicijativa za pronalazak rješenja i pomirenja razlika u pogledu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva i smanjenja broja povreda;
- (b) svaka stranka nastoji razmjenjivati informacije s drugom strankom o mjerama za olakšavanje provedbe dobrovoljnih inicijativa dionika na svojem području; i

- (c) stranke nastoje promicati otvoreni dijalog i suradnju među dionicima stranaka te poticati dionike stranaka da zajednički pronadu rješenja i pomire razlike u pogledu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva i smanjenja broja povreda.

ČLANAK 25.66.

Pododbor za intelektualno vlasništvo

Pododbor za intelektualno vlasništvo („Pododbor”), osnovan na temelju članka 33.4. stavka 1., prati i osigurava pravilnu provedbu i funkcioniranje ovog poglavlja i priloga 25.-A, 25.-B i 25.-C.

Pododbor isto tako obavlja posebne zadaće koje su mu dodijeljene u ovom poglavlju, uključujući članak 25.40.

POGLAVLJE 26.

TRGOVINA I ODRŽIVI RAZVOJ

ODJELJAK A

ZAJEDNIČKE ODREDBE

ČLANAK 26.1.

Ciljevi

1. Stranke podsjećaju na Agendu 21 o okolišu i razvoju, donesenu na Konferenciji UN-a o okolišu i razvoju održanoj u Rio de Janeiru od 3. do 14. lipnja 1992., Plan provedbe iz Johannesburga Svjetskog sastanka na vrhu o održivom razvoju iz 2002., Deklaraciju Međunarodne organizacije rada („MOR”) o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju, donesenu na 97. sjednici Međunarodne konferencije rada održanoj u Ženevi 10. lipnja 2008. (dalje u tekstu „Deklaracija MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju”), završni dokument Konferencije UN-a o održivom razvoju iz 2012. pod nazivom „Budućnost kakvu želimo” i Program održivog razvoja do 2030. te njegove ciljeve održivog razvoja.

2. Stranke prepoznaju da održivi razvoj obuhvaća gospodarski razvoj, društveni razvoj i zaštitu okoliša te da su sva ta tri aspekta međusobno ovisna i međusobno se nadopunjuju u svrhu dobrobiti postojećih i budućih naraštaja.
3. S obzirom na navedeno, cilj je ovog poglavlja poboljšati trgovinske i ulagačke odnose između stranaka na način kojim se doprinosi održivom razvoju, posebno njegovim dimenzijama rada¹ i okoliša koje su relevantne za trgovinu i ulaganja.
4. Ovo poglavlje utjelovljuje suradnički pristup koji se temelji na zajedničkim vrijednostima i interesima.

ČLANAK 26.2.

Pravo na pravno uređivanje i razine zaštite

1. Stranke priznaju pravo svake stranke da odredi svoje politike i prioritete održivog razvoja, posebno da utvrdi vlastite razine zaštite rada i okoliša i vlastite prioritete u području rada i okoliša te da u skladu s time donese ili izmijeni svoje zakonodavstvo koje se odnosi na rad i okoliš te politike.

¹ Za potrebe ovog poglavlja izraz „rad” znači strateški ciljevi MOR-a na temelju Programa za dostojanstven rad, koji je naveden u Deklaraciji MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju.

2. Razine zaštite, prava i politike iz stavka 1. u skladu su s obvezama svake stranke u pogledu multilateralnih sporazuma u području okoliša i multilateralnih normi i sporazuma u području rada iz ovog poglavlja kojih je stranka.
3. Svaka stranka nastoji osigurati da se njezinim zakonima, propisima i politikama u području okoliša i rada predviđa i potiče visoka razina zaštite okoliša i rada te nastoji nastaviti poboljšavati svoje razine zaštite okoliša i rada predviđene njezinim zakonima, propisima i politikama.
4. Stranka ne oslabljuje niti smanjuje razine zaštite predviđene njezinim zakonima i propisima u području okoliša i rada radi poticanja trgovine ili ulaganja.
5. Stranka se ne odriče te ne odstupa na drugi način niti nudi da će se odreći ili na drugi način odstupiti od svojih zakona i propisa u području okoliša i rada na način kojim se oslabljuju ili smanjuju razine zaštite predviđene tim zakonima i propisima radi poticanja trgovine ili ulaganja.
6. Stranke ne smiju propuštati djelotvorno provoditi svoje zakone i propise u području okoliša i rada kontinuiranim ili ponavljajućim djelovanjem ili nedjelovanjem na način kojim se utječe na trgovinu ili ulaganja.
7. Svaka stranka zadržava pravo primjene razumnog diskrecijskog prava i donošenja odluka u dobroj vjeri u pogledu dodjele sredstava za izvršenje u skladu s prioritetima za provedbu svojih zakona i propisa u području okoliša i rada.

8. Stranka ne primjenjuje svoje zakone i propise u području okoliša i rada na način koji bi predstavljao prikriveno ograničenje trgovine ili ulaganja.

ČLANAK 26.3.

Trgovina i odgovorno poslovno ponašanje te upravljanje lancima opskrbe

1. Stranke prepoznaju važnost odgovornog upravljanja lancima opskrbe odgovornim poslovnim ponašanjem ili praksama društveno odgovornog poslovanja te ulogu trgovine u ostvarivanju tog cilja.

2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:

(a) promiče odgovorno poslovno ponašanje ili društveno odgovorno poslovanje poticanjem poduzeća na prihvaćanje relevantnih praksi koje su u skladu s međunarodno priznatim načelima, normama i smjernicama, uključujući sektorske smjernice o postupanju s dužnom pažnjom, koje ta stranka promiče ili podupire; i

(b) podupire širenje i upotrebu relevantnih međunarodnih instrumenata koje ta stranka promiče ili podupire, kao što su Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća, Trostrana deklaracija MOR-a o načelima za multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku donesena u Ženevi u studenome 1977. („Trostrana deklaracija MOR-a o načelima za multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku”), Globalni sporazum UN-a i Vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima koje je Vijeće za ljudska prava potvrdilo u Rezoluciji 17/4 od 16. lipnja 2011.

3. Stranke prepoznaju korisnost međunarodnih sektorskih smjernica u područjima društveno odgovornog poslovanja ili odgovornog poslovnog ponašanja te promiču zajednički rad u tom pogledu. Stranke provode i mjere za promicanje poštovanja Smjernica OECD-a o postupanju s dužnom pažnjom.

4. Stranke prepoznaju važnost promicanja trgovine robom koja doprinosi poboljšanim socijalnim uvjetima i praksama prihvatljivima za okoliš, kao što su ekološka roba i usluge koje doprinose resursno učinkovitom gospodarstvu s niskim emisijama ugljika, roba čija proizvodnja nije povezana s krčenjem šuma i roba koja je predmet dobrovoljnih sustava i mehanizama za osiguranje održivosti.

5. Stranke razmjenjuju informacije i primjere najbolje prakse o pitanjima obuhvaćenima ovim člankom te prema potrebi surađuju bilateralno, na regionalnoj razini i na međunarodnim forumima.

ČLANAK 26.4.

Znanstvene i tehničke informacije

1. Pri utvrđivanju ili provedbi mjera zaštite okoliša ili uvjeta rada koje mogu utjecati na trgovinu ili ulaganja između stranaka, svaka stranka uzima u obzir dostupne znanstvene i tehničke dokaze, po mogućnosti od priznatih tehničkih i znanstvenih tijela, kao i relevantne međunarodne norme, smjernice i preporuke, ako postoje.
2. Ako su znanstveni dokazi ili informacije nedovoljni ili nejasni te postoji rizik od ozbiljnog uništavanja okoliša ili rizika za zdravlje i sigurnost na radu na njezinu području, stranka može donijeti mjere na temelju načela predostrožnosti. Takve mjere podliježu preispitivanju ako postanu dostupne nove ili dodatne znanstvene informacije.
3. Ako mjera donesena u skladu sa stavkom 2. utječe na trgovinu ili ulaganja između stranaka, stranka može zatražiti od stranke koja je donijela mjeru da dostavi informacije koje upućuju na to da je mjera u skladu s njezinim razinama zaštite te može zatražiti raspravu o tom pitanju u Pododboru za trgovinu i održivi razvoj.
4. Takve mjere ne primjenjuju se na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije ili prikriveno ograničavanje trgovine ili ulaganja.

ČLANAK 26.5.

Transparentnost i dobra regulatorna praksa

Stranke prepoznaju važnost primjene pravila o transparentnosti i dobre regulatorne prakse u skladu s poglavljima 28. i 29., a posebno pravila kojima se zainteresiranim osobama omogućuje da dostave stajališta o sljedećem:

- (a) mjerama zaštite okoliša i uvjeta rada koje mogu utjecati na trgovinu ili ulaganja; i
- (b) trgovinskim ili ulagačkim mjerama koje mogu utjecati na zaštitu okoliša ili uvjeta rada.

ČLANAK 26.6.

Jačanje svijesti javnosti, informiranje, sudjelovanje i postupovna jamstva

1. Svaka stranka promiče informiranje javnosti o svojim zakonima i propisima u području rada i okoliša, među ostalim osiguravanjem da su ti zakoni i propisi te postupci izvršavanja i usklađivanja javno dostupni.

2. Svaka stranka nastoji udovoljiti zahtjevima bilo koje osobe za informacije o tome kako stranka provodi ovo poglavlje.
3. Svaka stranka koristi se mehanizmima iz članaka 33.5., 33.6. i 33.7. kako bi prikupila stajališta o pitanjima povezanim s provedbom ovog poglavlja.
4. Svaka stranka osigurava primanje i propisno razmatranje priopćenja i mišljenja u pisanim podnescima osobe te stranke o pitanjima povezanim s provedbom ovog poglavlja u skladu sa svojim domaćim postupcima. Stranka na takve podneske odgovara u pisanom obliku i pravodobno. O takvim priopćenjima i mišljenjima može obavijestiti svoju domaću savjetodavnu skupinu osnovanu u skladu s člankom 33.6. i kontaktnu točku druge stranke određenu u skladu s člankom 26.19. stavkom 6.
5. Svaka stranka, u skladu sa svojim zakonodavstvom, osigurava dostupnost upravnih i sudskih postupaka osobama sa zakonski priznatim interesom za određeno pitanje ili osobama koje tvrde da im je povrijeđeno pravo, kako bi se omogućilo djelovanje protiv kršenja njezina prava zaštite okoliša ili radnog prava, uključujući odgovarajuće pravne lijekove za povrede takvog prava.
6. Svaka stranka u skladu sa svojim zakonodavstvom osigurava da su postupci iz stavka 5. u skladu s načelima zakonitog postupanja, da nisu pretjerano skupi, da ne uključuju nerazumne rokove ili neopravdana kašnjenja, da predviđaju zaštitu privremenim mjerama, ako je primjenjivo, te da su poštene, pravične i transparentni.

ČLANAK 26.7.

Aktivnosti suradnje

1. Stranke prepoznaju važnost aktivnosti suradnje u području trgovinskih aspekata politika u području okoliša i rada kako bi se ostvarili ciljevi ovog Sporazuma i provelo ovo poglavlje.
2. Aktivnosti suradnje mogu se razvijati i provoditi uz sudjelovanje međunarodnih i regionalnih organizacija, kao i s trećim zemljama, poduzećima, organizacijama poslodavaca i radnika, obrazovnim i istraživačkim organizacijama i drugim nevladinim organizacijama, prema potrebi.
3. Aktivnosti suradnje provode se u pogledu pitanja i tema koje su stranke dogovorile radi rješavanja pitanja od zajedničkog interesa.
4. Stranke mogu surađivati u pogledu pitanja navedenih u ovom poglavlju, kao i, među ostalim:
 - (a) aspekata iz područja rada ili okoliša povezanih s trgovinom i održivim razvojem na međunarodnim forumima, posebno uključujući WTO, Politički forum UN-a na visokoj razini o održivom razvoju, Program UN-a za zaštitu okoliša („UNEP”), MOR i multilateralne sporazume u području okoliša;

- (b) utjecaja propisa i standarda u području rada i okoliša na trgovinu i ulaganja;
 - (c) utjecaja propisa o trgovini i ulaganjima na rad i okoliš; i
 - (d) trgovinskih aspekata:
 - i. inicijativa za održivu potrošnju i proizvodnju, među ostalim onih usmjerenih na promicanje kružnoga gospodarstva i zelenog rasta te smanjivanje onečišćenja; i
 - ii. inicijativa za promicanje roba i usluga povezanih s okolišem, među ostalim uklanjanjem s time povezanih nekarinskih prepreka.
5. O prioritetima za aktivnosti suradnje zajednički odlučuju stranke na temelju područja od zajedničkog interesa i raspoloživih resursa.
6. Stranke mogu provoditi aktivnosti u područjima suradnje navedenima u ovom poglavlju osobno ili bilo kojim tehnološkim sredstvima koja su im na raspolaganju.

ODJELJAK B

OKOLIŠ I TRGOVINA

ČLANAK 26.8.

Ciljevi

1. Stranke nastoje promicati politike trgovine i zaštite okoliša koje se međusobno podupiru, visoku razinu zaštite okoliša u skladu s multilateralnim sporazumima u području okoliša čije su stranke i učinkovitu provedbu svojih zakona i propisa u području okoliša te povećati svoje kapacitete za rješavanje pitanja okoliša povezanih s trgovinom, među ostalim suradnjom.
2. Stranke prepoznaju da pojačana suradnja radi zaštite i očuvanja okoliša te održivog upravljanja njihovim prirodnim resursima ima koristi koje mogu doprinijeti održivom razvoju, ojačati njihovo upravljanje okolišem i dopuniti ciljeve ovog Sporazuma.
3. Stranke prepoznaju važnost politika i praksi trgovine i zaštite okoliša koje se uzajamno podupiru kako bi se poboljšala zaštita okoliša u promicanju održivog razvoja.

ČLANAK 26.9.

Multilateralno upravljanje i sporazumi u području okoliša

1. Stranke prepoznaju važnost Skupštine UN-a za okoliš UNEP-a. Stranke prepoznaju ključnu ulogu multilateralnih sporazuma u području okoliša u rješavanju globalnih, regionalnih i domaćih okolišnih izazova. Stranke nadalje prepoznaju potrebu za jačanjem uzajamne potpore između trgovinske politike i politike zaštite okoliša. U skladu s tim, svaka stranka učinkovito provodi multilateralne sporazume u području okoliša i protokole kojih je stranka.
2. Stranke prepoznaju pravo svake stranke da donese ili zadrži mjere za promicanje ciljeva multilateralnih sporazuma u području okoliša kojih je stranka.
3. Stranke sudjeluju u dijalogu i prema potrebi surađuju u pogledu pitanja trgovine i okoliša od zajedničkog interesa, posebno u pogledu multilateralnih sporazuma u području okoliša. To uključuje redovitu razmjenu informacija o inicijativama svake stranke u vezi s ratifikacijom multilateralnih sporazuma u području okoliša, uključujući njihove protokole i izmjene.

ČLANAK 26.10.

Trgovina i klimatske promjene

1. Stranke prepoznaju važnost multilateralnih sporazuma u području okoliša koji su povezani s klimatskim promjenama, posebno potrebu za postizanjem cilja Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama, potpisane u New Yorku 9. svibnja 1992. („UNFCCC”), te svrhe i ciljeva Pariškog sporazuma kako bi se odgovorilo na neposrednu opasnost klimatskih promjena. U skladu s tim, stranke prepoznaju ulogu trgovine u postizanju cilja održivog razvoja i borbi protiv klimatskih promjena, kao i važnost pojedinačnog i zajedničkog djelovanja za suzbijanje učinaka klimatskih promjena mjerama ublažavanja i prilagodbe.

2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:

- (a) učinkovito provodi UNFCCC i Pariški sporazum donesen u skladu s njime, uključujući obveze u pogledu nacionalno utvrđenih doprinosa;
- (b) promiče pozitivni doprinos trgovine prelasku na gospodarstvo s niskom razinom emisija stakleničkih plinova i kružno gospodarstvo te razvoju otpornom na klimatske promjene, uključujući djelovanja za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama; i
- (c) olakšava i promiče trgovinu i ulaganja u robu i usluge od posebne važnosti za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu njima, za održivu obnovljivu energiju i za energetske učinkovitost, na način koji je u skladu s drugim odredbama ovog Sporazuma.

3. U skladu s člankom 26.7. stranke, prema potrebi, surađuju po pitanju trgovinskih aspekata klimatskih promjena, bilateralno, regionalno i na međunarodnim forumima, među ostalim u okviru UNFCCC-a, WTO-a i Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski sloj sklopljenog u Montrealu 16. rujna 1987. („Montrealski protokol”). Nadalje, stranke prema potrebi mogu surađivati u pogledu tih pitanja i u okviru Međunarodne pomorske organizacije.

4. U skladu sa stavkom 1. stranke surađuju u područjima kao što su:

- (a) razmjena znanja i iskustava u provedbi Pariškog sporazuma, kao i o inicijativama promicanja otpornosti na klimatske promjene, energije iz obnovljivih izvora, tehnologija s niskim emisijama, energetske učinkovitosti, određivanja cijena ugljika, održivog prometa, razvoja održive infrastrukture otporne na klimatske promjene, praćenja emisija i prirodnih rješenja; te istražuju mogućnosti suradnje u područjima kao što su kratkoročni onečišćivači klime i sekvestracija ugljika u tlu; i
- (b) razmjena znanja i iskustava o ambicioznom postupnom prestanku upotrebe tvari koje oštećuju ozonski sloj i postupnom smanjivanju upotrebe fluorouglikovodika, na temelju Montrealskog protokola, primjenom mjera za kontrolu njihove proizvodnje, potrošnje i trgovine, uvođenjem alternativa koje su ekološki prihvatljivije od tih tvari, ažuriranjem sigurnosnih i drugih relevantnih standarda te suzbijanjem nezakonite trgovine tvarima koje se reguliraju Montrealskim protokolom, prema potrebi.

ČLANAK 26.11.

Trgovina i šume

1. Stranke prepoznaju važnost održivog gospodarenja šumama i ulogu trgovine u ostvarivanju tog cilja.
2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:
 - (a) provodi mjere za borbu protiv nezakonite sječe i povezane trgovine, među ostalim, prema potrebi, aktivnostima suradnje s trećim zemljama;
 - (b) potiče očuvanje šuma te održivo upravljanje njima;
 - (c) promiče trgovinu drvom i proizvodima od drva te potrošnju drva i proizvoda od drva koji su zakonito dobiveni iz šuma kojima se gospodari na održiv način; i
 - (d) razmjenjuje informacije i, prema potrebi, surađuje s drugom strankom na trgovinskim inicijativama povezanim s borbom protiv nezakonite sječe, održivim gospodarenjem šumama, krčenjem i degradacijom šuma, upravljanjem šumama i očuvanjem šumskog pokrova kako bi se maksimalno povećao učinak i uzajamno podupiranje njihovih politika od zajedničkog interesa.

3. Prepoznajući da šume i održivo upravljanje njima imaju ključnu ulogu u borbi protiv klimatskih promjena i održavanju bioraznolikosti, svaka stranka promiče inicijative za rješavanje problema krčenja šuma, među ostalim putem lanaca opskrbe koji nisu povezani s krčenjem šuma. Osim toga, stranke, prema potrebi i u skladu s člankom 26.7., surađuju bilateralno, regionalno i u okviru relevantnih međunarodnih foruma kako bi se krčenje i degradacija šuma u cijelom svijetu sveli na najmanju moguću mjeru.

ČLANAK 26.12.

Trgovina i divlja flora i fauna

1. Stranke prepoznaju važnost osiguravanja da međunarodna trgovina divljom faunom i florom ne ugrožava opstanak takve flore i faune, kako je utvrđeno u Konvenciji o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka, sastavljenoj u Washingtonu 3. ožujka 1973. („CITES”).

2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:

- (a) provodi djelotvorne mjere za borbu protiv nezakonite trgovine divljom florom i faunom, među ostalim aktivnostima suradnje s trećim zemljama, prema potrebi; i
- (b) promiče dugoročno očuvanje i održivu upotrebu vrsta navedenih u dodacima CITES-u, među ostalim suradnjom u okviru relevantnih tijela CITES-a kako bi dodaci CITES-u bili ažurirani te promicanjem uključivanja vrsta koje se smatraju ugroženima zbog međunarodne trgovine i drugih kriterija utvrđenih u okviru CITES-a.

3. U skladu s člankom 26.7. stranke mogu, prema potrebi, surađivati ili razmjenjivati informacije bilateralno, regionalno i na međunarodnim forumima o pitanjima od zajedničkog interesa koja se odnose na suzbijanje nezakonite trgovine divljom faunom i florom, među ostalim informiranjem u svrhu smanjenja potražnje za nezakonitim proizvodima od divlje flore i faune te inicijativama za jačanje suradnje u razmjeni informacija i provedbi.

ČLANAK 26.13.

Trgovina i bioraznolikost

1. Stranke prepoznaju važnost očuvanja i održive upotrebe bioraznolikosti te ulogu trgovine u ostvarivanju tih ciljeva, u skladu s Konvencijom o biološkoj raznolikosti sastavljenom u Rio de Janeiru 5. lipnja 1992., drugim relevantnim multilateralnim sporazumima u području okoliša kojih su stranke i odlukama donesenima na temelju njih.

2. U skladu sa stavkom 1., svaka stranka poduzima mjere za očuvanje bioraznolikosti kada je izložena pritiscima povezanim s trgovinom i ulaganjem, među ostalim razmjenom informacija i iskustava, te mjere za sprečavanje širenja invazivnih stranih vrsta, prepoznajući da premještanje kopnenih i vodenih invazivnih stranih vrsta preko granica trgovinskim putovima može negativno utjecati na okoliš, gospodarske aktivnosti i razvoj te na zdravlje ljudi.

3. Stranke prepoznaju važnost poštovanja, očuvanja i održavanja znanja i praksi autohtonih i lokalnih zajednica koje njeguju tradicionalne načine života koji doprinose očuvanju i održivoj upotrebi bioraznolikosti te ulogu trgovine u tome.
4. Stranke prepoznaju važnost olakšavanja pristupa genetskim resursima i promicanja poštene i pravične podjele dobiti koja proizlazi iz upotrebe genetskih resursa, u skladu s njihovim domaćim mjerama i međunarodnim obvezama svake stranke.
5. Stranke prepoznaju i važnost savjetovanja s javnošću i sudjelovanja javnosti u razvoju i provedbi mjera koje se odnose na očuvanje i održivu upotrebu bioraznolikosti, u skladu s njihovim zakonima ili politikama.
6. U skladu s člankom 26.7. stranke mogu, prema potrebi, bilateralno, regionalno i na međunarodnim forumima surađivati te promicati ili razmjenjivati informacije o trgovinskim aspektima u području politika bioraznolikosti i mjera od zajedničkog interesa, kao što su:
 - (a) inicijative i primjeri dobre prakse u okviru trgovine proizvodima koji se temelje na prirodnim resursima i koji su dobiveni održivom upotrebom bioloških resursa te doprinose očuvanju bioraznolikosti;
 - (b) očuvanje i održiva upotreba bioraznolikosti te zaštita, obnova i vrednovanje ekosustava i njihovih usluga, kao i povezanih gospodarskih instrumenata; i
 - (c) pristup genetskim resursima te poštena i pravična podjela dobiti od njihove primjene.

ČLANAK 26.14.

Trgovina i održivo upravljanje ribarstvom i akvakulturom

1. Stranke prepoznaju važnost očuvanja morskih bioloških resursa i ekosustava te održivog upravljanja njima te ulogu trgovine u ostvarivanju tih ciljeva.
2. Pri razvoju i provedbi mjera očuvanja i upravljanja stranke uzimaju u obzir socijalna, trgovinska, razvojna i okolišna pitanja te važnost artizanalnog ili malog ribolova za egzistenciju lokalnih ribarskih zajednica.
3. Stranke potvrđuju da nezakoniti, neprijavljeni i neregulirani ribolov (NNN)¹ može imati znatne negativne učinke na riblje stokove, održivost trgovine proizvodima ribarstva, razvoj i okoliš te potvrđuju potrebu za djelovanjem radi rješavanja problema prekomjernog izlova i neodrživog iskorištavanja ribolovnih resursa.

¹ Pojam „nezakonit, neprijavljen i nereguliran ribolov” treba tumačiti na način da ima isto značenje kako je utvrđeno u stavku 3. Međunarodnog plana djelovanja za sprečavanje, suzbijanje i zaustavljanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova Organizacije UN-a za hranu i poljoprivredu, donesenog u Rimu 2001. („Akcijski plan za suzbijanje ribolova NNN iz 2001.”).

4. U skladu sa stavcima 1. i 3. svaka stranka:

- (a) postupa u skladu s načelima Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora sastavljene u Montego Bayu 10. prosinca 1982., Sporazuma Ujedinjenih naroda o primjeni odredaba Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora od 10. prosinca 1982. u pogledu očuvanja i upravljanja pograničnim ribljim naseljima i stokovima vrlo migratornih vrsta, donesenog u New Yorku 4. kolovoza 1995., Organizacije UN-a za hranu i poljoprivredu („FAO”), Sporazuma o promicanju usklađivanja ribarskih plovila na otvorenom moru s međunarodnim mjerama za očuvanje i upravljanje, donesenog u Rimu 24. studenoga 1993., Kodeksa odgovornog ribarstva FAO-a donesenog u okviru Rezolucije 4/95 31. listopada 1995. i Sporazuma FAO-a o mjerama države luke za sprečavanje, suzbijanje i zaustavljanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova, sastavljenog u Rimu 22. studenoga 2009. te ih provodi;
- (b) sudjeluje u inicijativi FAO-a o Globalnom registru ribarskih plovila, prijevoznih plovila hladnjača i opskrbnih plovila;

- (c) nastoji upravljati sustavom upravljanja ribarstvom koji se temelji na najboljim dostupnim znanstvenim dokazima i međunarodno priznatim primjerima najbolje prakse za upravljanje ribarstvom i njegovo očuvanje, kako je navedeno u relevantnim odredbama međunarodnih instrumenata čiji je cilj osigurati održivu upotrebu i očuvanje morskih vrsta¹, i koji je, među ostalim, namijenjen:
- i. sprečavanju prelova i prekomjernih kapaciteta;
 - ii. smanjenju usputnih ulova neciljanih vrsta;
 - iii. promicanju oporavka prelovljenih stokova za sve vrste morskog ribolova; i
 - iv. promicanju upravljanja ribarstvom uz primjenu ekosustavnog pristupa, među ostalim suradnjom među strankama;
- (d) kao potpora nastojanjima da se suzbiju prakse ribolova NNN i odvrćanju od trgovine proizvodima od vrsta ulovljenih tim praksama:
- i. provodi učinkovite mjere za suzbijanje ribolova NNN;

¹ Ti instrumenti uključuju, među ostalim i ako se mogu primjenjivati, Konvenciju UN-a o pravu mora, Sporazum Ujedinjenih naroda o primjeni odredaba Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora iz prosinca 1982. u pogledu očuvanja i upravljanja pograničnim ribljim naseljima i stokovima vrlo migratornih vrsta, FAO-ov Kodeks odgovornog ribarstva, Sporazum FAO-a o promicanju usklađivanja ribarskih plovila na otvorenom moru s međunarodnim mjerama za očuvanje i upravljanje, Akcijski plan za ribolov NNN iz 2001. i Sporazum FAO-a o mjerama države luke za sprečavanje, suzbijanje i zaustavljanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova.

- ii. osigurava primjenu sustava praćenja, kontrole, nadzora, usklađenosti i izvršenja kako bi se:
 - (A) sprečavalo i odvrćalo, u skladu s njezinim međunarodnim obvezama i pravom, plovila koja plovo pod njezinom zastavom i njihove fizičke osobe od bavljenja aktivnostima ribolova NNN; i
 - (B) riješio problem prekrcaja ribe ili ribljih proizvoda na moru radi izbjegavanja nezakonitih, neprijavljenih i nereguliranih ribolovnih aktivnosti i odvrćanja od njih;
- iii. provodi mjere države luke; i
- iv. provodi mjere za sprečavanje ribolova NNN i ulaska ribljih proizvoda od takvog ribolova u opskrbne lance svake stranke te surađuje u tu svrhu, među ostalim, olakšavanjem razmjene informacija;
- (e) aktivno sudjeluje u radu regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom („RFMO-i”) u kojima je članica, promatrač ili neugovorna stranka koja surađuje radi postizanja dobrog upravljanja ribarstvom i održivog ribarstva, primjerice promicanjem znanstvenog istraživanja i donošenjem mjera za očuvanje utemeljenih na najboljim dostupnim znanstvenim dokazima, jačanjem mehanizama za postizanje usklađenosti, provedbom redovitih pregleda uspješnosti i donošenjem djelotvornih mjera kontrole, praćenja i provedbe upravljanja RFMO-ima te, prema potrebi, donošenjem i provedbom programa dokumentiranja ili certificiranja ulova i mjera države luke;

- (f) nastoji dosljedno djelovati s relevantnim mjerama očuvanja i upravljanja koje su donijeli RFMO-i u kojima nije članica kako se te mjere ne bi ugrozile i kako se ne bi ugrozili programi dokumentiranja ulova ili trgovine kojima upravljaju RFMO-i ili dogovori u kojima nije članica; i
- (g) promiče razvoj održive i odgovorne akvakulture, uzimajući u obzir njezine gospodarske, društvene i okolišne aspekte, s obzirom na provedbu ciljeva i načela iz Kodeksa odgovornog ribarstva FAO-a.

5. Stranke surađuju, prema potrebi i u skladu s člankom 26.7., bilateralno i u okviru RFMO-ova u cilju promicanja održivih ribolovnih praksi i trgovine ribljim proizvodima iz ribarstva kojim se upravlja na održiv način. Osim toga, stranke mogu surađivati razmjenom znanja i primjera dobre prakse kako bi poduprle provedbu ovog članka.

ODJELJAK C

RAD I TRGOVINA

ČLANAK 26.15.

Ciljevi

1. Stranke prepoznaju da trgovina i ulaganja omogućuju otvaranje radnih mjesta i dostojanstven rad, među ostalim za mlade, s uvjetima zapošljavanja koji su u skladu s načelima utvrđenima u Deklaraciji MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu, donesenoj na Međunarodnoj konferenciji rada u Ženevi 18. lipnja 1998. i izmijenjenoj 2022. („Deklaracija MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu”) i Deklaraciji MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju iz 2008., kako je izmijenjena 2022.
2. Stranke nastoje osigurati visoke razine zaštite rada u skladu s međunarodnim standardima rada kojih se pridržavaju te promicati trgovinske politike i politike rada koje se međusobno podupiru u cilju poboljšanja radnih uvjeta i kvalitete boravka na radnom mjestu zaposlenika. Nastojat će poboljšati razvoj ljudskog kapitala i upravljanje njime radi veće zapošljivosti, poslovne izvrsnosti i veće produktivnosti u korist radnika i poduzeća. U skladu s tim, stranke nastoje mladima pružiti prilike za razvoj potrebnih vještina za uspješan pristup tržištu rada i ostanak na njemu.

3. Kad je riječ o pitanjima u području rada povezanim s trgovinom koja su od uzajamnog interesa, stranke nastoje surađivati kako bi se ojačao i proširio njihov odnos.

ČLANAK 26.16.

Multilateralni radni standardi i sporazumi

1. Stranke potvrđuju svoju predanost promicanju razvoja međunarodne trgovine na način koji pogoduje dostojanstvenom radu za sve, posebno za žene, mlade i osobe s invaliditetom, u skladu sa svojim obvezama u okviru MOR-a, uključujući one navedene u Deklaraciji MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu kako je izmijenjena 2022. i Deklaraciji MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju, kako je izmijenjena 2022.
2. Podsjećajući na Deklaraciju MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju iz 2022., stranke su svjesne da nije moguće pozivati se na povredu temeljnih načela i prava na radu ili ih na drugi način upotrebljavati kao legitimnu komparativnu prednost te da se radni standardi ne bi trebali upotrebljavati u svrhu protekcionizma u trgovini.
3. Svaka stranka djelotvorno provodi konvencije MOR-a koje su ratificirali Čile i države članice.

4. U skladu sa Statutom MOR-a, donesenim u okviru XIII. dijela Versajskog ugovora, potpisanog 28. lipnja 1919., i Deklaracijom MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu kako je izmijenjena 2022., svaka stranka poštuje, promiče i učinkovito provodi međunarodno priznate temeljne radne standarde, kako su definirani u temeljnim konvencijama MOR-a, a to su:

- (a) sloboda udruživanja i stvarno priznanje prava na kolektivno pregovaranje;
- (b) ukidanje svih oblika prisilnog ili obveznog rada;
- (c) stvarno ukidanje rada djece, uključujući zabranu najgorih oblika rada djece;
- (d) uklanjanje diskriminacije u području zapošljavanja i zanimanja; i
- (e) sigurno i ugodno radno okruženje.

5. Stranke redovito razmjenjuju informacije o svojem napretku u ratifikaciji konvencija ili protokola MOR-a koje MOR klasificira kao ažurirane i u čijem okviru još ne djeluju kao stranke.

6. Svaka stranka promiče Program MOR-a za dostojanstven rad kako je utvrđen u Deklaraciji MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju, kako je izmijenjena 2022., posebno u pogledu:

- (a) dostojanstvenih radnih uvjeta za sve s obzirom na, među ostalim, plaću i zaradu, radno vrijeme, druge uvjete rada i socijalnu zaštitu; i
- (b) socijalnog dijaloga o radnim pitanjima među radnicima i poslodavcima i njihovim organizacijama te s relevantnim vladinim tijelima.

7. U skladu sa svojim obvezama u okviru MOR-a, svaka stranka:

- (a) donosi i provodi mjere i politike u području sigurnosti i zdravlja na radu; i
- (b) održava sustav inspekcije rada u skladu s relevantnim standardima MOR-a o inspekciji rada.

ČLANAK 26.17.

Prisilni ili obvezni rad

1. Podsjećajući da je ukidanje prisilnog rada jedan od ciljeva Programa održivog razvoja do 2030., stranke naglašavaju važnost ratifikacije i učinkovite provedbe Protokola iz 2014. uz Konvenciju o prisilnom radu iz 1930., donesenog u Ženevi 11. lipnja 2014.

2. Stranke prepoznaju cilj uklanjanja svih oblika prisilnog ili obveznog rada, uključujući prisilni ili obvezni rad djece.
3. Slijedom toga, stranke utvrđuju mogućnosti za suradnju, razmjenu informacija, iskustava i primjera dobre prakse povezane s ukidanjem svih oblika prisilnog ili obveznog rada.

ČLANAK 26.18.

Suradnja u području trgovine i rada

U skladu s člankom 26.7. stranke se savjetuju i surađuju, prema potrebi, bilateralno i u kontekstu MOR-a, u pogledu pitanja u području rada povezanih s trgovinom koja su od uzajamnog interesa, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

- (a) otvaranje radnih mjesta i promicanje produktivnog, visokokvalitetnog zapošljavanja, uključujući politike za poticanje rasta koji donosi velik broj radnih mjesta i promicanje održivih poduzeća i poduzetništva;
- (b) promicanje poboljšanja poslovne produktivnosti i produktivnosti rada, posebno u odnosu na mala i srednja poduzeća;

- (c) razvoj ljudskog kapitala, pristup tržištu rada i povećanje zapošljivosti, posebno mladih, među ostalim na temelju cjeloživotnog učenja i strukovnog osposobljavanja, kontinuiranog obrazovanja, osposobljavanja te razvoja i unapređivanja vještina, među ostalim u novim industrijama i industrijama zaštite okoliša;
- (d) ravnotežu između poslovnog i privatnog života i inovativne prakse na radnom mjestu kako bi se poboljšala dobrobit radnika;
- (e) promicanje informiranosti o Programu MOR-a za dostojanstven rad, uključujući međusobne veze između trgovine i pune i produktivne zaposlenosti, prilagodbu tržišta rada, temeljne standarde rada, dostojanstven rad u globalnim lancima opskrbe, socijalnu zaštitu i socijalnu uključenost te socijalni dijalog i rodnu ravnopravnost;
- (f) promicanje dostojanstvenih i kvalitetnih radnih mjesta putem trgovine, uključujući sigurnost i zdravlje na radu trudnih radnica i radnica koje su nedavno rodile;
- (g) sigurnost i zdravlje na radu te inspekcije rada, na primjer poboljšanje mehanizama usklađivanja i provedbe;
- (h) suočavanje s izazovima i mogućnostima raznolike, multigeneracijske radne snage, među ostalim s pomoću:
 - i. promicanja jednakosti i uklanjanja diskriminacije u području zapošljavanja i zanimanja;
 - i

- ii. zaštite ranjivih radnika;
- (i) poboljšanje radnih odnosa, na primjer, primjera najbolje prakse u alternativnom rješavanju sporova i trostranom savjetovanju;
- (j) provedbu temeljnih, prioritetnih i drugih ažuriranih konvencija MOR-a, kao i Trostrane deklaracije MOR-a o načelima za multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku te vodećih načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima; i
- (k) statistiku o radu.

ODJELJAK D

INSTITUCIONALNI ARANŽMANI

ČLANAK 26.19.

Pododbor za trgovinu i održivi razvoj i kontaktne točke

1. Pododbor za trgovinu i održivi razvoj („Pododbor”), osnovan na temelju članka 33.4. stavka 1. za Čile sastoji se od dužnosnika iz institucija odgovornih za trgovinu, rad, okoliš i rodna pitanja.

2. Pododbor održava posebne sjednice za pitanja okoliša i rada¹, kao i za međusektorska pitanja povezana s trgovinom i održivim razvojem.
3. Zadaće su Pododbora:
- (a) olakšavanje, praćenje i preispitivanje provedbe ovog poglavlja;
 - (b) određivanje, organiziranje, nadgledanje i ocjenjivanje aktivnosti suradnje utvrđenih u ovom poglavlju, uključujući razmjenu informacija i iskustava u područjima od zajedničkog interesa;
 - (c) izvješćivanje i davanje preporuka Odboru za trgovinu o svim pitanjima povezanim s ovim poglavljem, među ostalim u pogledu tema za raspravu s mehanizmima civilnog društva iz članka 33.5.;
 - (d) obavljanje zadataka iz članaka 26.21. i 26.22.;
 - (e) prema potrebi, koordiniranje s drugim pododborima osnovanim na temelju ovog Sporazuma, među ostalim u nastojanjima da u svoj rad uključe rodna pitanja te razmatranja i aktivnosti povezane s njima, kako je navedeno u članku 27.4. stavku 8.; i
 - (f) provođenje svih drugih funkcija koje stranke dogovore.

¹ O pitanjima okoliša i rada može se raspravljati na zasebnim ili uzastopnim sjednicama.

4. Pododbor se, kako je međusobno dogovoreno, može konzultirati s relevantnim dionicima ili stručnjacima ili zatražiti savjet od njih o pitanjima koja se odnose na provedbu ovog poglavlja.
5. Pododbor konsenzusom priprema izvješće o svakom sastanku i objavljuje ga nakon sastanka.
6. Svaka stranka određuje kontaktnu točku unutar svoje uprave kako bi se olakšala komunikacija i koordinacija između stranaka o svim pitanjima koja se odnose na provedbu ovog poglavlja. Za Čile posebne su kontaktne točke za radna, okolišna i rodna pitanja u okviru njegova Podtajništva za međunarodne gospodarske odnose Ministarstva vanjskih poslova ili njegova nasljednika. Svaka stranka odmah obavješćuje drugu stranku o svojim kontaktnim točkama i dostavlja njihove podatke za kontakt.
7. Kontaktne točke:
 - (a) potpomažu redovitu komunikaciju i koordinaciju između stranaka;
 - (b) neovisno o članku 33.3. stavku 2. pomažu Pododboru, uključujući utvrđivanje dnevnog reda i provođenje svih drugih potrebnih priprema za sastanke Pododbora;
 - (c) komuniciraju sa svojim civilnim društvom, prema potrebi; i
 - (d) surađuju, među ostalim s drugim odgovarajućim tijelima svojih uprava, u osmišljavanju i provedbi aktivnosti suradnje.

ČLANAK 26.20.

Rješavanje sporova

1. Stranke ulažu maksimalan trud u to da putem dijaloga, razmjene informacija i suradnje riješe sva međusobna neslaganja o tumačenju ili primjeni ovog poglavlja.
2. Ako se stranke ne slažu o tumačenju ili primjeni ovog poglavlja, primjenjuju isključivo postupke rješavanja sporova iz članaka 26.21. i 26.22.

ČLANAK 26.21.

Savjetovanja

1. Stranka („stranka koja je podnijela zahtjev”) može u bilo kojem trenutku zatražiti savjetovanje s drugom strankom („stranka kojoj je podnesen zahtjev”) o bilo kojem pitanju koje se pojavi u vezi s tumačenjem ili primjenom ovog poglavlja dostavljanjem pisanog zahtjeva kontaktnoj točki stranke kojoj je podnesen zahtjev. U zahtjevu se navode razlozi za traženje savjetovanja, uključujući dovoljno detaljan opis predmetnog pitanja i odredaba ovog poglavlja koje smatra primjenjivima.

2. Stranka kojoj je podnesen zahtjev, osim ako je drukčije dogovoreno sa strankom koja je podnijela zahtjev, odgovara u pisanom obliku najkasnije 10 dana od datuma primitka zahtjeva.
3. Stranke započinju savjetovanje najkasnije 30 dana nakon datuma na koji je stranka kojoj je podnesen zahtjev primila zahtjev, osim ako se stranke dogovore drukčije.
4. Savjetovanje se može održavati osobno ili bilo kakvim drugim tehnološkim sredstvima koja su dostupna strankama. Ako se savjetovanja održavaju osobno, održavaju se na području stranke kojoj je zahtjev podnesen, osim ako se stranke dogovore drukčije.
5. Tijekom savjetovanja stranke:
 - (a) dostavljaju dovoljno podataka kako bi omogućile cjelovito ispitivanje predmetnog pitanja; i
 - (b) povjerljivo postupaju sa svim informacijama razmijenjenima tijekom savjetovanja.
6. Stranke započinju savjetovanja kako bi postigle obostrano prihvatljivo rješenje pitanja, uzimajući u obzir mogućnosti za suradnju u vezi s tim pitanjem. Kad je riječ o pitanjima koja se odnose na multilateralne sporazume iz ovog poglavlja, stranke razmatraju informacije MOR-a ili relevantnih tijela osnovanih na temelju tih sporazuma. Prema potrebi, stranke se mogu dogovoriti da će zatražiti savjet od takvih organizacija ili tijela ili bilo kojeg drugog stručnjaka ili tijela koje smatraju prikladnim da im pomogne u savjetovanjima.

7. Ako stranke ne mogu riješiti pitanje u roku od 60 dana od dostave pisanog zahtjeva za savjetovanje u skladu sa stavkom 1., svaka stranka može zatražiti sazivanje Pododbora radi razmatranja tog pitanja dostavljanjem pisanog zahtjeva kontaktnoj točki druge stranke. Pododbor se sastaje bez odgađanja i nastoji se usuglasiti oko rješenja pitanja.
8. Svaka stranka ili Pododbor sazvan u skladu sa stavkom 7. mogu, prema potrebi, zatražiti mišljenja domaćih savjetodavnih skupina iz članka 33.6. ili druge stručne savjete.
9. Ako stranke mogu riješiti pitanje, same dokumentiraju ishod, uključujući, prema potrebi, određene korake i dogovorene rokove. Stranke stavljaju ishod na raspolaganje javnosti, osim ako se dogovore drukčije.

ČLANAK 26.22.

Vijeće stručnjaka

1. Ako stranke ne uspiju riješiti pitanje u roku od 60 dana od dostave pisanog zahtjeva za sazivanje Pododbora kako je navedeno u članku 26.21. stavku 7. ili, ako takav zahtjev nije podnesen, u roku od 120 dana od dostave pisanog zahtjeva za savjetovanje u skladu s člankom 26.21. stavkom 1., stranka koja je podnijela zahtjev može zatražiti osnivanje vijeća stručnjaka za razmatranje tog pitanja. Svaki takav zahtjev upućuje se u pisanom obliku kontaktnoj točki stranke kojoj je podnesen zahtjev. U zahtjevu se navode razlozi za zahtjev za osnivanje vijeća stručnjaka, uključujući dovoljno detaljan opis predmetnog pitanja, te se objašnjava kako to pitanje predstavlja kršenje određenih odredaba ovog poglavlja.
2. Osim ako je ovim člankom predviđeno drukčije, članci 31.6., 31.10. i 31.13., članak 31.14. stavak 1., članci 31.15. i 31.19., članak 31.20. stavak 2., članci 31.21., 31.22., 31.24., 31.32., 31.33., 31.34. i 31.35., kao i Poslovnik iz Priloga 31.-A i Kodeks ponašanja iz Priloga 31.-B primjenjuju se *mutatis mutandis*.
3. Pododbor na svojem prvom sastanku preporučuje Odboru za trgovinu odabir najmanje 15 osoba koje su voljne i sposobne sudjelovati u radu vijeća stručnjaka. Na temelju te preporuke Odbor za trgovinu najkasnije godinu dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma utvrđuje popis takvih osoba. Popis se sastoji od tri potpopisa:
 - (a) jednog potpopisa osoba utvrđenog na temelju prijedloga Europske unije;

- (b) jednog potpopisa osoba utvrđenog na temelju prijedloga Čilea; i
- (c) jednog potpopisa osoba koje nisu državljani nijedne stranke, a koje će obavljati dužnost predsjednika u vijeću stručnjaka.

4. Na svakom potpopisu nalazi se najmanje pet osoba. Odbor za trgovinu osigurava da se popis ažurira i da uvijek sadrži taj minimalan broj pojedinaca.

5. Osobe iz stavka 3. moraju imati specijalizirano ili stručno znanje u području radnog prava ili prava okoliša, pitanja iz ovog poglavlja ili rješavanja sporova koji proizlaze iz međunarodnih sporazuma. Moraju biti neovisne, obavljati funkciju u svojstvu pojedinca i ne smiju primati naputke ni od kakve organizacije ili vlade u pogledu pitanja povezanih sa sporom ili biti povezane s vladom bilo koje stranke te su dužne postupati u skladu s Kodeksom ponašanja iz Priloga 31.-B.

6. Ako je vijeće stručnjaka sastavljeno u skladu s postupcima iz članka 31.6. stavaka 3., 4. i 6., stručnjaci se odabiru s relevantnih potpopisa iz stavka 3. ovog članka.

7. Osim ako se stranke u roku od pet dana od dana osnivanja vijeća stručnjaka dogovore drukčije, opis je poslova sljedeći:

„proučiti, s obzirom na relevantne odredbe poglavlja 26. Privremenog sporazuma o trgovini između Europske unije, s jedne strane, i Republike Čilea, s druge strane, pitanje iz zahtjeva za osnivanje vijeća stručnjaka te izdati izvješće, u skladu s člankom 26.23. tog Sporazuma, s njegovim nalazima i preporukama za rješavanje tog pitanja”.

8. Za pitanja povezana s multilateralnim sporazumima obuhvaćenima ovim poglavljem vijeće stručnjaka trebalo bi zatražiti informacije od MOR-a ili relevantnih tijela osnovanih na temelju tih sporazuma, uključujući sve bitne dostupne smjernice za tumačenje, zaključke ili odluke koje su donijeli MOR i ta tijela. Svaka takva informacija dostavlja se strankama kako bi mogle iznijeti svoje primjedbe.

9. Vijeće stručnjaka tumači odredbe u ovom poglavlju u skladu s običajnim pravilima tumačenja međunarodnog javnog prava, uključujući ona kodificirana u Bečkoj konvenciji o pravu međunarodnih ugovora.

10. Vijeće stručnjaka strankama izdaje privremeno i završno izvješće u kojem se navode nalazi o činjenicama, primjenjivost relevantnih odredaba i obrazloženje svih nalaza, zaključaka i preporuka.

11. Vijeće stručnjaka strankama dostavlja svoje privremeno izvješće u roku od 100 dana od dana osnivanja vijeća stručnjaka. Ako vijeće stručnjaka smatra da taj rok nije moguće ispuniti, predsjednik vijeća stručnjaka o tome pisanim putem obavještuje stranke i pritom navodi razloge za kašnjenje i datum na koji vijeće stručnjaka namjerava dostaviti svoje privremeno izvješće. Stranke mogu sporazumno produljiti rok utvrđen u ovom stavku.
12. Stranka može, u roku od 25 dana od dostave privremenog izvješća, vijeću stručnjaka dostaviti obrazloženi zahtjev za preispitivanje konkretnih aspekata tog izvješća. Stranka može dati primjedbe na zahtjev druge stranke u roku od 15 dana od dostave zahtjeva.
13. Nakon razmatranja tih zahtjeva i primjedbi vijeće stručnjaka priprema završno izvješće. Ako se u roku iz stavka 11. ne dostavi pisani zahtjev za preispitivanje konkretnih aspekata privremenog izvješća, privremeno izvješće postaje završno izvješće vijeća stručnjaka.
14. Vijeće stručnjaka strankama dostavlja svoje završno izvješće u roku od 175 dana od datuma osnivanja vijeća. Ako vijeće stručnjaka smatra da taj rok nije moguće ispuniti, njegov predsjednik o tome pisanim putem obavještuje stranke i pritom navodi razloge za kašnjenje i datum na koji vijeće stručnjaka namjerava dostaviti svoje završno izvješće. Stranke mogu sporazumno produljiti rok utvrđen u ovom stavku.
15. Završno izvješće uključuje raspravu o svim pisanim zahtjevima stranaka u vezi s privremenim izvješćem i jasno odgovara na primjedbe stranaka.

16. Stranke objavljuju završno izvješće u roku od 15 dana nakon što ga vijeće stručnjaka dostavi.
17. Ako vijeće stručnjaka u završnom izvješću utvrdi da stranka nije ispunila svoje obveze iz ovog poglavlja, stranke raspravljaju o odgovarajućim mjerama koje treba provesti uzimajući u obzir izvješće i preporuke vijeća stručnjaka. Stranka kojoj je podnesen zahtjev obavješćuje svoju domaću savjetodavnu skupinu iz članka 33.6. i drugu stranku o svojim odlukama o svim djelovanjima ili mjerama koje treba provesti najkasnije tri mjeseca nakon što izvješće postane javno dostupno.
18. Pododbor nadzire daljnje aktivnosti nakon završnog izvješća i preporuke vijeća stručnjaka. Domaće savjetodavne skupine iz članka 33.6. mogu u tom pogledu podnijeti primjedbe Pododboru.

ČLANAK 26.23.

Preispitivanje

1. U svrhu poboljšanja ostvarenja ciljeva ovog poglavlja, stranke na sastancima Pododbora raspravljaju o njegovoj učinkovitoj provedbi, uzimajući u obzir, među ostalim, glavne promjene u politici u svakoj stranci i u okviru međunarodnih sporazuma.

2. Uzimajući u obzir ishod takvih rasprava, stranka može zatražiti preispitivanje ovog poglavlja u bilo kojem trenutku nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma. U tu svrhu Pododbor može preporučiti strankama izmjene odgovarajućih odredaba ovog poglavlja u skladu s postupkom izmjene utvrđenim u članku 33.9. stavku 1.

POGLAVLJE 27.

TRGOVINA I RODNA RAVNOPRAVNOST

ČLANAK 27.1.

Kontekst i ciljevi

1. Stranke se slažu o važnosti uključivanja rodne perspektive u promicanje uključivog gospodarskog rasta i o važnosti uloge koju rodno osviještena politika može imati u tom pogledu. To uključuje uklanjanje prepreka sudjelovanju žena u gospodarstvu i međunarodnoj trgovini, uključujući poboljšanje jednakih mogućnosti pristupa radnim funkcijama i sektorima za muškarce i žene na tržištu rada.

2. Stranke potvrđuju da su međunarodna trgovina i ulaganja pokretači gospodarskog rasta te ujedno prepoznaju važan doprinos žena gospodarskom rastu njihovim sudjelovanjem u gospodarskim aktivnostima, uključujući poslovanje i međunarodnu trgovinu.

3. Stranke prepoznaju da sudjelovanje žena u međunarodnoj trgovini može doprinijeti unaprjeđenju njihova ekonomskog osnaživanja i gospodarske neovisnosti. Nadalje, pristup žena gospodarskim resursima i njihovo posjedovanje tih resursa doprinose održivom i uključivom gospodarskom rastu, blagostanju, konkurentnosti i dobrobiti društva. U skladu s tim stranke naglašavaju svoju namjeru da provedu ovaj Sporazum na način kojim se promiče i jača rodna ravnopravnost.
4. Stranke podsjećaju na Program održivog razvoja Ujedinjenih naroda do 2030. i ciljeve koji se odnose na trgovinu i rodnu ravnopravnost, posebno cilj br. 5: postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojčice.
5. Stranke podsjećaju na ciljeve Zajedničke izjave o trgovini i ekonomskom osnaživanju žena potpisane na ministarskoj konferenciji Svjetske trgovinske organizacije održanoj u prosincu 2017. u Buenos Airesu.
6. Stranke podsjećaju na svoje obveze u pogledu uključivanja rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena i djevojčica te poštovanja demokratskih načela i ljudskih prava i temeljnih sloboda, kako je utvrđeno u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima koju je donijela Opća skupština UN-a 10. prosinca 1948. i drugim relevantnim međunarodnim instrumentima za ljudska prava u vezi s rodnom ravnopravnošću kojih su stranke.

7. Stranke ponovno potvrđuju svoje obveze u okviru Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje, donesenih na Četvrtoj svjetskoj konferenciji žena održanoj u Pekingu od 4. do 15. rujna 1995., posebno ističući ciljeve i odredbe povezane s jednakim pristupom žena resursima, zapošljavanju, tržištima i trgovini.
8. Stranke ponovno potvrđuju važnost uključivih trgovinskih politika koje doprinose promicanju jednakih prava, postupanja i jednakih mogućnosti između muškaraca i žena, kao i uklanjanju svih oblika diskriminacije žena.
9. Stranke naglašavaju ulogu privatnog sektora u poticanju rodne ravnopravnosti primjenom politika nediskriminacije i raznolikosti u svojem korporativnom poslovanju u skladu s međunarodnim smjernicama i normama koje su stranke podržale ili poduprle.
10. Stranke nastoje:
- (a) jačati svoje trgovinske odnose, suradnju i dijalog na načine koji pogoduju jednakim mogućnostima i jednakom postupanju prema ženama i muškarcima kao radnicima, proizvođačima, trgovcima ili potrošačima, u skladu sa svojim međunarodnim obvezama;
 - (b) olakšati suradnju i dijalog u cilju jačanja sposobnosti žena, njihovih uvjeta i pristupa mogućnostima koje stvara trgovina;
 - (c) dodatno poboljšati svoje kapacitete za rješavanje rodnih pitanja povezanih s trgovinom, među ostalim razmjenom informacija i primjera najbolje prakse.

ČLANAK 27.2.

Multilateralni sporazumi

1. Svaka stranka ponovno potvrđuje svoju predanost djelotvornoj provedbi svojih obveza na temelju Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, koju je donijela Opća skupština UN-a 18. prosinca 1979., posebno ističući one odredbe koje se odnose na uklanjanje diskriminacije žena u gospodarstvu i u području zapošljavanja.
2. Stranke podsjećaju na svoje obveze iz članka 26.16. ovog Sporazuma u pogledu konvencija MOR-a povezanih s rodnom ravnopravnošću i uklanjanjem diskriminacije u pogledu zapošljavanja i obavljanja zanimanja koje su ratificirale države članice i Čile.
3. Svaka stranka ponovno potvrđuje svoju predanost djelotvornoj provedbi svojih obveza iz drugih multilateralnih sporazuma kojih je stranka u pogledu rodne ravnopravnosti ili prava žena.

ČLANAK 27.3.

Opće odredbe

1. Stranke priznaju pravo svake stranke da uspostavi svoje područje primjene i jamstva jednakih mogućnosti za muškarce i žene te da slijedom navedenog donese ili izmijeni svoje relevantne zakone i politike, u skladu s njezinim obvezama na temelju međunarodnih sporazuma iz članka 27.2.

2. Svaka stranka nastoji osigurati da se njezinim relevantnim zakonima i politikama predviđaju i promiču jednaka prava, postupanje i mogućnosti za muškarce i žene u skladu s međunarodnim obvezama stranke. Svaka stranka nastoji poboljšati takve zakone i politike.
3. Svaka stranka nastoji prikupiti podatke povezane s trgovinom i rodom razvrstane po spolu kako bi bolje razumjela različite učinke instrumenata trgovinske politike na žene i muškarce u njihovoj ulozi radnika, proizvođača, trgovaca ili potrošača.
4. Svaka stranka na svojem području radi na informiranju javnosti o svojim zakonima i politikama povezanim s rodnom ravnopravnošću, uključujući njihov učinak i važnost za uključiv gospodarski rast i trgovinsku politiku.
5. Svaka stranka, prema potrebi, uzima u obzir cilj ravnopravnosti muškaraca i žena pri oblikovanju, provedbi i preispitivanju mjera u područjima obuhvaćenima ovim Sporazumom.
6. Svaka stranka potiče trgovinu i ulaganja promicanjem jednakih mogućnosti i sudjelovanja žena i muškaraca u gospodarstvu i međunarodnoj trgovini. To, među ostalim, uključuje mjere čiji je cilj: postupno uklanjanje svih vrsta diskriminacije na temelju spola; promicanje načela jednake plaće za rad jednake vrijednosti kako bi se riješio problem razlike u plaćama između spolova i kako bi se smanjilo diskriminiranje žena pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, među ostalim zbog trudnoće i majčinstva.

7. Stranka ne oslabljuje niti smanjuje zaštitu dodijeljenu u skladu s njezinim zakonima, čiji je cilj osigurati rodnu ravnopravnost ili jednake mogućnosti za žene i muškarce, kako bi potaknula trgovinu ili ulaganja.

8. Kako bi potaknula trgovinu ili ulaganja, stranka se ne odriče niti na drugi način odstupa od svojih zakona niti nudi da će se odreći ili odstupati od svojih zakona čiji je cilj osigurati rodnu ravnopravnost ili jednake mogućnosti za žene i muškarce na način kojim se oslabljuje ili smanjuje zaštita odobrena u skladu s tim zakonima.

9. Stranka ne smije propuštati učinkovito provoditi, kontinuiranim ili ponavljajućim djelovanjem ili nedjelovanjem, zaštitu dodijeljenu u skladu s njezinim zakonima, čiji je cilj osigurati rodnu ravnopravnost ili jednake mogućnosti za žene i muškarce, na način koji utječe na trgovinu ili ulaganja.

ČLANAK 27.4.

Aktivnosti suradnje

1. Stranke potvrđuju koristi razmjene svojih iskustava u osmišljavanju, provedbi, praćenju i jačanju trgovinskih aspekata mjera za rodnu ravnopravnost.

2. U skladu sa stavkom 1. stranke provode aktivnosti suradnje namijenjene poboljšanju sposobnosti žena i uvjeta za žene, uključujući radnice, poslovne žene i poduzetnice, kako bi mogle pristupiti mogućnostima koje su nastale kao rezultat ovog Sporazuma i u potpunosti ih iskoristiti.

3. Aktivnosti suradnje provode se za pitanja i teme oko kojih se stranke suglase.
4. Aktivnosti suradnje mogu se razvijati i provoditi uz sudjelovanje UN-a, WTO-a, MOR-a, OECD-a i drugih međunarodnih organizacija, kao i s trećim zemljama, poduzećima, organizacijama poslodavaca i radnika, obrazovnim i istraživačkim organizacijama i drugim nevladinim organizacijama, prema potrebi.
5. Područja suradnje mogu uključivati razmjenu iskustava i primjera najbolje prakse povezanih s politikama i programima za poticanje većeg sudjelovanja žena u međunarodnoj trgovini, kao i trgovinske aspekte:
 - (a) promicanja financijske uključenosti i obrazovanja žena, kao i pristupa financiranju i financijskoj pomoći;
 - (b) unapređenja ženskog vodstva i razvoja ženskih mreža;
 - (c) promicanja potpunog sudjelovanja žena u gospodarstvu poticanjem njihova sudjelovanja, vodstva i obrazovanja, posebno u područjima u kojima su nedovoljno zastupljene, kao što su znanost, tehnologija, inženjerstvo, matematika (STEM), kao i inovacije i poslovanje;
 - (d) promicanja rodne ravnopravnosti u poduzećima;

- (e) sudjelovanja žena na položajima na kojima se donose odluke u javnom i privatnom sektoru;
- (f) javnih i privatnih inicijativa usmjerenih na promicanje ženskog poduzetništva, uključujući integraciju žena u formalni sektor gospodarstva, jačanje konkurentnosti poduzeća kojima upravljaju žene kako bi im se omogućilo sudjelovanje i natjecanje u lokalnim, regionalnim i globalnim lancima vrijednosti te aktivnosti za promicanje internacionalizacije malih i srednjih poduzeća pod vodstvom žena;
- (g) politika i programa za poboljšanje digitalnih vještina žena i pristupa internetskim poslovnim alatima i platformama za e-trgovinu;
- (h) unapređenja politika i programa skrbi te mjera za postizanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života s rodnom perspektivom;
- (i) istraživanja poveznice između većeg sudjelovanja žena u međunarodnoj trgovini i smanjenja razlike u plaćama između spolova;
- (j) razvoja rodne analize trgovinskih politika, uključujući njihovo osmišljavanje i provedbu te praćenje njihovih učinaka;
- (k) prikupljanja podataka razvrstanih prema spolu, upotrebe pokazatelja, metodologija praćenja i evaluacije te analiza statističkih podataka povezanih s trgovinom iz rodne perspektive;

- (l) istraživanja veza između sudjelovanja žena u međunarodnoj trgovini i područja kao što su dostojanstven rad, profesionalna segregacija i radni uvjeti žena, uključujući sigurnost i zdravlje na radu trudnih radnica i radnica koje su nedavno rodile, u skladu s člankom 26.18. točkom (f);
 - (m) politika i programa za sprečavanje, ublažavanje i odgovor na diferencirani gospodarski učinak koji krize i izvanredna stanja imaju na žene i muškarce; i
 - (n) drugih pitanja o kojima se stranke suglase.
6. O prioritetima za aktivnosti suradnje zajednički odlučuju stranke na temelju područja od zajedničkog interesa i raspoloživih resursa.
7. Suradnja, među ostalim u područjima navedenima u stavku 5., može se provoditi osobno ili svim tehnološkim sredstvima koja su na raspolaganju strankama putem aktivnosti kao što su: radionice, seminari, konferencije, programi suradnje i projekti; razmjena iskustava i primjera najbolje prakse u pogledu politika i postupaka te razmjena stručnjaka.
8. Putem Pododbora za trgovinu i održivi razvoj osnovanog u skladu s člankom 33.4. stavkom 1. stranke potiču nastojanja tijela osnovanih u ovom Sporazumu da u svoj rad uključe rodna pitanja te razmatranja i aktivnosti povezane s njima.
9. Stranke potiču uključivo sudjelovanje žena u provedbi aktivnosti suradnje uspostavljenih na temelju ovog članka, prema potrebi.

ČLANAK 27.5.

Institucionalni aranžmani

1. Pododbor za trgovinu i održivi razvoj, osnovan u skladu s člankom 33.4. stavkom 1., odgovoran je za provedbu ovog poglavlja. Članak 26.19. primjenjuje se *mutatis mutandis*¹ na ovo poglavlje.
2. U interakciji s civilnim društvom u domaćim savjetodavnim skupinama osnovanima ili imenovanima u skladu s člankom 33.6. te u okviru foruma civilnog društva organiziranog u skladu s člankom 33.7., stranke potiču sudjelovanje organizacija koje promiču ravnopravnost muškaraca i žena.

ČLANAK 27.6.

Rješavanje sporova

1. Članci 26.20., 26.21. i 26.22. primjenjuju se *mutatis mutandis* na ovo poglavlje².

¹ Podrazumijeva se da se svako upućivanje na poglavlje 26. ili na pitanja okoliša i rada iz tog članka tumači kao upućivanje na ovo poglavlje ili rodna pitanja, ako je primjenjivo.

² Podrazumijeva se da se svako upućivanje na poglavlje 26. ili na pitanja i zakone povezane s okolišem i radom u tim člancima tumači kao upućivanje na ovo poglavlje ili na rodna pitanja i zakone povezane s rodnim pitanjima, kako je primjenjivo.

ČLANAK 27.7.

Preispitivanje

1. Stranke su suglasne da je važno pratiti i ocjenjivati, zajednički ili pojedinačno, putem svojih procesa i institucija, kao i procesa i institucija uspostavljenih na temelju ovog Sporazuma, učinak provedbe ovog Sporazuma na ravnopravnost muškaraca i žena i mogućnosti koje se pružaju ženama u vezi s trgovinom.
2. Stranke mogu preispitati ovo poglavlje s obzirom na iskustvo stečeno u njegovoj provedbi i, prema potrebi, predložiti kako se može ojačati.

POGLAVLJE 28.

TRANSPARENTNOST

ČLANAK 28.1.

Cilj

1. Prepoznajući mogući utjecaj njihova regulatornog okruženja na međusobnu trgovinu i ulaganja, stranke nastoje osigurati predvidljivo regulatorno okruženje i učinkovite postupke za gospodarske subjekte, posebno za mala i srednja poduzeća.

2. Stranke ponovno potvrđuju svoje obveze u okviru Sporazuma o WTO-u i ovog poglavlja, nadograđuju ih te utvrđuju dodatne aranžmane za transparentnost.

ČLANAK 28.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „upravna odluka” znači odluka ili mjera s pravnim učinkom koja se u pojedinačnom slučaju primjenjuje na određenu osobu, robu ili uslugu, a obuhvaća nedonošenje upravne odluke kako je predviđeno pravom stranke; i
- (b) „upravna odluka opće primjene” znači upravna odluka ili tumačenje koji se primjenjuju na sve osobe i činjenice koje su općenito obuhvaćene područjem primjene te upravne odluke ili tumačenja i kojima se utvrđuje norma ponašanja, ali ne uključuju sljedeće:
 - i. odluku ili rješenje doneseno u upravnom ili kvazisudskom postupku koje se primjenjuje na određenu osobu, robu ili uslugu druge stranke u određenom slučaju; ili
 - ii. odluku kojom se odlučuje o određenom djelu ili praksi.

ČLANAK 28.3.

Objava

1. Svaka stranka osigurava da se njezini zakoni, propisi, postupci i upravne odluke opće primjene te sudske odluke povezane s bilo kojim pitanjem obuhvaćenim ovim Sporazumom odmah objavljuju putem službeno određenog medija i, ako je izvedivo, u elektroničkom obliku, ili da se drukčije stavljaju na raspolaganje tako da se o njima svatko može informirati.
2. Svaka stranka objašnjava cilj i dostavlja obrazloženje svojih zakona, propisa, postupaka, upravnih odluka opće primjene i sudskih odluka o bilo kojem pitanju obuhvaćenom ovim Sporazumom.
3. Svaka stranka osigurava razuman rok između datuma objave i datuma stupanja na snagu zakona i drugih propisa u pogledu bilo kojeg pitanja obuhvaćenog ovim Sporazumom, osim ako to nije moguće zbog hitnosti. Ovaj se stavak ne primjenjuje na upravne odluke opće primjene i sudske odluke.

ČLANAK 28.4.

Upiti i pružanje informacija

1. Svaka stranka uspostavlja i održava odgovarajuće mehanizme za odgovaranje na upite bilo koje osobe u pogledu bilo kojih zakona ili drugih propisa u vezi s bilo kojim pitanjem obuhvaćenim ovim Sporazumom.
2. Na zahtjev stranke druga stranka odmah dostavlja informacije i odgovara na upite o bilo kojem zakonu ili drugom propisu, bez obzira na to je li na snazi ili u planu, u vezi s bilo kojim pitanjem obuhvaćenim ovim Sporazumom, osim ako je na temelju nekog drugog poglavlja ovog Sporazuma uspostavljen poseban mehanizam.

ČLANAK 28.5.

Upravni postupci

1. Svaka stranka sve zakone, propise, postupke i upravne odluke opće primjene u vezi s bilo kojim pitanjem obuhvaćenim ovim Sporazumom primjenjuje na objektivan, nepristran i razuman način.

2. Kad se zbog primjene zakona, propisa, postupaka i upravnih odluka opće primjene iz stavka 1. pokrene upravni postupak koji se odnosi na određene osobe, robu ili usluge druge stranke, svaka stranka:

- (a) nastoji, u skladu sa svojim zakonima i propisima, osobama na koje izravno utječu upravni postupci dostaviti primjerenu obavijest o pokretanju postupka, uključujući opis vrste postupka, izjavu pravnog tijela u okviru kojeg se postupak pokreće i opći opis predmetnih pitanja; i
- (b) takvim osobama pruža razumnu mogućnost za iznošenje činjenica i argumenata koji podupiru njihova stajališta prije bilo kakve konačne upravne odluke, u mjeri u kojoj to dopuštaju vrijeme, narav postupka i javni interes.

ČLANAK 28.6.

Preispitivanje i žalba

1. Svaka stranka uspostavlja ili zadržava redovne, arbitražne ili upravne sudove ili postupke za potrebe brzog preispitivanja i, ako je opravdano, ispravka upravnih odluka koje se odnose na pitanja obuhvaćena ovim Sporazumom.

2. Svaka stranka osigurava da njezini redovni, arbitražni ili upravni sudovi žalbene postupke ili postupke preispitivanja provode nepristrano i na nediskriminirajući način. Takvi su sudovi nepristrani i neovisni o tijelu kojem su povjerene upravne provedbene ovlasti i nemaju interes u vezi s ishodom stvari.

3. Kad je riječ o sudovima ili postupcima iz stavka 1., svaka stranka osigurava da stranke pred takvim sudovima ili one koje sudjeluju u takvim postupcima imaju pravo na:

(a) razumnu priliku da potkrijepe ili brane svoja stajališta; i

(b) odluku koja se temelji na dokazima i podnesenim evidencijama ili, ako je tako propisano njezinim zakonodavstvom, na evidenciji mjerodavnog upravnog tijela.

4. Svaka stranka osigurava da odluku iz stavka 3. točke (b) provodi tijelo kojem su povjerene upravne provedbene ovlasti, podložno žalbi ili daljnjem preispitivanju kako je predviđeno u njezinim zakonima i drugim propisima.

ČLANAK 28.7.

Povezanost s drugim poglavljima

Odredbe utvrđene u ovom poglavlju primjenjuju se uz posebna pravila utvrđena u drugim poglavljima.

POGLAVLJE 29.

DOBRA REGULATORNA PRAKSA

ČLANAK 29.1.

Područje primjene

1. Ovo poglavlje primjenjuje se na regulatorne mjere koje su donijela ili pokrenula regulatorna tijela i koje se odnose na bilo koje pitanje obuhvaćeno ovim Sporazumom.
2. Ovo poglavlje ne primjenjuje se na regulatorna tijela i regulatorne mjere, prakse ili pristupe država članica.

ČLANAK 29.2.

Opća načela

1. Stranke prepoznaju važnost:
 - (a) primjene dobre regulatorne prakse u postupku planiranja, osmišljavanja, izricanja, provedbe, ocjene i preispitivanja regulatornih mjera za ostvarivanje ciljeva nacionalne politike; i

- (b) održavanja i poboljšanja prednosti ovog Sporazuma za olakšavanje trgovine robom i uslugama te povećanja ulaganja između stranaka.
2. Svaka stranka slobodna je odrediti svoj pristup dobroj regulatornoj praksi na temelju ovog Sporazuma na način koji je u skladu s njezinim pravnim okvirom, praksom i temeljnim načelima, uključujući načelo predostrožnosti, na kojima se temelji njezin regulatorni sustav.
3. Ništa u ovom poglavlju ne tumači se tako da se od stranke zahtijeva da:
- (a) odstupi od domaćih postupaka za pripremu i donošenje regulatornih mjera;
 - (b) poduzme radnje koje bi ugrozile ili ometale pravodobno donošenje regulatornih mjera za ostvarenje njezinih ciljeva javne politike; ili
 - (c) ostvari bilo kakav konkretan regulatorni ishod.

ČLANAK 29.3.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

(a) „regulatorno tijelo” znači:

- i. za Europsku uniju: Europska komisija; i
- ii. za Čile: bilo koje regulatorno tijelo izvršne vlasti; i

(b) „regulatorne mjere” znači:

- i. za Europsku uniju:
 - (A) uredbe i direktive, u skladu s člankom 288. Ugovora o funkcioniranju Europske unije; i
 - (B) provedbeni i delegirani akti, kako je predviđeno člankom 290. odnosno 291. Ugovora o funkcioniranju Europske unije; i
- ii. za Čile: zakoni i dekreti opće primjene koje donose regulatorna tijela i čije je poštovanje obvezno¹.

¹ U skladu sa stavkom II.1. upute predsjednika br. 3 iz 2019. i njezinim izmjenama.

ČLANAK 29.4.

Unutarnja koordinacija regulatornog razvoja

Svaka stranka održava postupke ili mehanizme unutarnje koordinacije ili preispitivanja za pripremu, evaluaciju i pregled regulatornih mjera. Takvim bi se postupcima ili mehanizmima trebalo, među ostalim, nastojati:

- (a) poticati dobru regulatornu praksu, uključujući praksu iz ovog poglavlja;
- (b) otkrivati i izbjegavati nepotrebno udvostručavanje i nedosljedne zahtjeve u regulatornim mjerama stranke;
- (c) osiguravati poštovanje međunarodnih trgovinskih obveza stranke; i
- (d) promicati razmatranje učinka regulatornih mjera koje su u pripremi, uključujući učinak na mala i srednja poduzeća.

ČLANAK 29.5.

Transparentnost regulatornih postupaka i mehanizama

Svaka stranka u skladu sa svojim pravilima i postupcima objavljuje opise postupaka i mehanizama koje njezino regulatorno tijelo upotrebljava za pripremu, evaluaciju ili preispitivanje regulatornih mjera. Ti se opisi odnose na relevantne smjernice, pravila ili postupke, uključujući one koji omogućuju javnosti da dostavi primjedbe.

ČLANAK 29.6.

Rano informiranje o planiranim regulatornim mjerama

1. Svaka stranka nastoji svake godine, u skladu sa svojim pravilima i postupcima, objavljivati informacije o velikim planiranim¹ regulatornim mjerama.
2. U pogledu svake velike regulatorne mjere iz stavka 1., svaka stranka nastoji pravodobno objaviti:
 - (a) kratak opis njezina područja primjene i ciljeva; i

¹ Regulatorno tijelo svake stranke može odrediti što je velika regulatorna mjera za potrebe svojih obveza iz ovog poglavlja.

- (b) ako je dostupno, procijenjeno vrijeme za njezino donošenje, uključujući, ako je to primjenjivo, mogućnosti za javna savjetovanja.

ČLANAK 29.7.

Javno savjetovanje

1. Pri osmišljavanju velike¹ regulatorne mjere svaka stranka, ako je primjenjivo, u skladu sa svojim pravilima i postupcima:
 - (a) objavljuje nacrt regulatorne mjere ili savjetodavne dokumente koji sadržavaju dovoljno pojedinosti o regulatornoj mjeri u pripremi kako bi svatko² mogao ocijeniti hoće li i na koji način ta mjera znatno utjecati na njegove interese;
 - (b) svakoj osobi na nediskriminirajućoj osnovi pruža razumne prilike da dostavi primjedbe; i
 - (c) uzima u obzir dostavljene primjedbe.

¹ Regulatorno tijelo svake stranke može odrediti što je velika regulatorna mjera za potrebe svojih obveza iz ovog poglavlja.

² Podrazumijeva se da ovaj stavak ne sprečava stranku da provede ciljane savjetovanja sa zainteresiranim osobama pod uvjetima utvrđenima u okviru njezinih pravila i postupaka.

2. Regulatorno tijelo svake stranke trebalo bi upotrebljavati elektronička sredstva komunikacije i nastojati održavati poseban elektronički portal radi pružanja informacija i primanja primjedaba o javnom savjetovanju.
3. Regulatorno tijelo svake stranke nastoji osigurati javnu dostupnost sažetka rezultata savjetovanja ili primljenih primjedaba, osim u mjeri u kojoj je to nužno za zaštitu povjerljivih informacija ili prikrivanje osobnih podataka ili neprimjerenog sadržaja.

ČLANAK 29.8.

Procjena učinka

1. Svaka stranka potiče svoje regulatorno tijelo da, u skladu s primjenjivim pravilima i postupcima, provodi procjene učinka velikih regulatornih mjera koje priprema.
2. Pri provedbi procjene učinka regulatorno tijelo svake stranke promiče postupke i mehanizme kojima se u obzir uzimaju sljedeći čimbenici:
 - (a) potreba za regulatornom mjerom, uključujući prirodu i važnost pitanja koje se nastoji urediti regulatornom mjerom;
 - (b) izvedive i prikladne regulatorne ili neregulatorne alternative, ako postoje, kojima bi se postigao cilj javne politike stranke, uključujući opciju nereguliranja;

- (c) u mjeri u kojoj je to moguće i relevantno, mogući socijalni, gospodarski i okolišni utjecaj tih alternativa, uključujući utjecaj na međunarodnu trgovinu te na mala i srednja poduzeća; i
- (d) načini na koji se opcije koje se razmatraju odnose na relevantne međunarodne norme, ako postoje, uključujući razlog za bilo kakva odstupanja, ako je primjereno.

3. Regulatorno tijelo sastavlja završno izvješće o procjeni učinka koju je provelo o određenoj regulatornoj mjeri s detaljima o čimbenicima koje je razmatralo u procjeni i relevantnim zaključcima. To izvješće postaje dostupno javnosti kada se predmetna regulatorna mjera objavi.

ČLANAK 29.9.

Retrospektivna evaluacija

Stranke prepoznaju pozitivan doprinos periodičnih retrospektivnih evaluacija postojećih regulatornih mjera na snazi smanjenju nepotrebnog regulatornog opterećenja, među ostalim za mala i srednja poduzeća, te učinkovitijem postizanju ciljeva javne politike. Stranke nastoje promicati upotrebu periodičnih retrospektivnih evaluacija u svojim regulatornim sustavima.

ČLANAK 29.10.

Registar regulatornih mjera

Svaka stranka osigurava da se regulatorne mjere koje su na snazi objavljuju po temi u namjenskom registru regulatornih mjera koji je dostupan javnosti na jedinstvenim internetskim stranicama kojima se može besplatno pristupiti. Regulatorne mjere na stranicama trebalo bi biti moguće pretraživati po citatima ili riječima. Svaka stranka redovito ažurira svoj registar.

ČLANAK 29.11.

Suradnja i razmjena informacija

Stranke mogu surađivati kako bi olakšale provedbu ovog poglavlja. Ta suradnja može uključivati organizaciju svih relevantnih aktivnosti za jačanje suradnje među njihovim regulatornim tijelima i razmjenu informacija o regulatornim praksama utvrđenima u ovom poglavlju.

ČLANAK 29.12.

Kontaktne točke

Svaka stranka određuje kontaktnu točku za olakšavanje razmjene informacija između stranaka u roku od mjesec dana od stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 29.13.

Neprimjena rješavanja sporova

Poglavlje 31. ne primjenjuje se na ovo poglavlje.

POGLAVLJE 30.

MALA I SREDNJA PODUZEĆA

ČLANAK 30.1.

Ciljevi

Stranke prepoznaju važnost malih i srednjih poduzeća („MSP-ova”) u bilateralnim trgovinskim i ulagačkim odnosima stranaka i potvrđuju svoju predanost nastojanjima da MSP-ovima omoguće da iskoriste prednosti ovog Sporazuma.

ČLANAK 30.2.

Razmjena informacija

1. Svaka stranka pokreće ili održava javno dostupne internetske stranice namijenjene MSP-ovima s informacijama o ovom Sporazumu, uključujući:

(a) sažetak ovog Sporazuma; i

- (b) informacije za MSP-ove koje uključuju:
 - i. opis odredaba ovog Sporazuma za koje svaka stranka smatra da su važne za MSP-ove iz obiju stranaka; i
 - ii. sve dodatne informacije za koje stranka smatra da bi mogle biti korisne MSP-ovima koji žele iskoristiti mogućnosti predviđene ovim Sporazumom.
- 2. Svaka stranka na internetske stranice iz stavka 1. uključuje poveznice na:
 - (a) tekst ovog Sporazuma, uključujući njegove priloge i dodatke, a posebno tarifne rasporede i pravila o podrijetlu za određene proizvode;
 - (b) odgovarajuće internetske stranice druge stranke; i
 - (c) internetske stranice svojih tijela koje stranka smatra izvorom korisnih informacija za osobe zainteresirane za trgovanje i poslovanje na njezinu području.
- 3. Svaka stranka na internetske stranice iz stavka 1. uključuje poveznicu na internetske stranice svojih tijela s informacijama o:
 - (a) carinskim propisima i postupcima uvoza, izvoza i provoza te relevantne obrasce, dokumente i druge obvezne informacije;

- (b) propisima i postupcima o pravu intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla;
- (c) tehničkim propisima, uključujući, prema potrebi, obvezne postupke ocjenjivanja sukladnosti te poveznice na popise tijela za ocjenjivanje sukladnosti ako je propisana obveza ocjenjivanja sukladnosti koju provodi treća strana, kako je predviđeno u poglavlju 9.;
- (d) sanitarnim i fitosanitarnim mjerama koje se odnose na uvoz i izvoz kako je predviđeno u poglavlju 6.;
- (e) pravilima o javnoj nabavi, bazi podataka koja sadržava obavijesti o javnoj nabavi i relevantnim odredbama poglavlja 21.;
- (f) postupcima registracije trgovačkog društva; i
- (g) druge informacije za koje stranka smatra da mogu pomoći MSP-ovima.

4. Svaka stranka na internetske stranice iz stavka 1. uključuje poveznicu na bazu podataka koju je moguće elektronički pretraživati po oznaci Harmoniziranog sustava i koja uključuje sljedeće informacije o pristupu njezinu tržištu:

- (a) carinske stope i kvote, uključujući najpovlašteniju naciju, stope za zemlje koje nisu najpovlaštenija nacija te povlaštene stope i carinske kvote;

- (b) trošarine;
- (c) poreze (kao što je porez na dodanu vrijednost);
- (d) carinske ili druge naknade, uključujući druge naknade specifične za proizvode;
- (e) pravila o podrijetlu kako je predviđeno u poglavlju 3.;
- (f) povrat, odgodu plaćanja ili druge oblike olakšica kojima se smanjuju ili vraćaju carine ili izuzima od plaćanja carina;
- (g) kriterije na temelju kojih se određuje carinska vrijednost robe;
- (h) druge carinske mjere;
- (i) informacije potrebne za postupke uvoza; i
- (j) informacije o necarinskim mjerama ili propisima.

5. Svaka stranka redovito ili na zahtjev druge stranke ažurira informacije i poveznice iz stavaka od 1. do 4. koje održava na svojim internetskim stranicama kako bi osigurala da su te informacije i poveznice ažurne i točne.

6. Svaka stranka osigurava da su informacije iz ovog članka prikazane na način primjeren za upotrebu u MSP-ovima. Svaka stranka nastoji objaviti takve informacije na engleskom jeziku.

7. Stranka ne smije primjenjivati nikakve naknade za pristup informacijama koje se objavljuju u skladu sa stavcima od 1. do 4. nijednoj osobi stranke.

ČLANAK 30.3.

Kontaktne točke za MSP-ove

1. Svaka stranka obavješćuje drugu stranku o svojoj kontaktnoj točki za MSP-ove koja će obavljati funkcije navedene u ovom članku. Stranka odmah obavješćuje drugu stranku o svim izmjenama podataka o tim kontaktnim točkama.

2. Kontaktne točke za MSP-ove:

- (a) osiguravaju da se u provedbi ovog Sporazuma u obzir uzimaju potrebe MSP-ova kako bi MSP-ovi iz obiju stranaka mogli iskoristiti nove mogućnosti u okviru ovog Sporazuma;
- (b) osiguravaju da informacije iz članka 30.2. budu ažurirane i relevantne za MSP-ove; stranke mogu preko kontaktne točke za MSP-ove predložiti da se dodatne informacije koje druga stranka može uključiti u informacije navode u skladu s člankom 30.2.;

- (c) ispituju sva pitanja relevantna za MSP-ove u vezi s provedbom ovog Sporazuma, uključujući:
 - i. razmjenu informacija kako bi se Odboru za trgovinu olakšalo obavljanje njegovih zadaća praćenja i provedbe aspekata ovog Sporazuma koji se odnose na MSP-ove;
 - ii. pružanje pomoći pododborima i drugim kontaktnim točkama osnovanima ovim Sporazumom u razmatranju pitanja važnih za MSP-ove;
 - (d) Odboru za trgovinu zajednički ili samostalno podnose periodična izvješća o svojim aktivnostima; i
 - (e) razmatraju druge teme o kojima se stranke dogovore, a koje proizlaze iz ovog Sporazuma i odnose se na MSP-ove.
3. Kontaktne točke za MSP-ove sastaju se prema potrebi i obavljaju svoj posao komunikacijskim kanalima o kojima su se stranke dogovorile, što može uključivati elektroničku poštu, videokonferencije ili druga sredstva.
4. Kontaktne točke za MSP-ove mogu u obavljanju svojih aktivnosti nastojati surađivati sa stručnjacima i vanjskim organizacijama, prema potrebi.

ČLANAK 30.4.

Neprimjena rješavanja sporova

Poglavlje 31. ne primjenjuje se na ovo poglavlje.

POGLAVLJE 31.

RJEŠAVANJE SPOROVA

ODJELJAK A

CILJ I PODRUČJE PRIMJENE

ČLANAK 31.1.

Cilj

Ovim se poglavljem nastoji uspostaviti djelotvoran i učinkovit mehanizam za izbjegavanje i rješavanje svih sporova između stranaka povezanih s tumačenjem i primjenom ovog Sporazuma kako bi se postiglo sporazumno rješenje.

ČLANAK 31.2.

Područje primjene

Ovo se poglavlje primjenjuje na svaki spor između stranaka u pogledu tumačenja ili primjene odredaba ovog Sporazuma („obuhvaćene odredbe”), osim ako je u ovom Sporazumu drukčije predviđeno.

ČLANAK 31.3.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja i priloga 31.-A i 31.-B:

- (a) „stranka koja je podnijela pritužbu” znači stranka koja zahtijeva osnivanje vijeća u skladu s člankom 31.5.; i
- (b) „posrednik” znači osoba koja je odabrana za posrednika u skladu s člankom 38.27.;
- (c) „vijeće” znači vijeće uspostavljeno u skladu s člankom 38.6.;
- (d) „član vijeća” znači osoba koja je član vijeća; i
- (e) „stranka protiv koje je podnesena pritužba” znači stranka koja navodno krši određenu obuhvaćenu odredbu.

ODJELJAK B

SAVJETOVANJA

ČLANAK 31.4.

Savjetovanja

1. Stranke nastoje svaki spor iz članka 31.2. riješiti sudjelovanjem u savjetovanju u dobroj vjeri u cilju postizanja uzajamno prihvatljivog rješenja.
2. Stranka traži savjetovanje slanjem pisanog zahtjeva drugoj stranci u kojem navodi spornu mjeru i obuhvaćene odredbe koje smatra primjenjivima.
3. Stranka kojoj je upućen zahtjev za savjetovanje odgovara na zahtjev bez odgode, a najkasnije deset dana od dana dostave zahtjeva za savjetovanje. Savjetovanje se održava u roku od 30 dana od dana dostave zahtjeva za savjetovanje i odvija se, osim ako se stranke usuglase drukčije, na području stranke kojoj je podnesen zahtjev. Savjetovanja se smatraju zaključenima u roku od 46 dana od dana dostave zahtjeva za savjetovanje, osim ako se stranke dogovore da će ih nastaviti.

4. Savjetovanja o hitnim pitanjima, uključujući ona koja se odnose na kvarljivu robu ili sezonsku robu ili usluge, održavaju se u roku od 15 dana od dana dostave zahtjeva za savjetovanje. Savjetovanja se smatraju zaključenima u roku od 23 dana od dana dostave zahtjeva za savjetovanje, osim ako se stranke dogovore da će ih nastaviti.
5. Tijekom savjetovanja svaka stranka pruža dostatne činjenične informacije kako bi se omogućilo cjelovito ispitivanje načina na koji je sporna mjera mogla utjecati na primjenu ovog Sporazuma. Svaka stranka nastoji osigurati sudjelovanje zaposlenika svojih nadležnih državnih tijela koji su stručni za predmet savjetovanja.
6. Savjetovanja, a posebno sve informacije koje se smatraju povjerljivima i stajališta koja je stranka zauzela za vrijeme savjetovanja, povjerljive su prirode i njima se ne dovode u pitanje prava bilo koje stranke u bilo kojem daljnjem postupku.
7. Ako stranka kojoj je podnesen zahtjev za savjetovanje ne odgovori na zahtjev za savjetovanje u roku od deset dana od dana dostave zahtjeva, odnosno ako se savjetovanje ne održi u rokovima utvrđenima u stavku 3. ili 4., ovisno o slučaju, ili ako se stranke dogovore da se savjetovanje neće održati, odnosno ako je savjetovanje zaključeno a da nije postignuto sporazumno rješenje, stranka koja je zatražila savjetovanje može primijeniti članak 31.5.

ODJELJAK C

POSTUPCI VIJEĆA

ČLANAK 31.5.

Pokretanje postupaka vijeća

1. Ako stranke ne uspiju riješiti spor savjetovanjem kako je predviđeno u članku 31.4., stranka koja je zatražila savjetovanje može zatražiti osnivanje vijeća.
2. Zahtjev za osnivanje vijeća u pisanom se obliku dostavlja drugoj stranci. Stranka koja je podnijela pritužbu u svojem zahtjevu navodi spornu mjeru te obuhvaćene odredbe koje smatra primjenjivima i objašnjava na koji način ta mjera čini povredu obuhvaćenih odredaba, i to na način koji je dostatan za jasno iznošenje pravne osnove za pritužbu.

ČLANAK 31.6.

Osnivanje vijeća

1. Vijeće se sastoji od triju članova.
2. U roku od 14 dana od datuma dostave pisanog zahtjeva za osnivanje vijeća stranci protiv koje je podnesena pritužba, stranke se međusobno savjetuju kako bi se dogovorile o sastavu vijeća.
3. Ako stranke ne postignu dogovor o sastavu vijeća u roku predviđenom u stavku 2., svaka stranka imenuje člana vijeća s potpopisa te stranke utvrđenog u skladu s člankom 31.8. stavkom 1. u roku od deset dana od datuma isteka roka predviđenog u stavku 2. Ako stranka protiv koje je podnesena pritužba ne imenuje člana vijeća sa svojeg potpopisa u tom roku, supredsjednik Odbora za trgovinu stranke koja je podnijela pritužbu ždrijebnom odabire člana vijeća s potpopisa te stranke u roku od pet dana od datuma isteka tog roka. Supredsjednik Odbora za trgovinu iz stranke koja je podnijela pritužbu može ovlastiti drugu osobu da ždrijebnom provede takav odabir člana vijeća.

4. Ako stranke u roku utvrđenom u stavku 2. ne postignu dogovor o predsjedniku vijeća, supredsjednik Odbora za trgovinu iz stranke koja je podnijela pritužbu ždrijećom u roku od deset dana od datuma isteka tog roka odabire predsjednika vijeća s potpopisa predsjednika utvrđenog na temelju članka 31.8. stavka 1. točke (c). Supredsjednik Odbora za trgovinu iz stranke koja je podnijela pritužbu može ovlastiti drugu osobu da ždrijećom provede takav odabir predsjednika vijeća.
5. Smatra se da je vijeće osnovano 15 dana nakon datuma na koji su tri odabrana člana vijeća obavijestila stranke o prihvaćanju imenovanja u skladu s Prilogom 31.-A, osim ako se stranke dogovore drukčije. Svaka stranka odmah objavljuje datum osnivanja vijeća.
6. Ako u trenutku podnošenja zahtjeva na temelju stavka 3. ili 4. ovog članka bilo koji od popisa predviđenih člankom 31.8. nije utvrđen ili ne sadržava dostatan broj imena, članovi vijeća odabiru se ždrijećom među osobama koje su službeno predložile jedna ili obje stranke na temelju Priloga 31.-A.

ČLANAK 31.7.

Odabir suda

1. Ako dođe do spora u vezi s određenom mjerom kojom se navodno krši obveza na temelju ovog Sporazuma i bitno istovjetna obveza na temelju drugog međunarodnog sporazuma čije su potpisnice obje stranke, uključujući Sporazum o WTO-u, stranka koja traži ispravljanje povrede odabire sud pred kojim će se spor rješavati.
2. Kada stranka odabere sud i pokrene postupak rješavanja sporova na temelju ovog odjeljka ili na temelju drugog međunarodnog sporazuma u pogledu određene mjere iz stavka 1., ta stranka ne pokreće postupke rješavanja sporova na temelju tog drugog međunarodnog sporazuma ili ovog odjeljka, osim ako sud koji je odabran prvi iz postupovnih razloga ili razloga povezanih s nadležnošću ne donese zaključke.
3. Za potrebe ovog članka:
 - (a) smatra se da su postupci rješavanja sporova na temelju ovog odjeljka pokrenuti zahtjevom stranke za osnivanje vijeća u skladu s člankom 31.5.;
 - (b) smatra se da su postupci rješavanja sporova na temelju Sporazuma o WTO-u pokrenuti zahtjevom stranke za osnivanje vijeća na temelju članka 6. Dogovora o pravilima i postupcima za rješavanje sporova iz Priloga 2. Sporazumu o WTO-u; i

- (c) smatra se da su postupci rješavanja sporova na temelju bilo kojeg drugog sporazuma pokrenuti u skladu s relevantnim odredbama tog sporazuma.

4. Ne dovodeći u pitanje stavak 2., ništa u ovom Sporazumu ne sprečava stranku da suspendira obveze koje je odobrilo Tijelo za rješavanje sporova WTO-a ili koje su odobrene u okviru postupaka rješavanja sporova iz drugog međunarodnog sporazuma čije su potpisnice stranke. Na Sporazum o WTO-u ili bilo koji drugi međunarodni sporazum stranaka ne poziva se kako bi se stranku spriječilo da suspendira obveze u skladu s ovim odjeljkom.

ČLANAK 31.8.

Popisi članova vijeća

1. Najkasnije godinu dana od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma Odbor za trgovinu donosi popis od najmanje 15 osoba koje su voljne i sposobne obavljati dužnost člana vijeća. Popis se sastoji od tri potpopisa:

- (a) jednog potpopisa osoba utvrđenog na temelju prijedloga Europske unije;
- (b) jednog potpopisa osoba utvrđenog na temelju prijedloga Čilea; i
- (c) jednog potpopisa osoba koje nisu državljani nijedne stranke, a koje će obavljati dužnost predsjednika vijeća.

2. Na svakom potpopisu nalazi se najmanje pet osoba. Odbor za trgovinu osigurava da popis uvijek sadržava najmanje toliko osoba.

3. Odbor za trgovinu može utvrditi dodatne popise osoba sa stručnim znanjem u određenim sektorima obuhvaćenima ovim Sporazumom. Ako se stranke slože, takvi se dodatni popisi upotrebljavaju za sastavljanje vijeća u skladu s postupkom utvrđenim člankom 31.6.

ČLANAK 31.9.

Zahtjevi za članove vijeća

1. Svaki član vijeća:

- (a) mora dokazati da ima stručno znanje u području prava, međunarodne trgovine i drugih pitanja obuhvaćenih ovim Sporazumom;
- (b) mora biti neovisan i ne smije biti povezan ni s jednom strankom te ne smije primati naputke ni od jedne stranke;
- (c) mora nastupati u vlastito ime i ne smije primati naputke ni od jedne organizacije ili vlade u pogledu pitanja povezanih sa sporom; i
- (d) mora postupati u skladu s Prilogom 31.-B.

2. Predsjednik, osim što ispunjava zahtjeve iz stavka 1., ima iskustvo u postupcima rješavanja sporova.
3. S obzirom na predmet određenog spora stranke se mogu dogovoriti o odstupanju od zahtjeva navedenih u stavku 1. točki (a).

ČLANAK 31.10.

Funkcije vijeća

Vijeće:

- (a) objektivno ocjenjuje pitanje koje rješava, uključujući objektivno ocjenjivanje činjenica predmeta te primjenjivosti obuhvaćenih odredaba i usklađenosti s njima;
- (b) u svojim odlukama i izvješćima navodi nalaze o činjeničnom stanju i primjenjivosti obuhvaćenih odredaba te daje obrazloženje svih nalaza i zaključaka koje donese; i
- (c) redovito se savjetuje sa strankama i pruža odgovarajuće prilike za postizanje sporazumnog rješenja.

ČLANAK 31.11.

Opis poslova

1. Osim ako se stranke dogovore drukčije u roku od pet dana od datuma osnivanja vijeća, opis je poslova vijeća sljedeći:

„ispitati, s obzirom na odgovarajuće odredbe Privremenog sporazuma o trgovini između Europske unije, s jedne strane, i Republike Čilea, s druge strane, na koje se pozivaju stranke, nejasnoće iz zahtjeva za osnivanje vijeća, donijeti zaključke o sukladnosti predmetne mjere s obuhvaćenim odredbama tog sporazuma i dostaviti izvješće u skladu s člankom 31.13. tog sporazuma”.

2. Ako se stranke dogovore o drugom opisu poslova osim onom utvrđenom u stavku 1., obavješćuju vijeće o dogovorenom opisu poslova u roku utvrđenom u stavku 1.

ČLANAK 31.12.

Odluka o hitnosti

1. Ako stranka to zatraži, vijeće u roku od 10 dana od datuma svojeg osnivanja odlučuje odnosi li se predmet na hitnu situaciju.

2. U hitnim slučajevima primjenjivi rokovi utvrđeni u ovom odjeljku iznose polovinu vremena koje je u njemu utvrđeno, osim za razdoblja iz članaka 31.6. i 31.11.

ČLANAK 31.13.

Privremeno i završno izvješće

1. Vijeće strankama dostavlja privremeno izvješće u roku od 90 dana od datuma svojeg osnivanja. Ako vijeće smatra da rok nije moguće ispuniti, predsjednik vijeća o tome obavješćuje stranke te navodi razloge za odgodu i datum kad vijeće namjerava podnijeti svoje privremeno izvješće. Vijeće ni u kojem slučaju ne smije podnijeti privremeno izvješće kasnije od 120 dana od datuma svojeg osnivanja.
2. Svaka stranka može, u roku od 10 dana od dostave privremenog izvješća, vijeću dostaviti pisani zahtjev za preispitivanje konkretnih aspekata tog izvješća. Stranka može dati primjedbe na zahtjev druge stranke u roku od šest dana od dostave zahtjeva.
3. Ako se zahtjev ne dostavi u skladu sa stavkom 2., privremeno izvješće postaje završno izvješće.

4. Vijeće strankama podnosi završno izvješće u roku od 120 dana od datuma svojeg osnivanja. Ako vijeće smatra da taj rok nije moguće ispuniti, predsjednik vijeća o tome obavješćuje stranke navodeći razloge za odgodu i datum na koji vijeće namjerava podnijeti svoje završno izvješće. Vijeće ni u kojem slučaju ne smije podnijeti završno izvješće kasnije od 150 dana od datuma svojeg osnivanja.

5. Završno izvješće uključuje raspravu o svim pisanim zahtjevima stranaka u vezi s privremenim izvješćem i jasno odgovara na primjedbe stranaka. U privremeno i završno izvješće vijeće uključuje sljedeće:

- (a) opisni odjeljak koji sadržava sažetak argumenata stranaka i primjedbi iz stavka 2.;
- (b) svoje nalaze o činjeničnom stanju u predmetu i primjenjivosti relevantnih obuhvaćenih odredaba;
- (c) svoje zaključke o tome je li predmetna mjera u skladu s relevantnim obuhvaćenim odredbama ili nije; i
- (d) razloge za nalaze iz točaka (b) i (c).

6. Završno vijeće konačno je i obvezujuće za stranke.

ČLANAK 31.14.

Mjere za postizanje usklađenosti

1. Stranka protiv koje je podnesena pritužba poduzima sve potrebne mjere da bez odgode postupi u skladu sa završnim izvješćem kako bi se uskladila s obuhvaćenim odredbama.
2. Stranka protiv koje je podnesena pritužba najkasnije 30 dana od datuma dostave završnog izvješća obavještuje stranku koja je podnijela pritužbu o mjerama koje je poduzela ili namjerava poduzeti kako bi postupila u skladu sa završnim izvješćem.

ČLANAK 31.15.

Razuman rok

1. Ako nije moguće odmah postići usklađenost, stranka protiv koje je podnesena pritužba najkasnije 30 dana od donošenja završnog izvješća obavještuje stranku koja je podnijela pritužbu o razumnom roku koji će joj biti potreban za postizanje usklađenosti. Stranke se nastoje dogovoriti o duljini razumnog roka za postupanje u skladu sa završnim izvješćem.

2. Ako se stranke ne dogovore o trajanju razumnog roka, stranka koja je podnijela pritužbu može najranije 20 dana od datuma dostave obavijesti iz stavka 1. uputiti pisani zahtjev izvornom vijeću da odredi razumni rok. Vijeće strankama dostavlja odluku u roku od 20 dana od datuma dostave zahtjeva.
3. Stranka protiv koje je podnesena pritužba najmanje mjesec dana prije isteka razumnog roka obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu o svojem napretku u postupanju u skladu sa završnim izvješćem.
4. Stranke mogu dogovoriti produljenje razumnog roka.

ČLANAK 31.16.

Preispitivanje usklađenosti

1. Stranka protiv koje je podnesena pritužba najkasnije na datum isteka razumnog roka iz članka 31.15. obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu o svim mjerama koje je poduzela kako bi postupila u skladu sa završnim izvješćem.

2. Ako se stranke ne slažu oko postojanja ili usklađenosti s obuhvaćenim odredbama bilo koje mjere poduzete radi postizanja usklađenosti, stranka koja je podnijela pritužbu može u pisanom obliku uputiti zahtjev izvornom vijeću radi odlučivanja o tom pitanju. U zahtjevu se navodi svaka sporna mjera i objašnjava kako ta mjera predstavlja povredu obuhvaćenih odredaba na način koji je dostatan za jasno iznošenje pravne osnove za pritužbu. Vijeće strankama dostavlja odluku u roku od 46 dana od datuma dostave zahtjeva.

ČLANAK 31.17.

Privremeni pravni lijekovi

1. Na zahtjev stranke koja je podnijela pritužbu i nakon savjetovanja s njom, stranka protiv koje je podnesena pritužba predstavlja ponudu za privremenu naknadu:

- (a) ako stranka protiv koje je podnesena pritužba obavijesti stranku koja je podnijela pritužbu da nije moguće postupiti u skladu sa završnim izvješćem;
- (b) ako stranka protiv koje je podnesena pritužba prije datuma isteka roka iz članka 31.14. ne obavijesti o mjerama koje je poduzela radi usklađivanja ili koje namjerava poduzeti, ili o bilo kojim mjerama poduzetima prije isteka razumnog roka iz članka 31.15.;
- (c) ako vijeće utvrdi da nije poduzeta nijedna mjera za postizanje usklađenosti u skladu s člankom 31.16.; ili

(d) ako vijeće utvrdi da mjera poduzeta za postizanje usklađenosti nije u skladu s obuhvaćenim odredbama u skladu s člankom 31.16.

2. U bilo kojoj od situacija iz stavka 1. točke (a), (b), (c) ili (d), stranka koja je podnijela pritužbu može stranci protiv koje je podnesena pritužba dostaviti obavijest o tome da namjerava suspendirati obveze utvrđene u obuhvaćenim odredbama:

(a) ako stranka koja je podnijela pritužbu odluči ne podnijeti zahtjev u skladu sa stavkom 1.; ili

(b) ako je stranka koja je podnijela pritužbu podnijela zahtjev na temelju stavka 1., a stranke se ne dogovore o privremenoj naknadi u roku od 20 dana od datuma isteka razumnog roka iz članka 31.15. ili donošenja odluke vijeća na temelju članka 31.16.

3. Stranka koja je podnijela pritužbu može suspendirati obveze 10 dana nakon datuma dostave obavijesti iz stavka 2., osim ako je stranka protiv koje je podnesena pritužba podnijela zahtjev na temelju stavka 6.

4. Razina suspenzije obveza ne smije premašiti razinu istovjetnu poništenju ili narušavanju nastalom zbog povrede. U obavijesti iz stavka 2. navodi se razina planirane suspenzije obveza.

5. Pri razmatranju koje obveze suspendirati stranka koja je podnijela pritužbu prvo bi trebala nastojati suspendirati obveze u istom sektoru ili sektorima kao što su oni na koje utječe mjera za koju je vijeće utvrdilo da nije u skladu s obuhvaćenim odredbama. Suspenzija obveza može se primijeniti na sektore obuhvaćene ovim Sporazumom, osim onih u kojima je vijeće utvrdilo poništenje ili narušavanje, posebno ako stranka koja je podnijela pritužbu smatra da je takva suspenzija u drugim sektorima izvediva ili da će djelotvorno potaknuti usklađivanje.

6. Ako stranka protiv koje je podnesena pritužba smatra da razina predviđene suspenzije obveza premašuje razinu istovjetnu poništenju ili narušavanju zbog povrede, može, prije isteka roka utvrđenog u stavku 3., dostaviti pisani zahtjev izvornom vijeću da odluči o tom pitanju. Vijeće strankama dostavlja svoju odluku o razini suspenzije obveza u roku od 30 dana nakon datuma zahtjeva. Stranka koja je podnijela pritužbu ne suspendira nikakve obveze dok vijeće ne donese odluku. Suspenzija obveza mora biti u skladu s tom odlukom.

7. Suspenzija obveza ili naknada iz ovog članka privremena je i ne primjenjuje se:

- (a) nakon što stranke postignu sporazumno rješenje u skladu s člankom 31.32.;
- (b) nakon što se stranke slože da je nakon poduzimanja mjera radi postizanja usklađenosti stranka protiv koje je podnesena pritužba usklađena s obuhvaćenim odredbama; ili

- (c) nakon što su sve mjere poduzete radi postizanja usklađenosti za koje je vijeće utvrdilo da nisu u skladu s obuhvaćenim odredbama povučene ili izmijenjene kako bi se stranka protiv koje je podnesena pritužba uskladila s obuhvaćenim odredbama.

ČLANAK 31.18.

Preispitivanje mjera poduzetih radi postizanja usklađenosti nakon donošenja privremenih pravnih lijejkova

1. Stranka protiv koje je podnesena pritužba obavještuje stranku koja je podnijela pritužbu o svakoj mjeri koju je poduzela radi postizanja usklađenosti nakon suspenzije obveza ili nakon primjene privremene naknade, ovisno o slučaju. Uz iznimku slučajeva iz stavka 2., stranka koja je podnijela pritužbu ukida suspenziju obveza u roku od 30 dana od datuma dostave navedene obavijesti. Ako je došlo do primjene naknade, osim u slučajevima iz stavka 2., stranka protiv koje je podnesena pritužba može prekinuti primjenu takve naknade u roku od 30 dana od dostave obavijesti da je postigla usklađenost.
2. Ako stranke u roku od 30 dana od dana dostave obavijesti ne postignu dogovor o tome postiže li se mjerom prijavljenom u skladu sa stavkom 1. usklađenost stranke protiv koje je podnesena pritužba s obuhvaćenim odredbama, stranka koja je podnijela pritužbu dostavlja pisani zahtjev izvornom vijeću da odluči o tom pitanju. Vijeće strankama dostavlja odluku u roku od 46 dana od datuma dostave zahtjeva. Ako vijeće utvrdi da je mjera poduzeta radi postizanja usklađenosti u skladu s obuhvaćenim odredbama, ukida se suspenzija obveza ili primjena naknade, ovisno o slučaju. Prema potrebi, stranka koja je podnijela pritužbu prilagođava razinu suspenzije obveza ili naknade s obzirom na odluku vijeća.

3. Ako stranka protiv koje je podnesena pritužba smatra da razina primijenjene suspenzije stranke koja je podnijela pritužbu premašuje razinu istovjetnu poništenju ili narušavanju zbog povrede, može dostaviti pisani zahtjev izvornom vijeću da odluči o tom pitanju.

ČLANAK 31.19.

Zamjena članova vijeća

Ako tijekom postupaka vijeća iz ovog odjeljka član vijeća ne može sudjelovati, ako se povuče ili ga je potrebno zamijeniti jer ne ispunjava zahtjeve iz Priloga 31.-B, imenuje se novi član vijeća u skladu s člankom 31.6. Rok za donošenje izvješća ili odluke vijeća iz ovog odjeljka produljuje se za vrijeme potrebno za imenovanje novog člana vijeća.

ČLANAK 31.20.

Poslovnik

1. Postupci vijeća na temelju ovog odjeljka uređeni su ovim poglavljem i Prilogom 31.-A.
2. Svako saslušanje vijeća otvoreno je za javnost, osim ako je drukčije predviđeno Prilogom 31.-A.

ČLANAK 31.21.

Suspenzija i prekid djelovanja

1. Na zahtjev obiju stranaka vijeće u bilo kojem trenutku suspendira svoj rad na razdoblje koje su dogovorile stranke, a koje nije dulje od 12 uzastopnih mjeseci.
2. Vijeće nastavlja rad prije kraja razdoblja suspenzije na pisani zahtjev obiju stranaka ili po isteku razdoblja suspenzije na pisani zahtjev bilo koje stranke. Stranka koja je podnijela zahtjev obavješćuje drugu stranku na odgovarajući način. Ako stranka ne zatraži nastavak rada vijeća do isteka razdoblja suspenzije, ovlast vijeća prestaje i postupak za rješavanje spora završava.
3. Ako se rad vijeća suspendira na temelju ovog članka, relevantni rokovi u skladu s ovim odjeljkom produljuju se za razdoblje jednako onome na koje je bio suspendiran rad vijeća.

ČLANAK 31.22.

Pravo na traženje informacija

1. Vijeće na zahtjev stranke ili na vlastitu inicijativu može od stranaka zatražiti informacije koje smatra nužnima i prikladnima. Stranke na svaki zahtjev vijeća za informacije odgovaraju odmah i u cijelosti.

2. Vijeće na zahtjev stranke ili na vlastitu inicijativu može od svakog izvora zatražiti svaku informaciju koju smatra potrebnom i primjerenom. Vijeće ima pravo i zatražiti mišljenje stručnjaka, uključujući informacije ili tehnički savjet, prema potrebi i u skladu sa svim uvjetima koje su dogovorile stranke, ako je primjenjivo.
3. Vijeće razmatra podneske *amicus curiae* fizičkih osoba stranke ili pravnih osoba s poslovnim nastanom u stranci u skladu s Prilogom 31.-A.
4. Sve informacije koje vijeće dobije u skladu s ovim člankom otkrivaju se strankama i stranke mogu dostaviti primjedbe na njih.

ČLANAK 31.23.

Pravila tumačenja

1. Vijeće obuhvaćene odredbe tumači u skladu s uobičajenim pravilima tumačenja međunarodnog javnog prava, uključujući pravila utvrđena u Bečkoj konvenciji o pravu međunarodnih ugovora.
2. Vijeće uzima u obzir i relevantna tumačenja iz izvješća vijeća WTO-a i žalbenog tijela koje donese Tijelo WTO-a za rješavanje sporova.
3. Izvješćima i odlukama vijeća ne mogu se povećati ni umanjiti prava i obveze stranaka na temelju ovog Sporazuma.

ČLANAK 31.24.

Izvješća i odluke vijeća

1. Vijećanja vijeća su povjerljiva. Vijeće nastoji postići konsenzus pri sastavljanju izvješća i donošenju odluka. Ako to nije moguće, vijeće odlučuje većinom glasova. Izdvojena mišljenja članova vijeća ne objavljuju se ni u kojem slučaju.
2. Svaka stranka objavljuje svoje podneske, izvješća i odluke vijeća, podložno zaštiti povjerljivih informacija.
3. Stranke bezuvjetno prihvaćaju izvješća i odluke vijeća. Njima se ne stvaraju nikakva prava ni obveze za osobe.
4. Vijeće i stranke smatraju povjerljivima sve informacije koje je stranka dostavila vijeću u skladu s Prilogom 31.-A.

ODJELJAK D

MEHANIZAM ZA POSREDOVANJE

ČLANAK 31.25.

Cilj

1. Mehanizmom za posredovanje nastoji se olakšati pronalazak sporazumnog rješenja sveobuhvatnim i brzim postupkom uz pomoć posrednika.
2. Postupak posredovanja može započeti samo uz obostranu suglasnost stranaka kako bi se proučila sporazumna rješenja i razmotrili svi savjeti i predložena rješenja posrednika.

ČLANAK 31.26.

Pokretanje postupka posredovanja

1. Stranka („stranka koja je podnijela zahtjev”) može u bilo kojem trenutku u pisanom obliku zatražiti od druge stranke („stranke kojoj je podnesen zahtjev”) pokretanje postupka posredovanja u pogledu bilo koje mjere stranke kojoj je podnesen zahtjev, a koja navodno negativno utječe na trgovinu ili ulaganja između stranaka.

2. Zahtjev iz stavka 1 mora biti dovoljno detaljan kako bi se jasno predložili razlozi za zabrinutost stranke koja ga je podnijela te se u njemu:

- (a) utvrđuje sporna mjera;
- (b) navodi izjava o negativnim učincima za koje stranka koja podnosi zahtjev smatra da ih mjera ima ili da će ih imati na trgovinu ili ulaganje između stranaka; i
- (c) objašnjava zašto stranka koja podnosi zahtjev smatra da su ti učinci povezani s mjerom.

3. Stranka kojoj je podnesen zahtjev u dobroj namjeri razmatra zahtjev i dostavlja stranci koja je podnijela zahtjev svoje pisano prihvaćanje ili odbijanje u roku od 10 dana od njegove dostave. Ako se ne dostavi odgovor, zahtjev se smatra odbijenim.

ČLANAK 31.27.

Odabir posrednika

1. Stranke se nastoje dogovoriti o posredniku u roku od 14 dana od datuma pokretanja postupka posredovanja.

2. Ako se stranke ne mogu dogovoriti o posredniku u roku utvrđenom u stavku 1. ovog članka, bilo koja od stranaka može zatražiti od supredsjednika Odbora za trgovinu iz stranke koja je podnijela zahtjev da u roku od pet dana od zahtjeva ždrijebom odabere posrednika s potpopisa predsjednika utvrđenog u skladu s člankom 31.8. stavkom 1. točkom (c). Supredsjednik Odbora za trgovinu iz stranke koja je podnijela zahtjev može delegirati takav odabir posrednika ždrijebom.
3. Ako u trenutku podnošenja zahtjeva na temelju članka 31.26. nije utvrđen potpopis predsjednika iz članka 31.8 stavka 1. točke (c), posrednik se bira ždrijebom među pojedincima koje su formalno predložile jedna ili obje stranke za uvrštavanje na taj potpopis.
4. Posrednik ne smije biti državljanin neke od stranaka niti zaposlen u jednoj od njih, osim ako se stranke dogovore drukčije.
5. Posrednik postupi u skladu s Prilogom 31.-B.

ČLANAK 31.28.

Pravila o postupku posredovanja

1. U roku od deset dana od datuma imenovanja posrednika stranka koja je podnijela zahtjev dostavlja posredniku i stranci kojoj je podnesen zahtjev, u pisanom obliku, detaljan opis svojih razloga za zabrinutost, opisujući posebno funkcioniranje predmetne mjere i njezine moguće negativne učinke na trgovinu i ulaganja. Stranka kojoj je podnesen zahtjev u roku od 20 dana od datuma dostave tog opisa može u pisanom obliku dostaviti svoje primjedbe na taj opis. Stranka može u opisu ili primjedbama navesti bilo koju informaciju koju smatra relevantnom.
2. Posrednik na transparentan način pomaže strankama u objašnjavanju predmetne mjere i njezinih mogućih negativnih učinaka na trgovinu ili ulaganja. Posrednik ponajprije organizira sastanke između stranaka, savjetuje ih zajedno ili pojedinačno, traži pomoć odgovarajućih stručnjaka i dionika ili se s njima savjetuje te pruža strankama dodatnu potporu koju one zatraže. Posrednik se savjetuje sa strankama prije nego što zatraži pomoć ili savjete relevantnih stručnjaka i dionika.
3. Posrednik može ponuditi savjet i predložiti rješenje koje stranke razmatraju. Stranke mogu prihvatiti ili odbiti predloženo rješenje ili se mogu složiti oko drugog rješenja. Posrednik ne daje savjete ni komentare o usklađenosti predmetne mjere s ovim Sporazumom.
4. Postupak posredovanja provodi se na području stranke kojoj je podnesen zahtjev ili, uz uzajamni dogovor, na bilo kojem drugom mjestu ili na bilo koji drugi način.

5. Stranke nastoje postići sporazumno rješenje u roku od 60 dana od datuma imenovanja posrednika. Do konačnog dogovora stranke mogu razmotriti moguća privremena rješenja, posebno ako se mjera odnosi na kvarljivu robu ili sezonsku robu ili usluge.
6. Na zahtjev bilo koje stranke posrednik strankama dostavlja nacrt činjeničnog izvješća u kojem se navodi sljedeće:
- (a) sažetak predmetne mjere;
 - (b) provedeni postupci; i
 - (c) prema potrebi, sporazumna rješenja koja su eventualno postignuta, uključujući moguća privremena rješenja.
7. Posrednik omogućuje strankama da 15 dana od datuma dostave nacrtu činjeničnog izvješća iznesu primjedbe na nacrt činjeničnog izvješća. Nakon razmatranja primljenih primjedbi stranaka, posrednik u roku od 15 dana od primitka primjedbi strankama dostavlja konačno činjenično izvješće. Nacrt činjeničnog izvješća i njegova završna verzija ne uključuju tumačenje ovog Sporazuma.
8. Postupak posredovanja završava:
- (a) kad stranke donesu sporazumno rješenje, na datum kada se o tom rješenju obavijesti posrednik;

- (b) kad stranke u bilo kojoj fazi postupka postignu obostrani dogovor, na datum kada se o tom dogovoru obavijesti posrednik;
- (c) pisanom izjavom posrednika, nakon savjetovanja sa strankama, da daljnje posredovanje ne bi imalo učinka, na datum kada se o toj izjavi obavijeste stranke; ili
- (d) pisanom izjavom stranke nakon proučavanja sporazumnih rješenja u okviru postupka posredovanja i nakon razmatranja svih savjeta te predloženih rješenja posrednika, na datum kada se o toj izjavi obavijeste posrednik i druga stranka.

ČLANAK 31.29.

Povjerljivost

Ako se stranke ne dogovore drukčije, svi su koraci postupka posredovanja povjerljivi, među ostalim svi savjeti i sva predložena rješenja. Stranka može otkriti javnosti da je postupak posredovanja u tijeku.

ČLANAK 31.30.

Povezanost s postupcima rješavanja sporova

1. Postupkom posredovanja ne dovode se u pitanje prava i obveze stranaka iz odjeljaka B i C ni postupci rješavanja sporova na temelju bilo kojeg drugog sporazuma.
2. Stranka se u drugim postupcima rješavanja sporova u skladu s ovim Sporazumom ili drugim sporazumima ne oslanja na sljedeće i ne iznosi sljedeće kao dokaz, a vijeće ne uzima u obzir sljedeće:
 - (a) stajališta koja je druga stranka zauzela tijekom postupka posredovanja ili informacije prikupljene isključivo u skladu s člankom 31.28. stavkom 2.;
 - (b) činjenicu da je druga stranka izrazila svoju spremnost prihvatiti rješenje za mjeru koja je predmet posredovanja; ili
 - (c) savjete ili prijedloge koje je predložio posrednik.
3. Osim ako se stranke dogovore drukčije, posrednik ne može biti član vijeća u postupcima rješavanja sporova na temelju ovog Sporazuma ili bilo kojeg drugog sporazuma ako je riječ o istom pitanju za koje je bio posrednik.

ODJELJAK E

ZAJEDNIČKE ODREDBE

ČLANAK 31.31.

Zahtjev za informacije

1. Prije podnošenja zahtjeva za savjetovanje u skladu s člankom 31.4. ili za posredovanje u skladu s člankom 31.26. stranka može od druge stranke tražiti informacije o mjeri koja navodno negativno utječe na trgovinu ili ulaganje između stranaka. Stranka kojoj je takav zahtjev podnesen dostavlja pisani odgovor sa svojim primjedbama na zatražene informacije u roku od 20 dana od datuma dostave zahtjeva.
2. Ako stranka kojoj je podnesen zahtjev smatra da neće moći dostaviti odgovor u roku od 20 dana od dostave zahtjeva, o tome odmah obavještuje stranku koja je podnijela zahtjev i navodi razloge za odgodu te pruža procjenu najkraćeg razdoblja unutar kojeg će moći dati svoj odgovor.
3. Od stranke se obično očekuje da zatraži informacije u skladu sa stavkom 1. ovog članka prije podnošenja zahtjeva za savjetovanje u skladu s člankom 31.4. odnosno zahtjeva za posredovanje u skladu s člankom 31.26.

ČLANAK 31.32.

Uzajamno prihvatljivo rješenje

1. Stranke mogu u bilo kojem trenutku postići uzajamno prihvatljivo rješenje bilo kojeg spora iz članka 31.2.
2. Ako se uzajamno prihvatljivo rješenje postigne dok se vodi postupak u okviru vijeća ili postupak posredovanja, stranke predsjedniku vijeća ili posredniku zajednički dostavljaju obavijest o tom rješenju, ovisno o slučaju. Nakon te obavijesti završava postupak vijeća ili posredovanje.
3. Svaka stranka odmah ili unutar dogovorenog roka, prema potrebi, poduzima mjere potrebne za provedbu uzajamno prihvatljivog rješenja.
4. Najkasnije prije isteka dogovorenog roka stranka koja provodi mjeru u pisanom obliku izvješćuje drugu stranku o svim mjerama koje je poduzela za provedbu uzajamno prihvatljivog rješenja.

ČLANAK 31.33.

Rokovi

1. Svi rokovi utvrđeni u ovom poglavlju računaju se od dana koji slijedi nakon radnje na koju se odnose.

2. Stranke mogu sporazumno izmijeniti sve rokove iz ovog poglavlja.
3. Na temelju odjeljka C vijeće u bilo kojem trenutku može predložiti strankama da izmijene bilo koji rok iz ovog poglavlja te navesti razloge prijedloga.

ČLANAK 31.34.

Troškovi

1. Svaka stranka snosi svoje troškove sudjelovanja u postupku u okviru vijeća ili postupku posredovanja.
2. Stranke zajednički i jednako dijele organizacijske troškove, uključujući naknadu i troškove članova vijeća i posrednika. Naknada članovima vijeća utvrđuje se u skladu s Prilogom 31.-A. Pravila o naknadi članovima vijeća utvrđena u Prilogu 31.-A primjenjuju se na posrednike *mutatis mutandis*.

ČLANAK 31.35.

Izmjena prilogâ

Vijeće za trgovinu može donijeti odluku o izmjeni priloga 31.-A i 31.-B na temelju članka 33.1. stavka 6.

POGLAVLJE 32.

IZNIMKE

ČLANAK 32.1.

Opće iznimke

1. Za potrebe poglavlja 2., 4., 8., 10.,¹ 19. i 22. ovog Sporazuma članak XX. GATT-a iz 1994. te njegove napomene i dodatne odredbe ugrađuju se *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio.
2. Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije među zemljama u kojima prevladavaju slični uvjeti odnosno prikriveno ograničavanje liberalizacije ulaganja ili trgovine uslugama, ništa u poglavlju 8., poglavljima 10.,² 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20.³ ili poglavlju 22. ovog Sporazuma ne tumači se kao sprečavanje bilo koje stranke da donese ili provede mjere:
 - (a) potrebne radi zaštite javne sigurnosti ili javnog morala ili održavanja javnog reda⁴;

¹ Ova se odredba ne primjenjuje na članak 10.7.

² Ova se odredba ne primjenjuje na članak 10.7.

³ Radi jasnoće, ništa u ovom članku ne tumači se kao ograničavanje prava utvrđenih u Prilogu 20.

⁴ Na iznimke iz ove točke može se pozvati samo ako postoji stvarna i dovoljno ozbiljna prijetnja nekom od temeljnih interesa društva.

- (b) potrebne radi zaštite života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka;
 - (c) potrebne za osiguravanje usklađenosti sa zakonima ili propisima koji su u skladu s ovim Sporazumom, uključujući one koji se odnose na:
 - i. sprečavanje obmanjujućih i prijevarnih radnji ili rješavanje posljedica neispunjavanja ugovornih obveza;
 - ii. zaštitu privatnosti u vezi s obradom i širenjem osobnih podataka i zaštitu povjerljivosti osobnih evidencija i računa; ili
 - iii. sigurnost.
3. Ako su takve mjere neusklađene s odredbama iz poglavlja u ovom Sporazumu navedenih u stavcima 1. i 2. ovog članka, podrazumijeva se da su stranke suglasne u pogledu sljedećeg:
- (a) mjere iz članka XX. točke (b) GATT-a iz 1994. i stavka 2. točke (b) ovog članka uključuju mjere u području okoliša koje su potrebne za zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka;
 - (b) članak XX. točka (g) GATT-a iz 1994. primjenjuje se na mjere koje se odnose na očuvanje živih i neživih neobnovljivih prirodnih resursa; i

- (c) mjere koje se poduzimaju radi provedbe multilateralnih sporazuma u području okoliša mogu biti obuhvaćene člankom XX. točkom (b) ili (g) GATT-a iz 1994. ili stavkom 2. točkom (b) ovog članka.

4. Prije nego što poduzme mjere predviđene u članku XX. točkama (i) i (j) GATT-a iz 1994., stranka dostavlja drugoj stranci sve relevantne informacije u cilju pronalaženja rješenja koje je prihvatljivo za obje stranke. Ako se u roku od 30 dana od dostave relevantnih informacija ne postigne prihvatljivo rješenje, stranka koja namjerava primijeniti mjeru može to učiniti. Ako zbog iznimnih i kritičnih okolnosti koje zahtijevaju hitno djelovanje nije moguće prethodno dostavljanje i ispitivanje informacija, stranka koja namjerava poduzeti mjere može odmah poduzeti sve mjere predostrožnosti potrebne za rješavanje situacije. Ta stranka odmah obavješćuje drugu stranku o poduzimanju takvih mjera.

ČLANAK 32.2.

Iznimke u vezi sa sigurnošću

1. Ništa u ovom Sporazumu ne tumači se tako da se:
 - (a) od stranke zahtijeva da dostavi informacije čije objavljivanje smatra suprotnim svojim bitnim sigurnosnim interesima ili pruži pristup tim informacijama; ili

- (b) stranku sprečava da poduzme radnje koje smatra potrebnima za zaštitu svojih bitnih sigurnosnih interesa:
- i. povezanih s proizvodnjom ili trgovinom oružjem, streljivom i vojnom opremom te povezanih s trgovinom i prometom drugom robom i materijalima, uslugama i tehnologijom te gospodarskim djelatnostima koji se obavljaju izravno ili neizravno u svrhe opskrbe vojnih snaga;
 - ii. povezanih s fisijskim i fuzijskim materijalima ili materijalima iz kojih su takvi materijali dobiveni; ili
 - iii. poduzetih u vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja u međunarodnim odnosima; ili
- (c) stranku sprečava da poduzme bilo kakve mjere za ispunjenje svojih obveza na temelju Povelje Ujedinjenih naroda u svrhu očuvanja međunarodnog mira i sigurnosti.
2. Stranka u najvećoj mogućoj mjeri obavješćuje Odbor za trgovinu o svim mjerama koje poduzima na temelju stavka 1. točaka (b) i (c) i o okončanju tih mjera.

ČLANAK 32.3.

Oporezivanje

1. Za potrebe ovog članka:

- (a) „rezidentnost” znači rezidentnost u porezne svrhe;
- (b) „porezni sporazum” znači sporazum o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja ili bilo koji drugi međunarodni sporazum ili dogovor koji se u cijelosti ili uglavnom odnosi na oporezivanje, a čije su stranke države članice, Europska unija ili Čilea; i
- (c) „mjera oporezivanja” znači mjera kojom se primjenjuje porezno pravo Europske unije, bilo koje države članice ili Čilea.

2. Ovaj se Sporazum primjenjuje na mjere oporezivanja samo u mjeri u kojoj je takva primjena nužna za provedbu odredaba ovog Sporazuma.

3. Ništa u ovom Sporazumu ne utječe na prava i obveze Europske unije, njezinih država članica ili Čilea koje proizlaze iz bilo kojeg poreznog sporazuma. U slučaju bilo kakve nedosljednosti između ovog Sporazuma i bilo kojeg poreznog sporazuma, prednost ima porezni sporazum u mjeri u kojoj postoji nedosljednost. U pogledu poreznog sporazuma između Europske unije ili njezinih država članica i Čilea, odgovarajuća nadležna tijela Europske unije ili njezinih država članica, s jedne strane, i Čilea, s druge strane, na temelju ovog Sporazuma i tog poreznog sporazuma zajednički utvrđuju postoji li neusklađenost između ovog Sporazuma i tog poreznog sporazuma.

4. Obveze najpovlaštenije nacije iz ovog Sporazuma ne primjenjuju se u odnosu na olakšicu koju su Europska unija, njezine države članice ili Čile odobrili u skladu s poreznim sporazumom.

5. Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije među državama u kojima prevladavaju slični uvjeti odnosno prikriveno ograničavanje trgovine i ulaganja, ništa u ovom Sporazumu ne tumači se kao sprečavanje stranke da donese ili provodi bilo koju mjeru namijenjenu osiguranju pravičnog ili djelotvornog uvođenja ili naplate neposrednih poreza:

- (a) kojom se utvrđuje razlika između poreznih obveznika koji nisu u istoj situaciji, posebno u pogledu njihove rezidentnosti ili mjesta ulaganja njihova kapitala; ili
- (b) čiji je cilj spriječiti izbjegavanje ili utaju poreza na temelju poreznog sporazuma ili fiskalnog prava te stranke.

ČLANAK 32.4.

Objavljivanje informacija

1. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da se od stranke zahtijeva da na raspolaganje stavi povjerljive informacije čijim bi se otkrivanjem onemogućilo izvršavanje zakonodavstva ili koje bi na neki drugi način bilo protivno javnom interesu ili bi dovelo u pitanje legitimne poslovne interese određenih javnih ili privatnih poduzeća, osim ako vijeće zahtijeva povjerljive informacije u postupku rješavanja sporova iz poglavlja 31. U takvim slučajevima vijeće osigurava potpunu zaštitu povjerljivosti.
2. Ako stranka Vijeću za trgovinu, Odboru za trgovinu, pododborima ili drugim tijelima osnovanima na temelju ovog Sporazuma dostavi informacije koje se smatraju povjerljivima u skladu s njezinim pravom, druga stranka s tim informacijama postupa kao s povjerljivima, osim ako stranka koja je dostavila informacije dogovori drukčije.

ČLANAK 32.5.

Izuzeća od obveza WTO-a

Ako je obveza iz ovog Sporazuma u osnovi istovjetna obvezi sadržanoj u Sporazumu o WTO-u, smatra se da je svaka mjera poduzeta u skladu s izuzećem donesenim na temelju članka IX. Sporazuma o WTO-u u skladu s bitno istovjetnom obvezom u okviru ovog Sporazuma.

POGLAVLJE 33.

INSTITUCIONALNE I ZAVRŠNE ODREDBE

ODJELJAK A

INSTITUCIONALNE ODREDBE

ČLANAK 33.1.

Vijeće za trgovinu

1. Stranke osnivaju Vijeće za trgovinu. Vijeće za trgovinu nadgleda ispunjavanje ciljeva ovog Sporazuma i nadzire njegovu provedbu. Razmatra sva pitanja koja se pojave u okviru ovog Sporazuma.
2. Vijeće za trgovinu sastaje se u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma, a nakon toga svake dvije godine ili onako kako se stranke dogovore. Sastanci Vijeća za trgovinu održavaju se osobno ili bilo kojim tehnološkim sredstvom u skladu s njegovim poslovnikom. Sastanci koji se održavaju osobno odvijaju se naizmjenice u Bruxellesu i Santiagu. Dnevni red sastanka Vijeća za trgovinu utvrđuju koordinatori ovog Sporazuma, u skladu s člankom 33.3. stavkom 2.

3. Vijeće za trgovinu sastoji se od predstavnika stranaka odgovornih za pitanja trgovine i ulaganja. Vijećem za trgovinu supredsjeda predstavnik svake stranke.
4. Vijeće za trgovinu ovlašteno je donositi odluke u slučajevima predviđenima ovim Sporazumom i davati preporuke u skladu sa svojim poslovnikom. Vijeće za trgovinu odluke i preporuke donosi zajedničkom suglasnošću. Odluke su obvezujuće za stranke, koje poduzimaju sve mjere potrebne za njihovu provedbu¹. Preporuke nisu obvezujuće.
5. Vijeće za trgovinu utvrđuje vlastiti poslovnik i poslovnik Odbora za trgovinu na svojem prvom sastanku.
6. Vijeće za trgovinu može:
 - (a) donijeti odluke o izmjeni:
 - i. tarifnih rasporeda u dodacima 2.-1. i 2.-2. kako bi se ubrzalo ukidanje carina;
 - ii. poglavlja 3. i priloga od 3.-A do 3.-E;

¹ Podrazumijeva se da će Čile provoditi sve odluke koje Vijeće za trgovinu donese putem izvršnih sporazuma (*acuerdos de ejecución*), u skladu s čileanskim pravom.

- iii. priloga 6.-F i 6.-G te Dodatka 6.-E-1.;
- iv. priloga 9.-A, 9.-D i 9.-E i stavka 1. Priloga 9.-B;
- v. Priloga 14.-B;
- vi. Priloga 22.;
- vii. definicije „subvencije” iz članka 24.2. stavka 1. u mjeri u kojoj se odnosi na poduzeća koja pružaju usluge, u cilju uključivanja ishoda budućih rasprava o tom pitanju u okviru WTO-a ili povezanih plurilateralnih foruma;
- viii. Priloga 25.-A u pogledu upućivanja na pravo koje se primjenjuje u strankama;
- ix. Priloga 25.-B u pogledu kriterija koje treba uključiti u postupak prigovora;
- x. Priloga 25.-C u pogledu oznaka zemljopisnog podrijetla;
- xi. priloga 31.-A i 31.-B; i
- xii. bilo koje druge odredbe, priloga, dodatka ili protokola čija je izmjena predviđena u ovom Sporazumu;

- (b) donijeti odluke o tumačenju odredaba ovog Sporazuma, koje su obvezujuće za stranke i sva tijela osnovana na temelju ovog Sporazuma i vijeća iz poglavlja 26. i 31.;
- (c) delegirati bilo koju od svojih funkcija Odboru za trgovinu, uključujući ovlast za donošenje odluka i davanje preporuka;
- (d) osnovati dodatne pododbore i druga tijela u skladu s člankom 33.4. stavkom 2.; i
- (e) utvrditi poslovnik pododborâ i drugih tijela, ako to smatra primjerenim, u skladu s člankom 33.4. stavkom 7.

ČLANAK 33.2.

Odbor za trgovinu

1. Stranke osnivaju Odbor za trgovinu. Odbor za trgovinu pomaže Vijeću za trgovinu u obavljanju njegovih funkcija.
2. Odbor za trgovinu odgovoran je za opću provedbu ovog Sporazuma. Okolnost da Odbor za trgovinu razmatra predmet ili pitanje ne sprečava Vijeće za trgovinu da se i ono njime bavi.

3. Odbor za trgovinu sastaje se u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma, a nakon toga jednom godišnje ili onako kako se stranke dogovore. Sastanci Odbora za trgovinu održavaju se osobno ili bilo kojim tehnološkim sredstvom u skladu s njegovim poslovnikom. Sastanci koji se održavaju osobno odvijaju se naizmjenice u Bruxellesu i Santiagu. Dnevni red sastanka Odbora za trgovinu utvrđuju koordinatori ovog Sporazuma, u skladu s člankom 33.3. stavkom 2.
4. Odbor za trgovinu sastoji se od predstavnika stranaka odgovornih za pitanja trgovine i ulaganja. Odborom za trgovinu supredsjeda predstavnik svake stranke.
5. Odbor za trgovinu ima ovlast donositi odluke u slučajevima predviđenima ovim Sporazumom ili ako na njega takve ovlasti prenese Vijeće za trgovinu u skladu s člankom 33.1. stavkom 6. točkom (c). Odbor za trgovinu ovlašten je davati preporuke, među ostalim i kada mu je ta ovlast delegirana na temelju članka 33.1. stavka 6. točke (c). Odbor za trgovinu donosi odluke i daje preporuke uzajamnim dogovorom i u skladu sa svojim poslovnikom. Pri izvršavanju delegiranih funkcija Odbor za trgovinu donosi odluke i daje preporuke u skladu s poslovnikom Vijeća za trgovinu. Odluke su obvezujuće za stranke, koje poduzimaju sve mjere potrebne za njihovu provedbu¹. Preporuke nisu obvezujuće.

¹ Podrazumijeva se da će Čile provoditi sve odluke koje Odbor za trgovinu donese putem izvršnih sporazuma (*acuerdos de ejecución*), u skladu s čileanskim pravom.

6. Odbor za trgovinu:

- (a) odgovoran je za pravilnu provedbu ovog Sporazuma; u tom smislu i ne dovodeći u pitanje prava utvrđena u poglavlju 31., stranka može u okviru Odbora za trgovinu uputiti na raspravu bilo koje pitanje koje se odnosi na primjenu ili tumačenje ovog Sporazuma;
- (b) prema potrebi, nadzire daljnju razradu ovog Sporazuma i ocjenjuje rezultate dobivene njegovom primjenom;
- (c) nastoji pronaći odgovarajuće načine sprečavanja i rješavanja problema, koji bi inače mogli nastati u područjima obuhvaćenima ovim Sporazumom;
- (d) nadzire rad svih pododbora osnovanih na temelju članka 33.4.; i
- (e) razmatra sve učinke pristupanja nove države članice Europskoj uniji na ovaj Sporazum.

7. Odbor za trgovinu može:

- (a) osnovati dodatne pododbore i druga tijela u skladu s člankom 33.4. stavkom 2.;
- (b) između sastanaka Vijeća za trgovinu donijeti odluke o izmjeni ovog Sporazuma u skladu s člankom 33.1. stavkom 6. točkom (a) i tumačenjima iz članka 33.1. stavka 6. točke (b) ako se Vijeće za trgovinu ne može sastati ili ako je drukčije predviđeno ovim Sporazumom; i

- (c) utvrditi poslovnik pododborâ i drugih tijela ako to smatra primjerenim, u skladu s člankom 33.4. stavkom 7.

ČLANAK 33.3.

Koordinatori

1. Svaka stranka imenuje koordinatora za ovaj Sporazum u roku od 60 dana od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma i obavješćuje drugu stranku o podacima za kontakt tog koordinatora.
2. Koordinatori zajednički utvrđuju dnevni red i provode sve druge potrebne pripreme za sastanke Vijeća za trgovinu, Odbora za trgovinu, pododborâ i drugih tijela osnovanih u skladu s člankom 33.4. Koordinatori prema potrebi poduzimaju daljnje mjere na temelju odluka Vijeća za trgovinu i Odbora za trgovinu.

ČLANAK 33.4.

Pododbori i druga tijela

1. Stranke osnivaju sljedeće pododbore:
 - (a) Pododbor za carinu, olakšavanje trgovine i pravila o podrijetlu;

- (b) Pododbor za financijske usluge;
- (c) Pododbor za intelektualno vlasništvo;
- (d) Pododbor za javnu nabavu;
- (e) Pododbor za sanitarne i fitosanitarne mjere;
- (f) Pododbor za usluge i ulaganja;
- (g) Pododbor za održive prehrambene sustave;
- (h) Pododbor za tehničke prepreke u trgovini;
- (i) Pododbor za trgovinu robom; i
- (j) Pododbor za trgovinu i održivi razvoj.

2. Vijeće za trgovinu ili Odbor za trgovinu mogu donijeti odluku o osnivanju dodatnog pododbora ili drugog tijela. Vijeće za trgovinu ili Odbor za trgovinu mogu pododboru ili drugom tijelu osnovanom u skladu s ovim stavkom dodijeliti zadaće u okviru njihovih nadležnosti kako bi im pomogli u obavljanju njihovih funkcija i kako bi se uzele u obzir posebne zadaće ili predmeti. Vijeće za trgovinu ili Odbor za trgovinu mogu promijeniti zadaće koje se dodjeljuju bilo kojem pododboru ili drugom tijelu osnovanom na temelju ovog stavka ili razriješiti te pododbore ili tijela.

3. Pododbori i druga tijela sastavljeni su od predstavnika stranaka, a njima supredsjedaju predstavnici svake stranke.
4. Osim ako je drukčije predviđeno ovim Sporazumom ili ako su se stranke drukčije dogovorile, pododbori se sastaju u roku od godine dana od svojeg osnivanja, a nakon toga, na zahtjev bilo koje stranke ili Vijeća za trgovinu ili Odbora za trgovinu, na odgovarajućoj razini. Pododbori se mogu sastajati i na vlastitu inicijativu, u skladu sa svojim poslovnica. Sastanci pododbora održavaju se osobno ili bilo kojim tehnološkim sredstvom u skladu s njegovim poslovníkom. Sastanci koji se održavaju osobno odvijaju se naizmjenice u Bruxellesu i Santiagu. Dnevni red sastanka podborâ i ostalih tijela utvrđuju koordinatori ovog Sporazuma, u skladu s člankom 33.3. stavkom 2.
5. Osim ako je ovim Sporazumom predviđeno drukčije, pododbori i druga tijela izvješćuju Odbor za trgovinu o svojim aktivnostima redovito i na zahtjev Odbora za trgovinu.
6. Okolnost da bilo koji pododbor ili neko drugo tijelo razmatra neki predmet ili pitanje ne sprečava Vijeće za trgovinu ili Odbor za trgovinu da se njima bave.
7. Vijeće za trgovinu ili Odbor za trgovinu mogu utvrditi poslovnik pododbora i drugih tijela ako to smatraju primjerenim. Ako Vijeće za trgovinu ili Odbor za trgovinu ne utvrde takav poslovnik, poslovnik Odbora za trgovinu primjenjuje se *mutatis mutandis*.

8. Pododbori i druga tijela mogu davati preporuke u skladu sa svojim poslovnica. Pododbori i druga tijela daju preporuke uzajamnim dogovorom. Preporuke pododbora i drugih tijela nemaju obvezujuću snagu.

ČLANAK 33.5.

Sudjelovanje civilnog društva

Svaka stranka promiče sudjelovanje civilnog društva u provedbi ovog Sporazuma, posebno putem interakcije s odgovarajućom domaćom savjetodavnom skupinom iz članka 33.6. i Forumom civilnog društva iz članka 33.7.

ČLANAK 33.6.

Domaće savjetodavne skupine

1. Svaka stranka u roku od dvije godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma osniva ili određuje domaću savjetodavnu skupinu. U svakoj domaćoj savjetodavnoj skupini ravnomjerno su zastupljeni neovisne organizacije civilnog društva, uključujući nevladine organizacije, sindikati te poslovne organizacije i organizacije poslodavaca. U tu svrhu svaka stranka utvrđuje vlastita pravila o imenovanju kako bi odredila sastav odgovarajuće domaće savjetodavne skupine, pružajući pritom mogućnosti pristupa sudionicima iz različitih sektora. Članstvo u svakoj domaćoj savjetodavnoj skupini obnavlja se periodično, u skladu s pravilima o imenovanju utvrđenima u skladu s ovim stavkom.
2. Svaka se stranka sastaje sa svojom domaćom savjetodavnom skupinom najmanje jednom godišnje kako bi raspravljala o provedbi ovog Sporazuma. Svaka stranka može razmotriti stajališta ili preporuke svoje domaće savjetodavne skupine.
3. Kako bi informirala javnost o svojoj domaćoj savjetodavnoj skupini, svaka stranka objavljuje popis organizacija koje sudjeluju u njezinoj domaćoj savjetodavnoj skupini, kao i podatke za kontakt te skupine.
4. Stranke promiču interakciju između domaćih savjetodavnih skupina odgovarajućim sredstvima.

ČLANAK 33.7.

Forum civilnog društva

1. Stranke promiču redovitu organizaciju Foruma civilnog društva radi održavanja dijaloga o provedbi ovog Sporazuma.
2. Stranke sporazumno sazivaju sastanke Foruma civilnog društva. Pri sazivanju sastanka Foruma civilnog društva svaka stranka poziva neovisne organizacije civilnog društva osnovane na njezinu području, uključujući članove svoje domaće savjetodavne skupine iz članka 33.6. Svaka stranka promiče uravnoteženu zastupljenost i omogućuje sudjelovanje nevladinih organizacija, sindikata te poslovnih organizacija i organizacija poslodavaca. Svaka organizacija snosi troškove povezane sa svojim sudjelovanjem u Forumu civilnog društva.
3. Predstavnici stranaka koje sudjeluju u Vijeću za trgovinu ili Odboru za trgovinu, prema potrebi, sudjeluju na sastancima Foruma civilnog društva. Stranke, zajedno ili pojedinačno, objavljuju sve službene izjave dane na Forumu civilnog društva.

ODJELJAK B

ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 33.8.

Teritorijalno područje primjene

1. Ovaj se Sporazum primjenjuje:

- (a) u odnosu na Europsku uniju, na područjima na kojima se primjenjuju Ugovor o Europskoj uniji i Ugovor o funkcioniranju Europske unije te u skladu s uvjetima iz tih Ugovora; i
- (b) u odnosu na Čile, na kopnenom, pomorskom i zračnom prostoru pod njegovim suverenitetom te isključivom gospodarskom pojasu i epikontinentalnom pojasu unutar kojeg ostvaruje suverena prava i jurisdikciju u skladu s međunarodnim pravom¹ i pravom Čilea².

¹ Podrazumijeva se da međunarodno pravo osobito uključuje Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora, sastavljenu u Montego Bayu 10. prosinca 1982.

² Podrazumijeva se da u slučaju nedosljednosti između prava Čilea i međunarodnog prava prednost ima međunarodno pravo.

Upućivanja na „područje” u ovom Sporazumu tumače se u smislu ovog stavka, osim ako je u okviru ovog Sporazuma izričito predviđeno drukčije.

2. U pogledu odredaba o tarifnom postupanju s robom, uključujući pravila o podrijetlu i privremenu suspenziju takvog postupanja, ovaj Sporazum primjenjuje se i na dijelove carinskog područja Europske unije iz članka 4. Uredbe (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća¹ koji nisu obuhvaćeni stavkom 1. točkom (a).

ČLANAK 33.9.

Izmjene

1. Stranke se mogu u pisanom obliku dogovoriti o izmjenama ovog Sporazuma. Izmjene stupaju na snagu *mutatis mutandis* u skladu s člankom 33.10.
2. Neovisno o stavku 1. ovog članka, Vijeće za trgovinu može donijeti odluke o izmjeni ovog Sporazuma kako je utvrđeno u članku 33.1. i članku 33.13. stavku 4.

¹ Uredba (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. listopada 2013. o Carinskom zakoniku Unije (SL EU L 269, 10.10.2013., str. 1.).

ČLANAK 33.10.

Stupanje na snagu

1. Ovaj Sporazum stupa na snagu prvog dana trećeg mjeseca nakon datuma posljednje obavijesti kojom su se stranke međusobno obavijestile o dovršetku svojih unutarnjih postupaka potrebnih za stupanje na snagu ovog Sporazuma.
2. Obavijesti u skladu sa stavkom 1. šalju se, za Europsku uniju, Glavnom tajništvu Vijeća Europske unije, a za Čile, Ministarstvu vanjskih poslova.

ČLANAK 33.11.

Ostali sporazumi

1. Dio IV. Sporazuma o pridruživanju, uključujući sve odluke donesene u skladu s njegovim institucionalnim okvirom, prestaje proizvoditi učinke stupanjem na snagu ovog Sporazuma.
2. Ovaj Sporazum zamjenjuje dio IV. Sporazuma o pridruživanju, uključujući sve odluke donesene u skladu s njegovim institucionalnim okvirom. Upućivanja na navedeni sporazum, uključujući sve odluke donesene na temelju njegova institucionalnog okvira, u svim drugim sporazumima i dogovorima između stranaka smatraju se upućivanjima na ovaj Sporazum.

3. Postojeći sporazumi obuhvaćeni područjem primjene ovog Sporazuma prestaju proizvoditi učinke stupanjem na snagu ovog Sporazuma.

4. Sporazum o trgovini vinima iz Priloga V. Sporazumu o pridruživanju („Sporazum o vinu”) i Sporazum o trgovini jakim alkoholnim pićima i aromatiziranim pićima u Prilogu VI. Sporazumu o pridruživanju („Sporazum o jakim alkoholnim pićima”)¹, uključujući sve dodatke, ugrađuju se *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i kako slijedi:

- (a) upućivanja u Sporazumu o vinu i Sporazumu o jakim alkoholnim pićima na mehanizam za rješavanje sporova iz dijela IV. Sporazuma o pridruživanju, kao i na Kodeks ponašanja iz Priloga XVI. Sporazumu o pridruživanju tumače se kao upućivanja na mehanizam za rješavanje sporova iz poglavlja 31. odnosno na Kodeks ponašanja iz Priloga 31.-B ovom Sporazumu;
- (b) upućivanja u Sporazumu o vinu i Sporazumu o jakim alkoholnim pićima na Zajednicu tumače se kao upućivanja na Europsku uniju;
- (c) upućivanja u Sporazumu o vinu i Sporazumu o jakim alkoholnim pićima na Odbor za pridruživanje osnovan Sporazumom o pridruživanju tumače se kao upućivanja na Odbor za trgovinu osnovan u skladu s člankom 33.2. ovog Sporazuma;
- (d) upućivanja u Sporazumu o vinu i Sporazumu o jakim alkoholnim pićima na Prilog IV. Sporazuma o pridruživanju tumače se kao upućivanja na poglavlje 6. ovog Sporazuma;
- (e) radi jasnoće, Zajednički odbor osnovan člankom 30. Sporazuma o vinu i Zajednički odbor osnovan člankom 17. Sporazuma o jakim alkoholnim pićima nastavljaju postojati i izvršavati funkcije iz članka 29. Sporazuma o vinu i članka 16. Sporazuma o jakim alkoholnim pićima; i
- (f) radi jasnoće, članak 1.5. stavak 2. ovog Sporazuma primjenjuje se na Sporazum o vinu i Sporazum o jakim alkoholnim pićima.

¹ Radi jasnoće, datum potpisivanja i datum stupanja na snagu Sporazuma o vinu i Sporazuma o jakim alkoholnim pićima isti su kao datum potpisivanja i datum stupanja na snagu Sporazuma o pridruživanju.

5. Za svaku odluku unutar institucionalnog okvira Sporazuma o pridruživanju u pogledu Sporazuma o vinu ili Sporazuma o jakim alkoholnim pićima, na snazi nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, smatra se da ju je donio Odbor za trgovinu osnovan u skladu s člankom 33.2. ovog Sporazuma.

6. Stranke mogu izmijeniti dodatke Sporazumu o vinu i Sporazumu o jakim alkoholnim pićima, kako su ugrađeni, razmjenom pisama¹.

¹ Radi jasnoće, Čile će sve izmjene Sporazuma o vinu i Sporazuma o jakim alkoholnim pićima kako su ugrađeni u ovaj Sporazum provoditi putem izvršnih sporazuma (*acuerdos de ejecución*), u skladu s čileanskim pravom.

ČLANAK 33.12.

Prilozi, dodaci, protokoli, napomene i bilješke

Prilozi, dodaci, protokoli, napomene i bilješke uz ovaj Sporazum njegov su sastavni dio.

ČLANAK 33.13.

Buduća pristupanja Europskoj uniji

1. Europska unija obavješćuje Čile o svakom zahtjevu treće zemlje za pristupanje Europskoj uniji.
2. Europska unija obavješćuje Čile o datumu potpisivanja i stupanja na snagu Ugovora o pristupanju nove države članice Europskoj uniji („Ugovor o pristupanju”).
3. U odnosu na novu državu članicu, ovaj se Sporazum primjenjuje od datuma pristupanja te nove države članice Europskoj uniji.

4. Kako bi se olakšala provedba stavka 3. ovog članka, od datuma potpisivanja Ugovora o pristupanju Odbor za trgovinu ispituje sve učinke na ovaj Sporazum koji proizlaze iz pristupanja nove države članice Europskoj uniji, na temelju članka 33.2. stavka 6. točke (e). Vijeće za trgovinu donosi odluku o svim potrebnim izmjenama prilogâ ovom Sporazumu i o svim drugim potrebnim prilagodbama, uključujući prijelazne mjere. Svaka odluka Vijeća za trgovinu donesena na temelju ovog stavka stupa na snagu na dan pristupanja nove države članice Europskoj uniji.

ČLANAK 33.14.

Privatna prava

1. Ništa u ovom Sporazumu ne tumači se kao da se osobama izravno dodjeljuju prava ili obveze osim prava i obveza koje nastaju između stranaka u skladu s međunarodnim javnim pravom ili kao da se dopušta izravno pozivanje na ovaj Sporazum u domaćim pravnim sustavima stranaka.
2. Stranka ne predviđa pravo na poduzimanje mjera protiv druge stranke u skladu sa svojim zakonodavstvom na osnovi toga da mjera druge stranke nije u skladu s ovim Sporazumom.

ČLANAK 33.15.

Trajanje

Ovaj Sporazum ostaje na snazi do datuma stupanja na snagu Naprednog okvirnog sporazuma.

ČLANAK 33.16.

Raskid

Neovisno o članku 33.15., svaka stranka može obavijestiti drugu stranku o svojoj namjeri da raskine ovaj Sporazum. Obavijest se za Europsku uniju šalje Glavnom tajništvu Vijeća Europske unije, a za Čile Ministarstvu vanjskih poslova. Raskid Sporazuma počinje proizvoditi učinke šest mjeseci nakon datuma obavijesti.

ČLANAK 33.17.

Vjerodostojni tekstovi

Ovaj je Sporazum sastavljen u po dva primjerka na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, hrvatskom, irskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom i talijanskom jeziku, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.

U POTVRDU TOGA, niže potpisani, propisno ovlašteni u tu svrhu, potpisali su ovaj Sporazum.

Sastavljeno u ... dana ... godine ...

Za Europsku uniju

Za Republiku Čile

Prilozi